Stenogrammid

XIII Riigikogu, IX Istungjärk, täiskogu korraline istung

Kolmapäev, 13.02.2019, 14:00

Toimetatud

14:00 Istungi rakendamine
1. 14:03 Väetiseseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (639 SE) teine lugemine
2. 14:07 Käibemaksuseaduse täiendamise seaduse eelnõu (763 SE) esimene lugemine
3. 14:19 Pandikirjaseaduse eelnõu (760 SE) kolmas lugemine
4. 14:22 Laeva lipuõiguse ja laevaregistrite seaduse ning tulumaksuseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (722 SE) kolmas lugemine
5. 14:44 Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (663 SE) kolmas lugemine
6. 14:56 Vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu (680 SE) kolmas lugemine
7. 14:57 Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõu (799 SE, ühendatud eelnõud 505 SE ja 729 SE) kolmas lugemine
8. 15:08 Kaitseväe korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (783 SE) teine lugemine
9. 15:36 Taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse, halduskoostöö seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (733 SE) teine lugemine
10. 15:41 Tubakaseaduse ning alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (775 SE) teine lugemine
11. 19:09 Tööstusheite seaduse ning alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (736 SE) teine lugemine
12. 19:52 Rahvusvahelise sanktsiooni seaduse eelnõu (721 SE) teine lugemine
13. 19:59 Kaubamärgiseaduse, tööstusdisaini kaitse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (765 SE) teine lugemine
14. 20:04 Liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu (752 SE) teine lugemine
15. 20:16 Isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seaduse eelnõu (778 SE) teine lugemine
16. 20:31 Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse ning põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse muutmise seaduse eelnõu (762 SE) teine lugemine
17. 20:52 Riikliku statistika seaduse ja avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu (794 SE) teine lugemine
18. 20:56 Raamatupidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (795 SE) teine lugemine
19. 21:02 Kaubamärgiseaduse, tööstusomandi õiguskorralduse aluste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (793 SE) teine lugemine
20. 21:05 Sadamaseaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (780 SE) teine lugemine
21. 21:35 Muinsuskaitseseaduse eelnõu (684 SE) teine lugemine
22. 22:28 Kõrgharidusseaduse eelnõu (725 SE) teine lugemine
23. 22:48 Tallinna Ülikooli seaduse eelnõu (726 SE) teine lugemine
24. 22:56 Eesti Maaülikooli seaduse eelnõu (727 SE) teine lugemine
25. 23:05 Eesti Kunstiakadeemia seaduse eelnõu (730 SE) teine lugemine
26. 23:09 Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia seaduse eelnõu (728 SE) teine lugemine
27. 23:12 Riigikogu otsuse "Rahvahääletuse korraldamine ÜRO globaalses rändepaktis osalemise küsimuses" eelnõu (764 OE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

14:01 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame täiskogu IX istungjärgu 4. töönädala kolmapäevast istungit. Eelnõude ja arupärimiste üleandmine. Aitäh teile! Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

71 on kohal, puudub 30.

Päevakorra täpsustamiseks niipalju, et mõni ettekandja on komisjoni otsusel muutunud. Eelnõu 639 ja eelnõu 733 ettekandja on maaelukomisjoni liige Aivar Surva ja 26. päevakorrapunkti arutelul, s.o valitsuse algatatud eelnõu 728, on ettekandja kultuurikomisjoni aseesimees Yoko Alender.

---

1. 14:03 Väetiseseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (639 SE) teine lugemine

14:03 Esimees Eiki Nestor

Alustame sealt, kus meie töö eile katkes. Vabariigi Valitsuse algatatud väetiseseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 639 teine lugemine. Maaelukomisjoni ettekandja Aivar Surva, palun!

14:03 Aivar Surva

Austatud esimees! Head kolleegid! Väetiseseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu esitas Vabariigi Valitsus möödunud aasta 25. mail. Eelnõuga korrastatakse väetiseregistrit, et sealt oleks võimalik saada tegelikke ja ajakohaseid andmeid Eesti väetiseturu kohta ning oleks võimalik tõhustada järelevalvet väetiste üle Eesti siseturul. Samuti muudetakse riigilõivusüsteem lihtsamaks, kehtiva viie riigilõivu asemel sätestatakse üks, mida tuleb edaspidi tasuda üks kord aastas.

Esimene lugemine lõpetati m.a 12. septembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 26. septembriks Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud. Muudatusettepanekute loetellu kanti juhtivkomisjoni ettepanekul neli muudatusettepanekut, millest olulisim puudutab riigilõivu määrasid. Eelnõu kohaselt oli riigilõiv kavandatud ühetaolisena, 65 eurot iga väetiseregistrisse kantud väetise eest, kõikidele ühtemoodi. Maaelukomisjon leidis, et õigem oleks ikkagi, kui väiketootjate ja suurtootjate vahel oleks erinevus ehk kuni 25-kilogrammiseid või 25-liitriseid väikepakendeid maksustatakse 10 euroga ja kõiki ülejäänuid 160-eurose riigilõivuga. Esmaspäeval, 11. veebruaril arutas maaelukomisjon veel ühte ettepanekut, mis oli tulnud Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonilt. Ettepanek oli eelnõu 639 menetlusest tagasi võtta, aga komisjoni liikmed leidsid, et kuna kompromiss on väiketootjate asjus leitud ehk riigilõivu on ligi 6,5 korda vähendatud, siis ei tule seda ettepanekut arvesse võtta ja tuleb jätkata menetlemist. Maaelukomisjon otsustas saata eelnõu teiseks lugemiseks päevakorda 12. veebruariks ja komisjoni ettepanek on teine lugemine lõpetada. Aitäh!

14:06 Esimees Eiki Nestor

Küsimused komisjoni ettekandjale. Küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõu 639 kohta on esitatud neli muudatusettepanekut. Vaatame need läbi. Kõik on komisjoni esitatud, kõik on arvestatud. Esimene, teine, kolmas ja neljas. Eelnõu 639 teine lugemine on lõpetatud.

---

2. 14:07 Käibemaksuseaduse täiendamise seaduse eelnõu (763 SE) esimene lugemine

14:07 Esimees Eiki Nestor

Järgnevalt Eesti Vabaerakonna fraktsiooni algatatud käibemaksuseaduse täiendamise seaduse eelnõu 763 esimene lugemine. Algatajate ettekandja on Enn Meri. Palun!

14:07 Enn Meri

Lugupeetud esimees! Lugupeetud kolleegid! Vabaerakond on seisukohal, et ettevõtete maksutasumise distsipliin on oluline, kuid liigne jäikus piirab väikeettevõtete arengut. Maksude tasumise tähtaegu peaks muutma väikeettevõtjatele soodsamaks. Väikeettevõtjate olukorda saab leevendada, kui

pikendada käibemaksu puhul maksustamisperioodi. Euroopa Komisjon on märkinud, et käibemaksukohustused on eriti koormavad väikeettevõtjatele, kuna nendel on vahendid piiratumad kui suurtel ettevõtjatel. Samuti on Euroopa Komisjon esitanud Euroopa Liidu Nõukogule direktiivi ettepaneku väikeettevõtete erikorra kohta, milles sisaldub ettepanek pikendada käibemaksu puhul maksustamisperioodi ühele kalendriaastale. Käibemaksu puhul maksustamisperioodi pikendamine annab ettevõtetele võimaluse investeerida vabanevad vahendid ettevõtte arengusse.
Eelnõu eesmärk on kehtestada kuni 200 000 euro suuruse aastakäibega ja kuni kümne töötajaga väikeettevõtte maksustamisperioodiks üks kalendriaasta, 200 000 kuni 2 miljoni euro suuruse aastakäibega ning kuni kümne töötajaga väikeettevõtte maksustamisperioodiks kolm kalendrikuud. Pikem maksustamisperiood vähendab väikeettevõtjate ning Maksu- ja Tolliameti halduskoormust. Vähem bürokraatiat võimaldab mõlemal osapoolel keskenduda põhitegevusele. Muudatus edastab sõnumi, et riik on võrdne partner ja teeb omalt poolt kõik ettevõtluse arendamiseks. Väikeettevõtjate olukord muutub õiglasemaks. Aitäh!

14:09 Esimees Eiki Nestor
Kas algatajale on küsimusi? Ei ole. Aitäh, Enn Meri! Rahanduskomisjoni ettekandja on rahanduskomisjoni esimees Mihhail Stalnuhhin. Palun!

14:09 Mihhail Stalnuhhin
Härra esimees! Lugupeetud kolleegid! Rahanduskomisjon arutas seda seaduseelnõu kahel korral: 28. jaanuaril ja 11. veebruaril. 28. jaanuaril oli kohal Vabariigi Valitsuse esindaja, aga praegu on kõigil palju tööd ja ei õnnestunud kohale saada algatajate esindajat. Vabariigi Valitsuse esindaja tõi neli argumenti, mis põhjusel Vabariigi Valitsus seda seaduseelnõu ei toeta. Üks neist on see, et efektiivse käibemaksukontrolli tegemiseks on vaja, et esitatud käibemaksuandmed oleksid võrreldavad. Kui me muudame deklareerimise aega, siis ei ole see võimalik, siis on nende andmete võrdlemine töömahukam ja vähem efektiivne. Teine argument on see, et käibedeklaratsiooni esitamise kohustuse harvendamine ei vähenda käibemaksukohustuslase halduskoormust, kuna ta peab niikuinii jooksvalt pidama käibega seatud arvestust. Kolmandaks, pikem maksustamisperiood tähendab, et ettevõtja saab sisendkäibemaksu harvem maha arvata, millel on selgelt negatiivne mõju. Neljandaks, maksustamisperioodi puudutavate erisuste sätestamine toob kaasa vajaduse muuta muid käibemaksuseaduse sätteid. Vabariigi Valitsuse esindaja tõi ka näiteid, mida peaks seoses sellega tegema.
Komisjon võttis menetluslikud otsused vastu 11. veebruaril. Otsustati määrata komisjoni ettekandjaks siin saalis komisjoni esimees. See, et saata eelnõu saali eilseks, 12-ndaks, oli jaanuaris vastu võetud otsus. Otsustati seaduseelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata (poolt oli 4 komisjoni liiget, vastu 1). Nii palju meid siis kohal oligi. Aitäh!

14:11 Esimees Eiki Nestor
Küsimused ettekandjale. Andres Herkel, palun!

14:11 Andres Herkel
Aitäh, härra esimees! Austatud ettekandja! Seletuskirjas on üks viide. See on see, et Euroopa Komisjon on esitanud Euroopa Liidu Nõukogule direktiivi ettepaneku väikeettevõtete erikorra kohta, milles sisaldub ettepanek pikendada just käibemaksu puhul maksustamisperioodi ühele kalendriaastale. Kas te oskate meile öelda, milline on Eesti seisukoht selle ettepaneku kohta ja kas tuli arutlusele ka võimalus, et niisuguse ettepanekuga tullakse tulevikus Eestis välja nii ehk teisiti?

14:12 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh küsimuse eest! Kui me kuulasime Vabariigi Valitsuse esindajat, siis minu jaoks oli tähtis see, kuidas suhtuvad sellesse seaduseelnõusse kaks institutsiooni, mis minu arvates on ühed kõige efektiivsemad Eestis, need on maksuamet ja Finantsinspektsioon. Öeldi väga selgelt, et suhtumine on negatiivne, seega tundus arutelu jätkamine mittemõistlik. Seoses sellega, mida teie räägite, küsiti, kas MTA või Rahandusministeerium on esitanud ka ettepanekuid väikeettevõtjate halduskoormuse langetamiseks. Vastati, et käesoleva eelnõu arutelu raames pole seda juhtunud. Konkreetselt mingi Euroopa direktiivi

üle meil vestlust komisjonis ei olnud.
Kasutades juhust, pean ütlema, et on olemas tava, et mingi aeg enne seda, kui toimuvad võimalikud poliitilised muudatused, oleks tark maksusüsteemi mitte puudutada. Mina täiesti pooldan seda seisukohta ja igal juhul arvan, et ilma kaasatud organisatsioonide töösse võtmiseta pole üldse mõistlik selliseid otsuseid vastu võtta, rääkimata sellest, et valimisteni on jäänud veidi üle kahe nädala.

14:14 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

14:14 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Vabaerakonna fraktsioon esitas selle seaduseelnõu, mõeldes väga selgelt väikeettevõtjatele ja nende halduskoormuse vähendamisele. Komisjon, tehes eitava otsuse, kindlasti arutas ka, kuidas on meie väikeettevõtlusele praeguse valitsuse ajal vastu tuldud, kuidas on koormust kergendatud. Kuidas on väikeettevõtjate olukord muutunud?

14:14 Mihhail Stalnuhhin
Komisjon seda arutanud ei ole. Ma mitte ei jutustanud ümber seda, mis komisjonis toimus, vaid meelega lugesin teile ette need argumendid, mis tõi Vabariigi Valitsuse esindaja. Nendest lähtuvalt võib öelda, et see seaduseelnõu väikeettevõtjate halduskoormust kergemaks ja väiksemaks ei tee, otse vastupidi. Ma ei hakka seda teist korda ette lugema, aga nii see on. Veel üks asi, kordan seda, mida eelmisele küsimusele vastates ütlesin: maksusüsteemi küsimused on liialt tõsised, selleks et neid saaks välja tuua paar nädalat enne valimisi, selle nimel, et paar protsendipunkti oma toetust tõsta.

14:15 Esimees Eiki Nestor
Andres Herkel, palun!

14:15 Andres Herkel
Aitäh, härra juhataja! Ma hakkan kinni teie nii eelmisest kui ka üle-eelmisest vastusest. Kas te peate maksustamisperioodi pikendamist maksusüsteemi muutmiseks?

14:16 Mihhail Stalnuhhin
Mul ei ole selles küsimuses konkreetset seisukohta. Te võite sellest kinni võtta või hoida ja jääda sellele ükstaspuha kui kauaks. Mina võtan nii tähtsaid otsuseid vastu peale seda, kui ma olen rääkinud nende inimestega, kes sellest seadusest sõltuvad. Kaasamisring on kohustuslik iga maksu muutmisel. Seniajani oleme kõik kooskõlastused huvitatud organisatsioonidelt saanud. Antud juhul puudub ettekujutus, milline on tegelik suhtumine sellesse. Seega, ma arvan, et see otsus, mille võttis vastu komisjon esmaspäeval, et seaduseelnõu tagasi lükata, on kõige õigem. Ma üldse ei välista, et seda saab rahulikult arutada järgmises koosseisus, aga mitte kaks nädalat enne valimisi.

14:16 Esimees Eiki Nestor
Eelnõu kohta komisjoni esimehele rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 763 esimesel lugemisel tagasi lükata. Seda ettepanekut tuleb meil hääletada.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele rahanduskomisjoni ettepaneku eelnõu 763 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Rahanduskomisjoni ettepaneku poolt oli 45 Riigikogu liiget, vastu 12, erapooletuks jäi 1. Eelnõu 763 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja.

---

3. 14:19 Pandikirjaseaduse eelnõu (760 SE) kolmas lugemine

14:19 Esimees Eiki Nestor

Vabariigi Valitsuse algatatud pandikirjaseaduse eelnõu 760 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Läheme lõpphääletuse juurde.
Austatud Riigikogu, palun tähelepanu! Eelnõu 760 vajab vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust. Vastavalt seadusele teeme seetõttu kohaloleku kontrolli. Palun!
Kohaloleku kontroll
76 Riigikogu liiget on täiskogul kohal.
Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud pandikirjaseaduse eelnõu 760. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt oli 75 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Pandikirjaseadus on vastu võetud.

---

4. 14:22 Laeva lipuõiguse ja laevaregistrite seaduse ning tulumaksuseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (722 SE) kolmas lugemine

14:22 Esimees Eiki Nestor
Vabariigi Valitsuse algatatud laeva lipuõiguse ja laevaregistrite seaduse ning tulumaksuseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 722 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Peeter Ernits, kas Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel? Väga hea. Peeter Ernits Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel.

14:23 Peeter Ernits
Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! See eelnõu, mis tuleb kohe hääletamisele, on tegelikult murranguline. See on üks väheseid kordi, kui Riigikogu see koosseis ei ole käitunud kummitemplina. Kui see eelnõu Riigikogule majandusministeeriumist esitati, siis oli ta selline, mille abil kaubalaevu Eesti lipu alla tagasi ei tuleks. Seda arvamust väljendasid majanduskomisjonis kõik merendusorganisatsioonid. Jutt on n-ö nulltulumaksu rakendamisest. Kui me majanduskomisjonis võtsime vastu otsuse, et tuleb arvestada huvigruppe ja rahvusvahelist kogemust, kuidas saab tuua kaubalaevu riigi lipu alla, siis majandusministeerium algul ütles, et nad võtavad eelnõu tagasi, sest valitsuse seisukoht on ikkagi see, et nulltulumaksu rakendada ei saa. Aga majanduskomisjon oli seekord jäärapäine ja au meile. Tulemus on see, et eelnõu kirjutati ümber. Paraku ei jõudnud ametnikud seda teha aasta lõpuks, nagu plaanis oli, aga nüüd on eelnõu teie ees.
Kahjuks tegeleb eelnõu ainult kaubalaevadega, mitte reisilaevadega. Samas on merendusorganisatsioonid selgelt öelnud, et tuleks pöörata tähelepanu ka reisilaevandusele ja selleks on viimane aeg, kuna seesama ümberlipustumine toimub märkamatult ja samm-sammult ka reisilaevadega. Kaubalaevad on ammu juba läinud, kuigi Eesti reederitel on umbes 60 kaubalaeva. Aga majandusministeeriumist öeldi meile paraku, et võtame ühe asja korraga ja ärme reisilaevu puudutame. Kuid hea seegi!
Lõppkokkuvõttes, see toimus väga pika aja järel pärast seda, kui admiral Tarmo Kõuts oli veel Riigikogus ja võitles sama asja eest. Nagu ma olen varem öelnud, peaga vastu seina joostes ei ole võimalik taotleda riigiabi maksuerisusele, kuigi teise ja kolmanda lugemise vahel majanduskomisjoni nõudmisel see riigiabipaber Euroopa poole teele saadeti. Nii et tegelikult on see võimalik küll, aga meie senised valitsejad ei tahtnud pöörduda Brüsseli poole n-ö riigiabipalvega, praegu on seda tehtud.
Lõpetuseks. Loomulikult, sellel eelnõul on palju negatiivseid külgi, siin ei ole meremeeste pensioni ega paljusid muid asju rakendatud, aga on läbi viidud nulltulumaks, mille tulemusena peaksid kaubalaevad hakkama taas Eesti lipu alla tulema, nii et Eesti lipp hakkab vähemalt kaubalaevade ahtris lehvima. Praegu ta enam seal ei lehvi.
Selline väike tähelepanek veel. Kui ma täna hommikul hakkasin vaatama majanduskomisjoni protokolle, siis ma avastasin, et kuigi ma olen selle eelnõu arutamisel pidevalt sõna võtnud, siis protokollidest selgus, et ma ei ole kordagi sõna võtnud. Nii et selline väike kummaline avastus. Muuseas, EKRE fraktsioon oli ainukene, kes esitas selle eelnõu kohta õigel ajal parandusettepanekuid, kaheksa tükki, koos kolleegide Tarmo Kruusimäe ja Krista Aruga.

14:28 Esimees Eiki Nestor
Suur aitäh!

14:28 Peeter Ernits
Aitäh teile ja hääletage palun poolt!

14:28 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:28 Krista Aru
Härra juhataja! Austatud rahvaesindajad! 2016. aasta septembris, kui Vabaerakonna fraktsioon korraldas olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu Eesti merenduse tulevikust ja olukorrast, siis ütles viitseadmiral Tarmo Kõuts, et Eesti merendus on kriisis. Aga ta ei öelnud seda väga tõsise häälega, sest ta lisas juurde, et ta näeb protsessi muutumist. Täna me võime tõesti öelda, et protsess on muutumas. See seaduseelnõu, mis on kohe seaduseks saamas, ei ole täiuslik. Sealt on kindlasti palju asju puudu, sealt on puudu, nii nagu eelkõneleja juba nimetas, pensioniküsimus, sotsiaalkindlustuse ja ravikindlustuse asjad, kuid see on esimene samm, selleks et Eesti tunneks ennast ikkagi uuesti mereriigina. Seda küll ainult kaubalaevade poolest, aga kui kaubalaevadega saab asja liikuma, ju siis jõutakse ka reisilaevadeni. Eesti on mereriik ja sellepärast, vaatamata kõikidele neile puudustele, toetab Vabaerakonna fraktsioon seda eelnõu ja tervitab selle seaduse vastuvõtmist. Aitäh!

14:30 Esimees Eiki Nestor
Sven Sester Isamaa fraktsiooni nimel, palun!

14:30 Sven Sester
Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Ma käisin siin puldis nii esimesel kui ka teisel lugemisel ja selles mõttes on tõesti rõõm olla täna siin kõnepuldis vahetult enne selle seaduse vastuvõtmist. Ma arvan, et me oleme ajaloolise sündmuse tunnistajad. Vaatame tagasi. Me oleme aegade jooksul päris mitme seadusepunkti üle arutledes arutlenud ka selle üle, kas ühes või teises sektoris oleks vaja teha mingeid erandeid, kas need erandid on saatanast ja kas me üldse peaksime erandeid kui selliseid arutama. Kui vaadata ajaloos tagasi, siis tõsilugu, päris mitmed teemad on olnud aegade jooksul pikalt kalevi all. Tegelikult, oleme ausad, ka teemad, mis on seotud just laevade, nii Eesti reederite laevade kui ka võimalike välismaiste omanike laevade Eesti lipu alla toomisega, ei ole aastate jooksul kaugele liikunud. Mul on selles mõttes täna eriti hea meel, et me oleme jõudnud tegelikult ühisele arusaamisele – ja see on parteideülene –, et teatavatel hetkedel on mõistlik teha erandeid. Ma arvan, et kui me räägime üldse eranditest, siis neid peaks olema nii vähe kui võimalik ja nii palju kui vajalik. Kui me vaatame konkreetselt seda seaduseelnõu – mis, ma loodan, saab lähiajal seaduseks –, siis tuleb nentida, et me ei konkureeri riigis sees, vaid me konkureerime riigina teiste riikidega. Tegemist on globaalse äriga. Kui teistes riikides on olukord paraku selline, et laevaomanikele tehakse teatavaid soodustusi, siis meie võime olla uhked, et meil on lihtne ja selge maksusüsteem, meie probleem on aga selles, et meil ei ole maksubaasi, meil ei ole neid, kes meile selle selge ja lihtsa maksusüsteemi järgi makse maksaksid. Kui hakata mõtlema, kas võtta suure kulbiga väiksest nirest või võtta väikeste lusikatega suurest laiast jõest, siis tundub küll, et mõistlikum on minna laiema baasi peale ja madalamate maksutasemete juurde. Seda on see eelnõu nüüd tegemas. Ma arvan, et see on selles kontekstis kindlasti üks ajaloolisi eelnõusid, mille üle, ma usun, me võime uhked olla.
Tegelikult ei ole see eelnõu kindlasti ainuke võluvits, me peame selle perioodi jooksul, mis peale selle seaduse vastuvõtmist algab, tegema tegelikult päris palju erinevaid muudatusi. See on üks etapp, mis meil lähiajal eri tegevuste mõttes ees seisab, aga me oleme vähemalt teinud ühe sammu. Võib-olla on palju räägitud sellest, et meremeestel tekib võimalus mitte maksta tulumaksu. Selles eelnõus on lisaks veel mitmeid muudatusi, mida kunagi varem pole Eesti seadustes olnud. Ma toon välja mõne asja. Tonnaažimaks – niisugust asja pole kunagi varem olnud. Mujal maailmas on see klassikaline asi, selles pole midagi imelikku, Eestis pole seda olnud. Reederitel on võimalik tulevikus valida erinevaid maksusüsteeme, on võimalik valida, kas maksta klassikaliselt tulumaksu vastavalt saadud tulule või maksta tonnaažimaksu ja sel juhul teenida tulu nii palju, kui seda tekib, täiendavat tulumaksu mitte

makstes. Niisugust asja pole Eesti seadustes olnud. Või siis erinevad registrid. Eks see kombo, mis võiks Eestis tekkida võimaliku atraktiivsema tulumaksu kujul, lisaks meie võimekus elektrooniliselt eri registreid hallata ja lihtsus, mis võimaldab bürokraatiavabalt eri toiminguid teha, ja samuti meie e-residentsus peaksid andma sellise sünergia, et kindlasti on meil võimalik tulevikus teiste riikidega konkureerida. Veel kord rõhutan, et see muudatus ei ole laevaomanike initsiatiiv ...
Võtaks kolm minutit lisaaega.

14:34 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

14:34 Sven Sester
... vaid see on konkreetselt Eesti riigi huvi. Eesti riigil on huvi, et tänase null kaubalaeva asemel oleks registris tulevikus näha kümnete kui mitte sadade laevade olemasolu.
Nii et veel kord, eelnõus on peale maksumuudatuste mitmeid muudatusi. Võib välja tuua, et me pakume meremeestele tulevikuks välja täiesti uue sotsiaalmaksu- ja ravikindlustuskorra. Teeme ka muudatused ravikindlustuse seaduses, nii et meremeestel tekib võimalus sõlmida haigekassaga vabatahtlikke lepinguid (seda võimalust pole varem olnud), ja luuakse ka sotsiaalmaksu erikord, loobutakse sundravikindlustusest. Need on asjad, mida kunagi varem pole olnud.
Mina selle eelnõu juhtivmenetlejana tänan kõik osapooli, nii turuosaliste poolt – turuosalisi oli väga palju, olid laevaomanikud, ametiühingud, erialaliidud –, aga tänan tõesti ka Veeteede Ametit ja ministeeriumeid. Suur töö on ära tehtud. Selle eelnõu menetlus ei ole olnud kuu või kahe pikkune, see menetlus on kestnud aastaid. Lõpuks tänan ka majanduskomisjoni, kes väga aktiivselt menetlusest osa võttis. Lõppkokkuvõttes on see produkt täna meil laua peal ja ma arvan, et see on kindlasti, nagu ma enne ütlesin, üks esimesi samme, selleks et viia Eesti kui merendusriigi renomee hoopis uuele tasemele. Aitäh teile!

14:36 Esimees Eiki Nestor
Erki Savisaar Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:36 Erki Savisaar
Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Keskerakond on seisnud kaubalaevade temaatika eest tublisti üle kümne aasta. Me juhtisime sellele probleemile tähelepanu juba siis, kui meil veel oli kaubalaevu. Me tegime seda selleks, et need kaubalaevad meile jääksid. Meil on väga hea meel, et me täna astume selle väikese sammu, et kaubalaevad Eesti lipu alla tagasi tuleksid. Ma soovin samuti tänada kõiki huvirühmi, kes selle seaduse loomise juures kaasa aitasid, eriti majandusministeeriumi, tänu kellele see seadus siia on jõudnud. Loomulikult on see seadus hea näide selle kohta, kuidas Riigikogu mitte ainuüksi ei kinnita ministeeriumist tulnud seadust, vaid teeb sellesse sisulisi parandusi, mis meie hinnangul muudavad selle seaduse oluliselt paremaks. Ma tahan soovida jõudu Veeteede Ametile, kes peab astuma järgmise sammu, et nende seadusesse kirjutatud meetmete abil kaubalaevad meie lipu alla tuleksid ja Eesti võiks taas kord öelda, et ta on ikkagi suur mereriik. Aitäh!

14:38 Esimees Eiki Nestor
Jaanus Marrandi Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:38 Jaanus Marrandi
Lugupeetud kolleegid! Kahtlemata on selle seaduse vastuvõtmine meie mereõiguse üks olulisi verstaposte. Väga palju on räägitud siin ilusaid emotsionaalseid sõnu. Eks sinimustvalge lipp mere kohal lehvimas olegi väga ilus ja emotsionaalne asi. Tegelikult ei ole see seaduseelnõu siiski niivõrd emotsionaalne teema, kuivõrd see on ikkagi põhimõtteline majandusküsimus.
Tõepoolest, sellel teemal on siin räägitud vist kahe või kolme Riigikogu koosseisu jooksul. Ma mäletan, et siin olid ka toetusgrupid. Kunagine meremees Kalev Kallo on siin sellest hästi palju rääkinud. Aga see eelnõu on kahtlemata seotud üsna keeruliste erandite tegemisega ja nende erandite tegemise asjus ei ole siin saalis kunagi olnud üksmeelt ega head poliitilist tahet. Selleks, et me nii kaugele jõuaks, on riik pidanud natukene küpsema. Nüüd ongi ta küpsenud, selles mõttes, et selle eelnõu sisu on ka praeguse

koalitsiooni koalitsioonilepingu osa, mis tähendab, et koos selle seaduse vastuvõtmisega saab ka üks koalitsioonilepingu olulisi punkte täidetud.
Nüüd selle majandusliku sisu juurde. Kindlasti ei too see eelnõu kaasa seda, et homme, ülehomme või aasta pärast tõmmatakse sinimustvalge lipp kõikide Eesti kaubalaevade kohale lehvima. Tegelikkus on ikkagi see, et see on esimene samm. Meie merendusadministratsioon on olnud siin päris tubli, nähes vaeva ja tuues siia eri riikide erinevaid seadusjärgseid võimalusi, aga ka meie merendusadministratsioonile on see alles esimene samm, järgmised sammud algavad sellest, kuidas meie IT-lahendused laevaregistrite puhul töötama hakkavad ja kuidas meie sadamateenused sellele kõigele järele kasvavad. Kui neid seaduste muudatusi, IT-arendusi ja kogu seda temaatikat siia juurde ei kasva, siis jääb ka see emotsionaalne pool ära.
Räägime veel majanduslikust poolest. Praegu on vaekauss olnud ikkagi väga selgelt plusspoolel, aga alles pärast kõiki neid tegevusi, mis peaksid sellele seaduseelnõule järgnema teises ja võib-olla kolmandas etapis, võime rääkida, et sinimustvalge lipp lehvib meie laevade kohal ja see vaekausil olev tulude pool kaalub üles kulude poole.
Kui nüüd olla veel optimistlikum ja rääkida sellest, millest siin juttu on olnud, et kõik reisilaevad võiksid ka minna samasuguse käsitluse alla, siis see on siiski küsitavam probleem. Üle Soome lahe sõidab ikkagi väga palju reisilaevu. Kõik nendel töötavad inimesed elavad pool aega maa peal ja tarbivad teenuseid ning pool aega on mere peal. Nii et see oleks ilmselt üsna problemaatiline, sest kõik nad kasutavad teid, politseiteenuseid, kooliteenust, arstiabi jne, kõiki teenuseid. Kõik need suhteliselt suurepalgalised inimesed saaksid siis solidaarsest katlast teenuseid, aga oma panust sinna ei paneks. See oleks küsitav. Küll aga kaubalaevastiku puhul on see vastuvõetav ja mõistlik samm.
Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon toetab selle eelnõu seaduseks saamist ja ma soovitan ka teistel kolleegidel seda toetada.

14:42 Esimees Eiki Nestor

Lõpetan läbirääkimised ja läheme lõpphääletuse juurde.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud laeva lipuõiguse ja laevaregistrite seaduse ning tulumaksuseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 722. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt oli 77 Riigikogu liiget, vastu ei olnud mitte keegi ja erapooletuks jäi 1 liige. Eelnõu 722 on seadusena vastu võetud.

---

5. 14:44 Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (663 SE) kolmas lugemine

14:44 Esimees Eiki Nestor

Eesti Vabaerakonna fraktsiooni algatatud puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 663 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Andres Herkel Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:45 Andres Herkel

Härra juhataja! Austatud kolleegid! Kui siin eelmise eelnõu puhul räägiti peaaegu ajaloolisest muutusest – ja ma olen sellega üsna nõus –, siis selle eelnõu kohta võib öelda midagi samasugust, ainult natukene kurvemates toonides, seda selles mõttes, et puuetega laste toetuse püsimine alates 2006. aastast ühel tasemel, kui elu on lihtsalt eest ära läinud, on küll üks arusaamatu asi. Õnneks sai sotsiaalkomisjon väga hästi aru, et see on arusaamatu.
Üsna harva on siin saalis juhtunud ka seda, et Vabaerakonna algatatud seaduseelnõu on jõudmas nii kaugele, et see seadusena vastu võetakse. Kui see ka hääletusel nii läheb, siis selle eest tahan tänada kõiki kolleege ja eriti sotsiaalkomisjoni. Kui ühe eelmise eelnõu kohta kujundas härra Stalnuhhin seisukoha peamiselt selle järgi, et ametnikele see asi ei meeldi ja see ei lähe kohe mitte, siis sotsiaalkomisjon sellist liini ei ole hoidnud. Minu tähelepanek on üldse see, et sotsiaalkomisjon on eri algatuste puhul praktiseerinud mõtlemist just sellest seisukohast, et Riigikogu on see, kes otsuseid teeb.

Ehk kui me peaksime komisjonidele panema punkte sellel skaalal, kes on kummitemplile kõige lähemal ja kes on sellest kõige kaugemal, siis sotsiaalkomisjon tundub olevat üks neist, kes on kõige kaugemal. Selle eest aitäh!

14:47 Esimees Eiki Nestor
Helmen Kütt Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:47 Helmen Kütt
Austatud eesistuja! Head ametikaaslased! Sotsiaaldemokraadid muidugi toetavad Vabaerakonna algatatud puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu seaduseks saamist. Tegu ongi ülimalt tähtsa otsusega, mida puuetega laste pered, kus kasvab ligi 13 000 puudega last, on pikisilmi juba 13 aastat oodanud ning mis annab neile lõpuks kindlustunde, et suuremad toetused võimaldavad maksta paremini laste ravi, ravimite ja transpordi eest ning parandada oma elujärge. Ühtlasi näitab Riigikogu selle otsusega, et Eesti väärtustab perede panust ja hoolt puudega lapse kasvatamisel.
Põhiseaduse järgi peavad lasterikkad pered ja puuetega inimesed olema riigi erilise hoole all. Kui lasterikaste peredeni on riigi suurem tugi jõudnud, siis puuetega lasteni seni mitte. Mul on väga hea meel, et see võlg saab Riigikogu praeguse koosseisu viimastel istungipäevadel tasutud, loodetavasti erakondadeüleselt, ning Eestis kerkib alates 1. jaanuarist 2020 keskmise puudega lapse toetus tänaselt 69 eurolt ja 4 sendilt 138 euro ja 8 sendini, raske ja sügava puudega lapse toetus tänaselt 80 eurolt ja 55 sendilt raske puudega lapse korral 161 euro ja 10 sendini ning sügava puudega lapse korral 241 euro ja 65 sendini. Aitäh teile väga meeldiva koostöö eest nii sotsiaalkomisjonis kui ka loodetavasti siin saalis!

14:48 Esimees Eiki Nestor
Priit Sibul Isamaa fraktsiooni nimel, palun!

14:48 Priit Sibul
Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Ilmselt ei ole kellelegi teadmata, et Sotsiaalministeerium on ette valmistamas puuetega inimeste poliitika põhimõtete ning teenuste ja toetuste nüüdisajastamise muudatusettepanekuid. Eesmärk on üle vaadata ja korrastada puuetega inimestele sotsiaaltoetuste maksmise regulatsioon ja teenuste pakkumise korraldus tervikuna, et toetused ja teenused koosmõjus annaksid parima tulemuse inimeste abistamisel kogu nende elukaare jooksul. Muu hulgas on plaan üle vaadata puuetega inimestele pakutavate toetuste ja teenuste maht. Me ju teame, et sama puudeastmega ja isegi pealtnäha sarnase kahjustuse või häirega inimesed võivad vajada väga erinevas rahalises mahus teenuseid ja abi. On selge, et igakuine rahaline toetus ei kata sageli puudest tulenevaid lisakulutusi, mida puudega inimene oma igapäevaeluga toimetulekuks teeb. Teisalt on puuetega inimesed märkinud, et eelkõige vajatakse igapäevaelu toetamiseks just teenuseid. Sama näitas ka puuetega laste ja nende perede uuring, millest selgus, et toetuste kõrval hindasid pered teenuseid kõrgelt, soovides teenuste paremat kättesaadavust. Uuringu kohaselt on peaaegu kõigil, 96–97%-l puuetega laste vanematest vajadus vähemalt ühe sotsiaalteenuse järele.
Puuetega lastele ja nende peredele teenuste kättesaadavamaks muutmiseks on riik viimastel aastatel astunud mitmeid samme. Raske ja sügava puudega lastele on kolm aastat osutatud teenuseid Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest. Kui 2016. aastal osutati teenuseid 2,8 miljoni eest, siis 2018. aastal osutati vahetuid teenuseid ligikaudu 7 miljoni eest. 2018. aastal eraldati kohalikele omavalitsustele raske ja sügava puudega laste peredele lapsehoiuteenuse ja muude teenuste osutamiseks raha 4,65 miljonit. Olgu märgitud, et just see omavalitsustele suunatud raha on väga paindliku kasutusvaldkonnaga, teenuste pakkumist või puudega laste tõttu tekkivate rahaliste lisakulutuste katmist saab omavalitsus otsustada vastavalt vajadusele ehk see on oluline võimalus läheneda igale inimesele vajaduspõhiselt. Lastevanemad on märkinud ühe suurema lisakuluna kulutusi ravimitele. Eelmisel aastal käivitus suure ravimivajadusega inimestele täiendav ravimihüvitis, milleks kulus üle 10 miljoni euro. Ilmselt on puuetega inimesed sellest hüvitisest saanud olulist abi. Paranenud on riiklike sotsiaalteenuste kättesaadavus kõigis vanusegruppides, sh on paranenud lastele mõeldud teenuste kättesaadavus. Kui näiteks 2015. aasta alguses oli rehabilitatsiooniteenuste järjekorras 10 000 inimest, siis käesolevaks ajaks on see järjekord likvideeritud. Korduvalt on leitud teenuste sujuvaks tagamiseks lisaraha, näiteks lisati 2017. aasta jooksul rehabilitatsiooniteenuste tarvis 2,5 miljonit ja abivahendite tarvis 4 miljonit

eurot. Kasv oli ka eelmisel aastal ja selleks aastaks on lisaraha riiklikele sotsiaalteenustele ette nähtud ligi 14 miljonit eurot.
Asjakohane on tsiteerida sotsiaalkaitseminister Kaia Iva, kes oma vastuskirjas sellele eelnõule on öelnud: "Töö teenuste kättesaadavuse parandamise nimel jätkub ka edaspidi. Arvestades, et puudega inimeste toetuste ja teenuste rahastamise küsimus on vaatamata eelnimetatud toetusmeetmetele endiselt aktuaalne ning puudega inimeste poliitika põhimõtete ning teenuste ja toetuste kaasajastamise projekti ettevalmistamine ja jõustumine võtab oma aja, on kahtlemata kasuks ka ajutised leevendavad meetmed, sh toetuste suurendamine. Pikemas perspektiivis soovime puudega inimestele abi osutamisel siiski liikuda universaalse toetuse maksmiselt senisest enam terviklikumale abivajaduse hindamisele, valides abimeetmed vastavalt inimese individuaalsele vajadusele."
Ükskõik millise muudatuse, aga eriti sotsiaalvaldkonnas tehtavate muudatuste puhul tuleb raha õigesti lugeda, et mitte jagada katteta lubadusi. Eelnõu algatajad küsisid selle eelnõu tarbeks riigieelarvest 1 miljon eurot, millega oleks võimalik toetust tõsta umbes 8 eurot, mitte nii nagu taheti, 70, 80 või 160 eurot. Ministeerium on nüüd lisanud õiged arvutused. Nende muudatuste kulu aastas on 13,5 miljonit eurot, mitte 1 miljon, ja nüüd on võimalik see seadus vastu võtta sellisel kujul, et seal on kirjas ka õiged numbrid.
Ma loodan, et kohalikud omavalitsused vaatavad üle need võimalused, mis on, ja teevad oma süsteeme paindlikumaks. Nii nagu ma ütlesin, võimalused selleks on olemas ja vahendid ka. Soovin meile kõigile edu. Neid inimesi, kellel on kõige keerulisem, tuleb loomulikult toetada. Aitäh!

14:53 Esimees Eiki Nestor

Sulgen läbirääkimised, kuna rohkem kõnesoove ei ole. Läheme lõpphääletuse juurde.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Vabaerakonna fraktsiooni algatatud puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 663. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt oli 72 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu 663 on seadusena vastu võetud.

---

6. 14:56 Vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu (680 SE) kolmas lugemine

14:56 Esimees Eiki Nestor

Vabariigi Valitsuse algatatud vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu 680 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Läheme lõpphääletuse juurde.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu 680. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu seadusena vastuvõtmise poolt oli 67 Riigikogu liiget, vastu ei olnud mitte keegi, erapooletuks jäi 1. Vangistusseaduse muutmise seadus on vastu võetud.

---

7. 14:57 Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõu (799 SE, ühendatud eelnõud 505 SE ja 729 SE) kolmas lugemine

14:57 Esimees Eiki Nestor

Eesti Reformierakonna fraktsiooni ja Vabariigi Valitsuse algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõu 799 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Jürgen Ligi Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:57 Jürgen Ligi

Austatud juhatus! Austatud kolleegid! Mul on hea meel, et see eelnõu ikka lõpphääletusele jõuab. Ta sai alguse haridusministeeriumist sellel ajal, kui mina olin haridusminister. Tal on tegelikult kaks sisulist allikat. Vahetu ajend oli Viljandi koolitulistamine, kui avastati, et õpetajal puuduvad õigused selliste olukordade ärahoidmiseks ja nendesse sekkumiseks. Kui mina ministeeriumisse jõudsin, oli mõtteid

avaldatud selle teema kohta, aga minu arust on selle eelnõu suurem mõte ikka õpetajate autoriteet üldiselt. Kogu õpetajaameti maine on aastatega väga palju kannatanud. Mina oma kodus oma kadunud ema mälestusi kuulates olen pidanud seda väga palju kuulma. Sellepärast küsisin ma ministeeriumi ametnikelt, kas on võimalik midagi selles vallas seaduse tasemel teha. Õpetajad tunnevad, et neil pole õigusi ja nende amet on tihti alavääristatud, ja teiselt poolt, õpilased teavad, et õpetajal ei ole õigusi. Need kaks asja koos sünnitasid selle eelnõu. Ta on küll kahjuks natukene liiga turvalisusekeskne, aga eks see ole ka autoriteediküsimus, kas õpetaja saab midagi teha või ei saa või on tema ainus võimalus kutsuda abiks politsei. Jõudsime nii kaugele, et leidsime õiguslikud lahendused. Muidugi on see saaga olnud natukene ebaviisakas, sest see eelnõu külmutati valitsuse vahetudes ligi aastaks. Seejärel esitasin ma selle eelnõu Riigikogus oma fraktsiooni nimel sellel kujul, nagu see oli ministeeriumis välja töötatud, igati kvaliteetne, läbi analüüsitud, arvestades põhjalikke rahvusvahelisi kogemusi, ja pika seletuskirjaga. Aga, jah, ta pandi peale esimest lugemist seisma, mis ei olnud ilus. Ei oleks olnud vaja talle järgmise aasta jooksul ka kõrvale teha täpselt samasugust valitsuse eelnõu, aga tehti. Näidati, kes siin riigis ikka võimul on. Õnneks oli see lõpp niipalju viisakas, et sisulised detailid räägiti läbi, siin see autorluse teema ei ole ju tähtis. Ja nüüd on need kaks eelnõu, kaks identset asja korraga siin lugemisel.
Igal juhul soovitan seda eelnõu toetada. Ma loodan, et see pisike sammuke on osa sellest teest, et õpetaja autoriteet laiemalt taastub ja see ei taastu mitte ainult vahetu turvalisuse küsimuses, vaid nii, et õpetaja saab oma autoriteediga ka üldiselt kehtestada õpet, mitte ainult ohutust, vaid ka õpet. Ehk on selleks vaja regulatsioone juurde, aga kindlasti on selleks vaja seda regulatsiooni.
Eelnõu sisust rääkides tuleb öelda, et eks ta kipub olema selline ülereguleeritud, liigseltki ülereguleeritud. Siin antakse õpetajatele seda õigust valikuliselt, mis jätab mulje, nagu kooli peale võiks ainult üks õpetaja ohtlike ja keelatud asjadega midagi teha. Ma loodan, et selle õiguse saavad kõik õpetajad ja et selle õiguse kasutamine on tulevikus osa õpetajaõppest, et neid olukordi, kus kaalutlusõigus on õpetaja käes, lahendavad professionaalselt kõik õpetajad, ja me enam ei pabista, et äkki õpetajad lähevad üle piiri. Ei, vaevalt Eesti õpetajad üle piiri lähevad, vaevalt nad kasutavad oma õigusi ülemäära, see oleks väga suur erand. Aitäh!

15:02 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Krista Aru Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel!

15:02 Krista Aru
Härra juhataja! Austatud rahvaesindajad! Eesti Vabaerakonna fraktsioon toetas seda seaduseelnõu juba esimesel korral, kui me arutasime Eesti Reformierakonna fraktsiooni esitatud eelnõu. Me toetame seda eelnõu ka nüüd ja tervitame seda. Eesti Õpilasesinduste Liidule, kes väljendas kultuurikomisjoniga kohtudes väga sügavat muret, et selle seaduse tõttu muutub kogu kooliõhkkond, sest õpetajad, keda nad nimetasid üheks pooleks, saaksid nagu rohkem õigusi ja võiksid hakata neid oma õigusi kuritarvitama ja väga palju kasutama, tahan öelda, et see seadus ei muuda kindlasti kooliõhkkonda. Kooliõhkkonda kujundavad ikkagi õpetajad, õpilased, koolijuht – kõik need inimesed, kes koolis on. Mida see seadus teeb? See seadus annab võib-olla esimese sammuna pikal teel õpetajatele juurde natukene õigusi, natukene kindlust, sest see, mida me vajame – me südamest loodame, et järgmine Riigikogu läheb sellel teel edasi –, on õpetajaameti autoriteedi taastamine. See on see, mida vajab kogu riigi haridus ja tegelikult kogu Eesti. Sest kui Eestis on mingi asi eluküsimus, siis on see meie hariduse kvaliteet. See seaduseelnõu ei anna mitte ainult ühele õpetajale õigust valvata koolis turvalisuse järele, vaid see annab kõikidele õpetajatele võimaluse koolis sellega tegelda, pluss annab see kindlasti väga selge vihje ja ettekirjutuse meie õpetajate koolituse kohta. Õpetajate koolitus peab olema täielikum, nüüdisaegsem ja vastama riigi üldistele nõudmistele, mis hariduses kehtivad. Vabaerakonna fraktsioon toetab seda. Aitäh!

15:05 Aseesimees Enn Eesmaa
Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 799 lõpphääletus. Seda poolteise minuti pärast ka teeme.
Panen hääletusele Eesti Reformierakonna fraktsiooni ja Vabariigi Valitsuse algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõu 799. Palun võtke seisukoht ja hääletage!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 76 saadikut, vastu ei hääletanud keegi, erapooletuks ei jäädud. Eesti Reformierakonna

fraktsiooni ja Vabariigi Valitsuse algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõu 799 on seadusena vastu võetud.

---

8. 15:08 Kaitseväe korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (783 SE) teine lugemine

15:08 Aseesimees Enn Eesmaa
Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni algatatud Kaitseväe korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 783 teine lugemine. Palun ettekandjaks riigikaitsekomisjoni liikme Ants Laaneotsa!

15:08 Ants Laaneots
Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjon algatas antud eelnõu m.a 18. detsembril. Eelnõu esimene lugemine lõpetati s.a 16. jaanuaril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 30. jaanuariks kella 17.15-ks ei esitatud eelnõu kohta väljastpoolt juhtivkomisjoni ühtegi muudatusettepanekut.
Vabariigi Valitsus arutas eelnõu oma 17. jaanuari istungil ja otsustas seda toetada. Tulenevalt eeltoodust esitas kaitseminister Jüri Luik 21. jaanuaril Vabariigi Valitsuse arvamuse, milles olid ka ettepanekud eelnõu sõnastuse täpsustamiseks. Riigikogu juhatus määras eelmise aasta 18. detsembril eelnõu juhtivkomisjoniks riigikaitsekomisjoni, kuid soovitas riigikaitsekomisjonil küsida eelnõu kohta arvamust põhiseaduskomisjonilt ja õiguskomisjonilt. Kuna eelnõu algatas julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjon, kelle järelevalve all on Siseministeeriumi valitsemisala, ning õiguskomisjonil eelnõuga otsest kokkupuudet ei ole, leidsid komisjoni liikmed, et arvamust tuleb küsida Riigikogu põhiseaduskomisjonilt. Lisaks eeltoodule kaasas riigikaitsekomisjon eelnõu menetlusse ka Siseministeeriumi ja Kaitseministeeriumi valitsemisala esindajad.
Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne teist lugemist 21. jaanuaril ja 11. veebruaril. 11. veebruaril osalesid riigikaitsekomisjoni istungil ka julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni esimees Raivo Aeg, Kaitseministeeriumi õigus- ja halduskusimuste asekantsler Erki Kodar, Kaitseministeeriumi õigusosakonna juhataja Ingrid Muul, Kaitseväe luurekeskuse ülem kolonelleitnant Margo Grosberg, Siseministeeriumi sisejulgeoleku, korrakaitse ning migratsioonipoliitika asekantsler Raivo Küüt, Kaitsepolitseiameti peadirektori asetäitja Aleksander Toots ning teised Kaitseministeeriumi ja Siseministeeriumi valitsemisala esindajad.
Põhiseaduskomisjon esitas oma 29. jaanuari arvamuses ka ettepaneku sätestada üheselt, et varjatud jälgimise õigus ei hõlma õigust piirata eraisikute õigust sõnumite saladusele ega kodu ning perekonna- ja eraelu puutumatusele, mis tegelikult kattub ka Vabariigi Valitsuse esitatud ettepanekuga eelnõu kohta. Riigikaitsekomisjon märgib põhiseaduskomisjoni eelnimetatud arvamusega seoses, et eelnõuga ei anta Kaitseväele õigust kasutada julgeolekualal konspiratsioonivõtteid ega õigust jälgida varjatult kõiki isikuid, kes julgeolekualal viibivad. Eelnõu punktiga 21 Kaitseväe korralduse seadusesse lisatava § 54^1 lõike 2 kohaselt on variandmete ja konspiratsioonivõtete kasutamine ning isiku varjatud jälgimine lubatud ainult edasilükkamatutel juhtudel ja kõrgendatud ohu väljaselgitamiseks ning vajaduse korral muidugi ka selle tõrjumiseks. Korrakaitseseaduse § 5 lõikes 4 määratletakse kõrgendatud oht kui oht isiku elule, kehalisele puutumatusele, füüsilisele vabadusele, suure väärtusega varalisele hüvele, suure keskkonnakahju tekkimise oht või karistusseadustiku 15. peatükis sätestatud I astme kuriteo või 22. peatükis sätestatud kuriteo toimepanemise oht. Tasakaalustava mehhanismina saab välja tuua Kaitseväe kohustuse kasutada kaitseväeluure teostamisel mitme võimaliku abinõu olemasolu korral sellist, mis isikute põhiõigusi võimalikult vähe piirab. Samuti lisatakse eelnõu punktiga 16 Kaitseväele kohustus teavitada isikut, kui teda on varjatult jälgitud, ning isiku soovi korral tuleb talle tutvustada jälgimise käigus kogutud andmeid.
See, milliste isikute suhtes ja kui pika aja jooksul teeb Kaitsevägi taustakontrolli, on reguleeritud juba kehtivas seaduses (ma räägin Kaitseväe korralduse seaduse §-dest 41^3–41^{10}). Samuti nähti 2014. aastal Kaitseväe korralduse seaduses taustakontrolli regulatsiooni kehtestades ette n-ö üleminekusätted seaduse jõustumise hetkel juba Kaitseväes teenivatele ja töötavatele isikutele. Nendeks säteteks on Kaitseväe korralduse seaduse § 57 lõiked 10 ja 11.
Põhiseaduskomisjoni ettepanek sätestada üheselt, et varjatud jälgimise õigus ei hõlma õigust piirata eraisikute õigust sõnumite saladusele ega kodu ning perekonna- ja eraelu puutumatusele, kattub

Vabariigi Valitsuse ettepanekuga eelnõu kohta.
Nüüd lähemalt muudatusettepanekutest. Riigikaitsekomisjoni esitatud muudatusettepanekud nr 2–6 tulenevad Vabariigi Valitsuse s.a 17. jaanuari istungil eelnõu kohta tehtud täpsustustest.
Riigikaitsekomisjon ei toetanud eelnõu algataja Raivo Aegi ja Siseministeeriumi asekantsleri Raivo Küüdi soovitusel Vabariigi Valitsuse ettepanekuid, mis puudutasid eelnõu § 1 punktides 8, 18 ja 21 sätestatu täiendamist loeteluga, mis välistaks teatud tegevused nn varjatud jälgimise mõiste all. Kuna ammendavat loetelu sellest, mida seaduses varjatud jälgimise all ei mõisteta, ei ole võimalik sätestada, siis ei ole korrektne nimetada ainult üksikuid meetmeid. Eelnõu algataja esindaja Raivo Aeg toetab riigikaitsekomisjoni järgnevaid muudatusettepanekuid. Muudatusettepanekute põhjendused on täpsemalt kirjas eelnõu teise lugemise seletuskirjas, kust neid saab lugeda, kui kedagi see huvitab, mistõttu ei hakka ma neid kõiki ette lugema.
Muudatusettepanek nr 2 annab Kaitseväe põhimääruses määratud struktuuriüksustele õiguse kontrollida isikuandmeid eraõigusliku juriidilise isiku andmekogust. Nendeks andmekogudeks on näiteks autorendi ettevõtete ja kasiinode andmekogud. Juhime tähelepanu, et selline õigus on Kaitseväe vastaval struktuuriüksusel taustakontrolli käigus andmete kogumisel Kaitseväe korralduse seaduse § 41^5 lõike 1 punkti 4 alusel juba praegu olemas.
Lõpetuseks juhin tähelepanu, et Vabariigi Valitsus toetab eelnõu. Riigikaitsekomisjoni muudatusettepanekud kujutavad endast Kaitseministeeriumi ja Siseministeeriumi valitsemisala esindajate kokkulepitu sätestamist. Eelnõus sätestatud muudatused on hädavajalikud, et vähendada kaitseväeluure efektiivset ja eesmärgipärast teostamist takistavaid ning Kaitseväele kaitseväeluure teostamiseks ettenähtud volituste praktilist rakendamist piiravaid asjaolusid. Eelnõu annab Kaitseväele senisest paremad võimalused avastada võimalikud riigireeturid – neid meil kahjuks on – ja peatada tundliku informatsiooni leke. Rõhutan, et Kaitseväe taustakontroll ei ole julgeolekukontroll, viimati nimetatu on Kaitsepolitseiameti pädevuses ja see jääbki nii.
Tulenevalt eeltoodust otsustas riigikaitsekomisjoni k.a 11. veebruari istungil konsensuslikult, et Riigikogule tehakse ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada. Tänan!

15:16 Aseesimees Enn Eesmaa
Ettekandjale on küsimus. Hanno Pevkur.

15:17 Hanno Pevkur
Aitäh! Hea ettekandja! Sa ütlesid oma kõnes, et Kaitsevägi valib alati n-ö vähima võimaliku meetme. Samas, kui ma vaatan muudatusettepanekuid, siis üks neist on just nimelt selline, mis selle põhimõtte, mis seaduseelnõus algul kirjas oli, sealt välja viskab. Teisisõnu, eemaldatakse see punkt, mis puudutab proportsionaalsust, seda, et Kaitsevägi kasutab kaitseväeluure teostamiseks ainult vajalikke abinõusid ja mitme abinõu olemasolu korral kasutatakse sellist, mis riivab inimese põhiõigusi kõige vähem. Ma olen nüüd segaduses. Sinu kõne puudutas seda, et valitakse kõige vähem piirav abinõu, aga muudatusettepanekute loetelust on just nimelt see ettepanek välja jäetud. Mis siis on komisjoni seisukoht?

15:17 Ants Laaneots
Mitmes muudatusettepanek see on? Mul on neid siin kuus tükki. (H. Pevkur saalist: "Esimene.") Kas kõige esimene? See kõlab selliselt: "Kaitsevägi kasutab kaitseväeluure teostamiseks ainult vajalikke abinõusid. Mitme võimaliku abinõu olemasolul kasutatakse sellist, mis isikute põhiõigusi seoses kaitseväeluure teostamisega võimalikult vähe piirab. Kasutada võib abinõu, mis ei piira üksikisiku põhiõigusi ülemääraselt, võrreldes kaitseväeluure taotletava eesmärgiga." (H. Pevkur kommenteerib saalist.) See on see, mida me praegu esitame.

15:18 Aseesimees Enn Eesmaa
Tuletan meelde, et ettekandjale on võimalik esitada kuni kaks suulist küsimust. Pealegi ma näen juba ette, et Hanno Pevkur tahab ka läbirääkimistel sõna võtta. Kas olukord on lahenenud ja me saame edasi minna? Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh ettekandjale! Avan läbirääkimised. Kuna tegemist on teise lugemisega, siis on kõigil võimalik sõna võtta. Hanno Pevkur, palun!

15:19 Hanno Pevkur

Head kolleegid! Selle eelnõu ettevalmistamine on kestnud üsna pikalt. Olgu sissejuhatuseks öeldud, et selle eelnõu eesmärk on väga õige. Loomulikult peab riigil ja ka Kaitseväel olema võimalik oma ülesandeid täita, Kaitseväel peab olema võimalik täita ka teatud vastuluurelisi ülesandeid.
Selle eelnõu menetlemise käigus on tehtud kaks muudatusettepanekut, millega on väga raske nõustuda. Ma väga loodan, et saalil on oidu need tagasi lükata. Need on muudatusettepanekud nr 1 ja 2. Ma seletan ka lahti, miks on need muudatusettepanekud valed.
Muudatusettepanek nr 1 teeb ettepaneku jätta välja just nimelt proportsionaalsuse põhimõte. Proportsionaalsuse põhimõte on vastuluure korral ülioluline. Elik selle meetme valimisel, mida kasutatakse luures ja ka taustakontrolli tegemisel, tuleb alustada inimese põhiõigusi kõige vähem riivavast meetmest ja alles siis, kui sellest ei piisa, võib kasutada karmimat meedet. See on praegu *expressis verbis* kirja pandud. See üldine põhimõte, *ultima ratio* põhimõte, et niikuinii riik seda ei kasuta, ei kehti, kui seda kaitseväeluure puhul kirjas ei ole. Mina ei saa aru, miks riigikaitsekomisjon selle ettepaneku tegi, see ei teinud seda seaduseelnõu kuidagi vastuvõetavamaks. Vastupidi, selle muudatusettepanekuga me ütleme, et inimese põhiõiguste riive võib olla kohe suurem. Sellega ei saa kuidagi leppida. Ma usun, et ühel päeval juhib ka õiguskantsler või vajaduse korral Vabariigi President tähelepanu sellele, et luure puhul on meetme valimisel proportsionaalsuse põhimõte siit välja arvatud.
Teine muudatusettepanek puudutab eraõiguslike andmebaaside kasutamist. Tõepoolest, nii nagu Ants ütles, on see kehtivas seaduses olemas. Kehtivas seaduses on õigus aga piiritletud nende inimestega, kes on ise tulnud teenistusse või on andnud allkirja, et nad teevad koostööd Eesti Kaitseväega. Ehk see puudutab inimesi, kes on andnud allkirja, et nad lubavad enda üle kontrolli teostada. See punkt, kuhu lisatakse ka eraõiguslikud andmebaasid, puudutab neid inimesi, kes ei ole veel koostöösse kaasatud. Need inimesed, kes ei ole koostöösse kaasatud, ei pruugigi hakata riigiga koostööd tegema, mis teoreetiliselt loob võimaluse, et inimese kohta tehakse eraõiguslikest andmebaasidest päring, inimene ei saa sellest kunagi teada, tema kohta tekib mingisugune toimik, aga inimese kohta on tehtud näiteks mingisugust taustakontrolli sellisena, et see on puudutanudki eraõiguslikke andmebaase. See tähendab loomulikult koormust ka eraõiguslike andmebaaside omanikele, nad peavad lubama Kaitseväe luurekeskuse neid andmeid vaatama, aga sellest ei pea inimest teavitama. Selline on see säte. Ma arvan, et enne inimese kaasamist tehtav kontroll peab piirduma – nii nagu eelnõus algul oli – riigi käsutuses olevate avalike andmetega.
Need on need kaks muudatust, millega on väga raske nõustuda. Need on suure tõenäosusega ka vastuolus põhiseadusega (või vähemalt tekitavad nad suure küsimärgi), just nimelt see osa, mis puudutab *ultima ratio* põhimõtet, ja see, et kasutatakse ka eraõiguslikke andmebaase. See riive on liiga suur. Tõsi, on igati loogiline, et kõik need inimesed, kes juba on kas kaasatud koostöösse või on tegevteenistuses, arvestavad sellega, et riik nende kohta kontrolli teeb. Selles mõttes kõikide teiste muudatustega, mis puudutavad ka suuremat koostööd kaitsepolitseiga, ei ole probleemi, need on väga mõistlikud, kaitsepolitseiga tulebki Kaitseväel selle eesmärgi saavutamisel ehk vastuluure teostamisel suuremat koostööd teha. Mis puudutab riigireeturite tabamist, siis see on loomulikult kaitsepolitsei ülesanne, see ei ole Kaitseväe vastuluure ülesanne. Minu ettepanek on muudatusettepanekud nr 1 ja 2 täna siin saalis tagasi lükata, et eelnõu jääks kooskõlla põhiseadusega ja oma algse mõttega. Aitäh!

15:24 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Eelnõu kohta on esitatud kuus muudatusettepanekut. Vaatame need üheskoos läbi. Kõik muudatusettepanekud on esitanud riigikaitsekomisjon ja otsus on ühesugune: arvestada täielikult. Vaatame siiski need kõik veel läbi. Esimene muudatusettepanek. Palun, Maris Lauri!

15:25 Maris Lauri

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

15:25 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas fraktsiooni nimel? Palun! Andres Herkel, kas protseduuriline küsimus?

15:27 Andres Herkel

Jaa, austatud juhataja, mul on protseduuriline küsimus. Kuna kuluaarides kõlavad segased hääled esimese ja teise muudatusettepaneku kohta, justkui need võiksid olla komisjonil ka valesti vormistatud, siis on ehk mõistlik võtta vaheaeg, et komisjon saaks seda küsimust selgitada?

15:27 Aseesimees Enn Eesmaa
Kas komisjon on sellega päri? Juhataja vaheaeg 5 minutit.
V a h e a e g

15:33 Aseesimees Enn Eesmaa
Kas komisjon on jõudnud kokkuleppele esimese muudatusettepaneku ja võimalik, et ka teise muudatusettepaneku suhtes? Hanno Pevkur, palun!

15:33 Hanno Pevkur
Austatud juhataja! Ütlen protokolli huvides, et kõik saaks klaariks. Põhiseaduskomisjonil ja julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjonil on erinevad eelnõud menetluses. Isikuandmete kaitse seaduse eelnõu on päevakorras kuskil allpool. Selleks, et vältida kahe seaduseelnõu vastuolu, oleks selguse huvides siiski mõistlik toetada riigikaitsekomisjoni ettepanekut. Isikuandmete kaitse seaduses tuleb sellesama punkti täpne regulatsioon.

15:34 Aseesimees Enn Eesmaa
Juhul kui komisjon vajab veel aega loometööks, siis me vahepeal kaitseme taimi ja sellel ajal on võib-olla võimalik seda edasi menetleda. Andres Herkel.

15:34 Andres Herkel
Aitäh, austatud juhataja! Sellisel juhul tekib küsimus, kuidas peaksid käituma need Riigikogu liikmed, kes isikuandmete kaitse seadust sellisel kujul ei toeta. Sellisel juhul on need eelnõud meie ees vales reastuses.

15:34 Aseesimees Enn Eesmaa
Ka selle seaduseelnõu taga on teatud komisjon. Juhataja lähtub komisjonide ettepanekutest. Aga tunnistan, et küsimus on nutikas. Kas me oleme nõus ja valmis hääletama, saal? (Hääled saalist: "Jaa.") Tuletan meelde, et me menetleme seaduseelnõu 783 ja käsil on muudatusettepanekute läbivaatamine. Esimese muudatusettepaneku on esitanud riigikaitsekomisjon. Reformierakonna fraktsioon tegi ettepaneku seda hääletada. Palun võtke seisukoht ja hääletage!
Hääletustulemused
Muudatusettepanekut pooldas 55 saadikut, vastu oli 2, erapooletuks ei jäänud keegi.
Teine muudatusettepanek on samuti riigikaitsekomisjonilt. Juhtivkomisjon otsus on arvestada täielikult. Nii ka kolmas, neljas, viies ja kuues muudatusettepanek, samuti riigikaitsekomisjonilt ja juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Oleme läbi vaadanud kõik kuus muudatusettepanekut. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

---

9. 15:36 Taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse, halduskoostöö seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (733 SE) teine lugemine

15:36 Aseesimees Enn Eesmaa
Üheksas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse, halduskoostöö seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 733 teine lugemine. Palun ettekandjaks maaelukomisjoni liikme Aivar Surva.

15:37 Aivar Surva
Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse, halduskoostöö seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 2018. aasta

22. oktoobril. Eelnõuga lihtsustatakse seemnete sertifitseerimise süsteemi. Seemnetootjatele antakse võimalus teha põldtunnustamist ning võtta sertifitseeritavatest seemnepartiidest seemneproove ja neid ka analüüsida. Eelnõuga lisatakse sordilehte võetavate liikide sortide hulka puuvilja- ja marjakultuuride liikide sordid. Siiani sai neid registreerida, kuid sordilehte neid ei kantud. Eelnõuga täpsustatakse oma tarbeks toodetud seemnete kohta teabe kättesaadavuse ja sordiomanikule kaitsealuse sordi kasutamise eest litsentsitasu maksmise regulatsiooni. Luuakse süsteem kasutatavate sortide ja seemnete kohta teabe kogumiseks. Eelnõuga tõstetakse seemnete sertifitseerimisega seonduvaid riigilõive. Riigilõivu tasumisest on vabastatud need seemnetootjad, kes kasutavad eelnõuga loodavat võimalust teha asjakohase tegevusloa olemasolu korral ise põldtunnustamist ja võtta sertifitseeritavast seemnepartiist proove või kes kasutavad selleks asjakohase tegevusloaga isiku teenust.
Eelnõu 733 esimene lugemine lõpetati m.a 14. novembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 28. novembriks kella 17.15-ks Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud. Komisjon arutas oma m.a 10. detsembri ning k.a 21. jaanuari ja 11. veebruari istungil muudatusettepanekuid ja eelnõu edasist menetlemist. Maaelukomisjoni ettepanekul on muudatusettepanekute loetellu kantud 14 muudatusettepanekut. Komisjon teeb ettepaneku teine lugemine lõpetada. Aitäh!

15:39 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Suur aitäh, austatud ettekandja! Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõu 733 kohta on esitatud 14 muudatusettepanekut. Vaatame need läbi. Kõik on esitanud maaelukomisjon ja ka juhtivkomisjoni otsus on olnud ühesugune: arvestada täielikult. Kuid siiski: esimene muudatusettepanek, teine, kolmas, neljas, viies, kuues, seitsmes, kaheksas, üheksas, kümnes, üheteistkümnes, kaheteistkümnes, kolmeteistkümnes ja neljateistkümnes muudatusettepanek, esitaja on maaelukomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Eelnõu muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

---

10. 15:41 Tubakaseaduse ning alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (775 SE) teine lugemine

15:41 Aseesimees Enn Eesmaa

Tänane kümnes päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud tubakaseaduse ning alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Helmen Küti!

15:41 Helmen Kütt

Austatud eesistuja! Lugupeetud ametikaaslased! Annan teile ülevaate, mis toimus tubakaseaduse ning alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu teise lugemise ettevalmistamisel peale esimese lugemise lõpetamist 16. jaanuaril. Muudatusettepanekute tähtajaks määrati 23. jaanuar 2019 kell 17.15. Tähtajaks esitasid muudatusettepanekuid Riigikogu liikmed Tarmo Kruusimäe, Madis Milling, Raivo Aeg, Andres Metsoja, Hardi Volmer, Aadu Must, Jüri Saar ja Märt Sults. Riigikogu liikmed esitasid kokku 15 muudatusettepanekut.
Sotsiaalkomisjon saatis enne eelnõu esimest lugemist ettevalmistamises osalenud organisatsioonidele kirja, milles paluti eelnõu reguleerimisalaga seotud ettepanekuid ja arvamusi eelnõu kohta. Muudatusettepanekute ja eelnõu ettevalmistamisel osalesid ka Tubakatootjate Eesti Assotsiatsioon ja Philip Morris Eesti OÜ. Lisaks saatis komisjon, tuginedes enne esimest lugemist toimunud aruteludele, Sotsiaalministeeriumile kirja, millest oli siin saalis juttu ka eelnõu esimesel lugemisel. Me tegime selles Sotsiaalministeeriumile ettepaneku arutada vajadust lisada tubakaseadusesse uus tubakatoodete kategooria "kuumutatavad tubakatooted" ning algatada sellesisuline seaduseelnõu. Oma arvamuse eelnõu ja esitatud muudatusettepanekute kohta saatsid Eesti Kaubandus-Tööstuskoda ning Lendav Liblikas OÜ. Eesti Kaubandus-Tööstuskoda avaldas toetust Riigikogu liikmete muudatusettepanekutele lisada eelnõu regulatsiooni alla kuumutatavad tubakatooted.
Peale esimese lugemise lõpetamist oli eelnõu sotsiaalkomisjoni päevakorras kolmel istungil: 28. ja 29. jaanuaril ning 11. veebruaril. Ma annangi ülevaate, mis nendel istungitel toimus.

28. jaanuaril osalesid istungil sotsiaalkomisjoni liikmed Monika Haukanõmm, Igor Kravtšenko, Jüri Jaanson, Liina Kersna, Tarmo Kruusimäe (Maire Aunaste asendusliige), Marika Tuus-Laul, Maris Lauri, Raivo Põldaru ja Viktor Vassiljev. Kohale olid kutsutud Sotsiaalministeeriumi terviseala asekantsler Maris Jesse, õigusosakonna juhataja asetäitja Ebe Sarapuu, Rahandusministeeriumi tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna peaspetsialist Maret Mets, Philip Morris Eesti OÜ esindajad vandeadvokaat Jüri Raidla ja Maris Leemets, Japan Tobacco International esindaja Jaanus Pauts, Tubakatootjate Eesti Assotsiatsiooni juhataja Taavi Salumets ja Riigikogu liige Madis Milling.
Kõigepealt Jüri Raidla tutvustas eelnõu kohta esitatud muudatusettepanekuid ja rääkis ka seda, millest meil juba esimesel lugemisel juttu oli: et 7. jaanuaril arutati neid muudatusettepanekuid Euroopa Liidu asjade komisjonis. Ta selgitas, et tegemist ei ole ühe ettevõtte ainuhuviga – pikas perspektiivis puudutab see tegelikult kõiki tootjaid, kelle tooteportfellis kuumutatavad tubakatooted peaksid olema. Tarmo Kruusimäe andis ülevaate eelnõu muudatusettepanekutest. Nagu kõik asjaomased dokumendid, on ka muudatusettepanekud avalikud, nii et küllap on teada, et muudatusettepanekuid oli kahte liiki. Ühed puudutasid kuumutatavate tubakatoodete regulatsiooni, teised aga e-sigareti valdkonda. Sotsiaalkomisjonis kuulati ära nii Tarmo Kruusimäe kui ka Madis Milling, kes täiendas e-sigarettide teemat.
Ebe Sarapuu tutvustas Sotsiaalministeeriumi muudatusettepanekuid, mida oli kolm. Hiljem vormistati need sotsiaalkomisjoni ettepanekutena. Ministeeriumi ettepanek oli kasutada erandit, mis tuleneb redaktsioonimäärusest ja näeb ette, et Eestis turule viidavate tubakatoodete puhul on kordumatu tunnuse väljaandja Eesti määratud väljaandja. On selgunud, et seda erandit plaanivad kasutada kõik liikmesriigid. Tulenevalt eeltoodust võiks rakendada pikemat üleminekuaega ja näha selleks ette kolm kuud. Ehk siis kuni 2019. aasta 20. augustini võiks Eesti tunnustada tootjariigi tunnuse väljaandja antud kordumatuid tunnuseid ja alates 20. augustist oleks tunnuste väljaandja Eesti määratud kordumatu tunnuse väljaandja. Tarmo Kruusimäe küsis, et kui tootjariigis on kordumatu tunnus pakendile juba kantud, siis miks soovitakse, et Eesti kordumatu tunnuse väljaandja peab hakkama Eestis uuesti tunnuseid pakendile panema. Maret Mets vastas, et mõte on selles, et kõik tubakapakid saavad koodid peale Eestis, mitte välismaal.
Nende ettepanekute tutvustamise ajal esitati päris palju küsimusi. Sotsiaalministeeriumist oli meile laekunud kiri, et ministeerium on seisukohal, et põhimõtteliselt ei ole ka praegu takistusi kuumutatavate tubakatoodete Eesti turule tulemise ees, kuid probleem on tervisehoiatuse regulatsiooni kohaldamisega õigel moel. Samuti on pakendi suuruse küsimused. Peale erinevate variantide kaalumist leiti, et mõistlik oleks teha eraldi regulatsioon. Oluline on, et kuumutatavatele toodetele rakenduks ka kogu muu tarbimisregulatsioon, mis kehtib teistele suitsetatavatele ning mittesuitsetatavatele toodetele, nt reklaamikeeld ja tarbimispiirang. Seetõttu toetab Sotsiaalministeerium kuumutatavaid tooteid puudutavaid ettepanekuid. Asekantsler lisas, et ministeerium ei toeta ettepanekut tühistada e-sigarettide vedelikes lõhna- ja maitseainete kasutamise keeld. Ta juhtis ka tähelepanu, et e-sigaret ei ole suitsetamisest loobumise tunnustatud vahend.
Komisjoni esimehena ma märkisin, et 14. jaanuari istungil otsustas sotsiaalkomisjon jätkata arutelu valitsuse esitatud eelnõu piires ehk siis selle üle, mis puudutab direktiivi vastuvõtmist ja seda, kuidas me siis asjaga edasi läheme. Jüri Jaanson küsis selle kohta, et varem on Sotsiaalministeeriumi esindajad juhtinud tähelepanu sellele, et kuumutatavate tubakatoodete kasutamisel praegu tubakaseaduse valguses probleeme pole, miks siis nüüd on leitud, et seda oleks vaja seaduse tasandil reguleerida. Selle kohta andsid vastuseid Jüri Raidla ja Ebe Sarapuu. Kui keegi soovib neid põhjalikult lugeda, siis protokoll on avalik. Ma siin kogu protokolli ette lugema ei hakka. Pärast kõigi nende ettepanekute arutelu ja küsimustele vastuste saamist otsustas sotsiaalkomisjon, et jätkab oma arutelu ja hääletab, nii nagu tavaline on, peale kaasatud isikute ärakuulamist järgmisel istungil ehk 29. jaanuaril.
29. jaanuari istungil osalesid Monika Haukanõmm, Igor Kravtšenko, Jüri Jaanson, Madis Milling (Liina Kersna asendusliige), Tarmo Kruusimäe (Maire Aunaste asendusliige), Maris Lauri, Raivo Põldaru ja Viktor Vassiljev. Kutsutud olid Sotsiaalministeeriumist terviseala asekantsler Maris Jesse, Rahandusministeeriumist tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna peaspetsialistid Maret Mets ja Heidi Vessel ning Sotsiaalministeeriumist veel õigusosakonna juhataja asetäitja Ebe Sarapuu.
Sel istungil komisjon jätkaski koos Sotsiaalministeeriumi ja Rahandusministeeriumi esindajatega eelnõu muudatusettepanekute arutelu. Mina andsin komisjoni esimehena teada, et pärast sotsiaalkomisjoni istungit saatsid Philip Morris Eesti OÜ ja Japan Tobacco International esindajad täiendavad arvamused eelnõu kohta. Maris Jesse märkis, et Sotsiaalministeerium on esitatud arvamustega tutvunud ning

arutanud veel kord kuumutatavate tubakatoodetega seonduvat. Otsustati, et kuna kuumutatavate tubakatoodetega on veel mitmeid lahtisi küsimusi, siis tuleks pigem toetada sotsiaalkomisjoni ettepanekut kaaluda uue eelnõu algatamist ja jätkata 775 SE menetlemist, keskendudes eelnõu põhieesmärgile ehk tubakadirektiivi artiklite 15 ja 16 Eesti õigusesse ülevõtmisele.
Mina küsisin, et kui komisjon siiski otsustab toetada kuumutatavate tubakatoodete kohta esitatud muudatusettepanekuid, siis mida see tähendab maitse- ja lõhnaainete kasutamise seisukohalt. Praegu on need e-sigarettide puhul keelatud. Maris Jesse vastas, et kuumutatavatele toodetele luuakse eriregulatsioon. Praeguse sõnastuse kohaselt on neid tooteid võimalik kasutada ka siis, kui nende vedelikus on maitse- ja lõhnaaineid, ning seda Sotsiaalministeerium ei toeta. Ministeerium toetab erinevate tubakatoodete puhul võrdset kohtlemist ehk maitse- ja lõhnaainete mittekasutamist. Seega ei saa toetada kuumutatavatele toodetele eriregulatsiooni kehtestamist enne, kui kõike on põhjalikult analüüsitud ja tehtud ka asjaomased tehnilise normi teavitused Euroopa Komisjonile. Raivo Põldaru soovis täpsustada, kas tubakadirektiiv lubab maitse- ja lõhnaaineid või mitte. Ebe Sarapuu vastas, et Philip Morris Eesti Osaühingu esindaja arvamuses toodu kohaselt rikuks Eesti maitse- ja lõhnaainete keeluga Euroopa Liidu õigusakte. Maris Jesse lisas, et ministeeriumi õigusnõunike seisukoht on, et maitse- ja lõhnaainete keeldu saab kohaldada, kuid selleks tuleb eelnevalt saata Euroopa Komisjonile sellise tehnilise normi teavitus.
Oli veel küsimusi, aga Monika Haukanõmm avaldas arvamust, et praeguses olukorras tuleks keskenduda eelnõu põhieesmärgile ja muud regulatsioonid lahendada uue eelnõu raames, järgides seejuures hea õigusloome tava, kaasates erinevaid osa- ja huvigruppe. Seni on kaasamine olnud pigem juhuslik ja kaootiline. Raivo Põldaru lausus, et ta toetab Monika Haukanõmme ettepanekut jätkata eelnõu arutelu, keskendudes eelnõu põhieesmärgile. Ka Jüri Jaanson arvas, et tuleks jääda eelnõu algse variandi juurde.
Komisjon jätkas muudatusettepanekute hääletamisega. Hääletati nii kolme Sotsiaalministeeriumi ettepanekut kui ka, nagu ma alguses ütlesin, Riigikogu liikmete esitatud 15 ettepanekut. Muudatusettepanekutest leidsid toetust – saate neid jälgida eelnõu seletuskirjast – muudatusettepanek nr 6, mida on arvestatud täielikult ja mille on teinud Sotsiaalministeerium, samuti muudatusettepanek nr 9, mis läks kirja sotsiaalkomisjoni esitatuna ja mida on arvestatud täielikult. Leidis toetust ka Riigikogu liikmete Tarmo Kruusimäe, Madis Millingu, Raivo Aegi, Andres Metsoja, Hardi Volmeri, Aadu Musta ja Jüri Saare muudatusettepanek nr 14. Komisjon pöördus nõu saamiseks ka meie õigus- ja analüüsiosakonna poole, sest tegelikult need muudatusettepanekud, mis olid Riigikogu liikmete esitatud, on käsitletavad nagu tervikuna, paketina. Õigus- ja analüüsiosakond saatis meile kirjaliku vastuse, kus selgitatakse küsimust, et kui nimetatud ettepanekut on nüüd toetatud, kas see siis muudab tulevase seaduse kuidagi raskesti tõlgendatavaks, kui inimesed seda hiljem loevad. Üks küsimus oligi, millist probleemi analüüsiosakond näeb, kui muudatus on eelnõusse sisse hääletatud ja see sõnastus rakendub. Meie õigus- ja analüüsiosakond ütles, et nad ei näe muudatusettepaneku arvestamises erilisi sisulisi probleeme, sest § 4 sisu olemus ei muutu. Küll aga selgitati, et ettepanekuid on võimalik hääletada kas komisjonis, kui soovitakse ümber hääletada, või siis juba suures saalis vastavalt kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõikele 2 komisjoni ettepanekul. Samas viidati, et mõistlik tundub esimene lahendus – väike probleem ei väära täiskogu ette minemist, see võib pigem segadust tekitada. Aga midagi ei juhtu, kui 14. muudatusettepanek jääb selliseks.
Toetust leidis ka muudatusettepanek nr 17. See on Sotsiaalministeeriumi esitatud ja sai sotsiaalkomisjonis täielikult arvestatud. Sotsiaalkomisjon langetas ka otsuse teha ettepanek võtta eelnõu päevakorda tänaseks (konsensusega), teha ettepanek teine lugemine lõpetada (konsensusega) ja kui teine lugemine lõpetatakse, saata eelnõu kolmandale lugemisele 20. veebruariks (konsensega) ja siis viia läbi ka lõpphääletus. Need olid siis 28. jaanuari otsused.
Me kogunesime veel ka 11. veebruaril. Osa võtsid Monika Haukanõmm, Igor Kravtšenko, Liina Kersna, Tarmo Kruusimäe (Maire Aunaste asendusliige), Toomas Vitsut (Marika Tuus-Lauli asendusliige), Maris Lauri, Raivo Põldaru ja Viktor Vassiljev. Vahepeal ametnik Triinu Tähte polnud ja komisjoni liikmetel olid tekkinud mitmed küsimused, mis me olime esitanud ka asekantslerile. Triinu Täht oli käinud Ellex Raidla ettepanekut ja kuumutatavate tubakatoodetega seotut selgitamas Euroopa Liidu asjade komisjonis ja nüüd oli ka meie komisjoni liikmetel võimalus talle küsimusi esitada. Ja Triinu Täht selgitas, et eelnõu peamine, kõige tähtsam eesmärk on võtta üle direktiivi artiklid 15 ja 16, mille alusel hakatakse alates 2019. aasta 20. maist rakendama üleeuroopalist tubakatoodete tuvastamise ja jälgimise süsteemi. Tegemist on üsna karmi tähtajaga kõikidele liikmesriikidele ja Eestis teeb olukorra keeruliseks see, et

ees seisavad Riigikogu valimised. Ministeeriumi esindajana lisas ta, et kuumutatavate tubakatoodetega seonduvaid küsimusi on Euroopa Liidu asjade komisjonis pikalt arutatud ning nüüd leitakse, et selle muudatuse võiks teha. Kahjuks tekkis ministeeriumis arusaamatus maitse- ja lõhnaainete kasutamise osas ja Triinu Täht rõhutas veel kord, et ministeeriumi prioriteet on direktiivi artiklite 15 ja 16 ülevõtmine. Tarmo Kruusimäe küsis, millest tulenevalt ministeerium oma seisukohta muutis ning milline dokument võeti selle otsuse tegemisel aluseks. Triinu Täht vastas, et eelkõige nähti ohtu selles, et eelnõu ei jõuta õigeks ajaks ära menetleda. Ta kinnitas, et Sotsiaalministeerium ei ole kuumutatavate toodete valdkonna reguleerimise vastu ja seda ollakse nõus arutama, kuid mitte kohe praegu. Sotsiaalkomisjon langetas konsensusliku otsuse eelnõu teise lugemise menetlusdokumendid heaks kiita. Nüüd ma olen andnud teile ülevaate sellest, mis kolmel sotsiaalkomisjoni istungil toimus. See oli väga lühike ülevaade, soovitan teil südamest lugeda protokolle, seal on palju küsimusi, palju vastuseid, erinevaid arvamusi. Kahjuks aeg surub peale, mulle on jäänud vähem kui kaks minutit ettekannet esitada, muidu võiks sel teemal pikalt rääkida. Aga ülevaateks sellest ehk piisab ja seletuskiri on ka väga põhjalik – kirjas on kõik muudatusettepanekud ja hääletamistulemused. Nii et selline lühike kokkuvõte. Aitäh!

15:59 Aseesimees Enn Eesmaa
Vähemalt üks küsimus tuleb ka saalist. Toomas Kivimägi.

15:59 Toomas Kivimägi
Aitäh, härra juhataja! Väga lugupeetud sotsiaalkomisjoni esimees! 23. jaanuaril esitasid seitse Riigikogu liiget kümme omavahel seotud muudatusettepanekut ja need puudutasid kuumutatavaid tubakatooteid. Tegemist on ilma vähimagi kahtluseta sisult integreeritud parandustega. Võttes arvesse loogikat ning ka Riigikogu kodu- ja töökorra seadust, oleks tulnud neid muudatusettepanekuid hääletada üheskoos ja käsitleda ka ühe muudatusettepanekuna. Teadmata põhjustel sotsiaalkomisjon seda teed ei läinud. Ma kuulasin teid väga tähelepanelikult, aga teie sõnavõtust ei saanud ma vastust küsimusele, miks nii. Kuna hääletati ühekaupa, siis tekkis väga omapärane olukord, kus kümnest muudatusettepanekust üheksa ei leidnud toetust, küll aga leidis toetust üks ettepanek, mis sisuliselt tähendab seda, et tegelikult komisjon toetas kõigi nende muudatuste tegemist. Kas te peate nüüd õigeks, et ka ülejäänud üheksa ettepanekut võetakse eelnõus arvesse?

16:00 Helmen Kütt
Aitäh, austatud küsija! Me ei saanud kahjuks seda arutada ja kompleksselt hääletada, kuna mitu algatajate muudatusettepanekut polnud korrektsed. Näiteks muudatusettepanekuga nr 2 sooviti tühistada tubakaseaduse § 81 lõike 2 punkt 5. Seaduses sellist paragrahvi pole. Me pidime neid ettepanekuid hääletama ühekaupa, sest kõik ei olnud esitatud korrektselt.

16:01 Aseesimees Enn Eesmaa
Tarmo Kruusimäe.

16:01 Tarmo Kruusimäe
Tänan, hea esimees! Hea ettekandja! Kui tähelepanelikult vaadata, siis näeme, et päris suur vahe on ettepanekute esitajate loeteludes. Loetelud ei ole täpselt ühesugused. Jah, arvutisaatan oli teinud §-st 8^1 paragrahvi 81, aga seletus oli ju juures, mida silmas peeti. Aga minu küsimus on selline. Kui ettepanekute esitajatest kuus inimest kattuvad, üks aga mitte, siis mille alusel te otsustasite kõik ettepanekud üheks suureks kompleksiks liita? Mille järgi selline otsus?

16:02 Helmen Kütt
Ma nüüd täpselt aru ei saanud, palun vabandust, austatud küsija! Mis nende muudatusettepanekute esitajate nimedega on? Need ettepanekud on esitatud kollegiaalselt ja kõikide puhul on protokolli kirja pandud minu küsimus, mille ma esitasin peale hääletust: kas kellelgi on pretensioone hääletuse kohta? Mitte ühtegi pretensiooni sotsiaalkomisjonis ei esitatud. Mitte ühtegi! Seda ei teinud ükski asendusliige ega põhiliige. Kõik olid päri, et hääletus oli selline.

16:02 Aseesimees Enn Eesmaa
Toomas Kivimägi.

16:02 Toomas Kivimägi
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Te märkisite korduvalt, ja seda igati põhjendatult, et kahe direktiivi punkti ülevõtmine on väga oluline. Siit minu küsimus kuumutatavate tubakatoodete kohta. Kas nende toodete ülevõtmine meie seadustikku ei tulene direktiivist? Kui me seda osa üle ei võta, kas meid siis ohustab ka trahv?

16:03 Helmen Kütt
Aitäh teile küsimuse eest! See asi on nii protokollitud kui ka komisjonis räägitud. Selle kahe direktiivi, nr 15 ja 16 ülevõtmine algatati hilja, alles 10. detsembril 2018. Need käsitlevad salasigarettide avastamist ja sigarettide märgistamist. Tõepoolest, kui neid õigeks ajaks üle ei võeta, siis ootab meid trahv, nagu on seletuskirjas ja ka protokollis kirjas. Meil on aga varsti ees Riigikogu valimised. Kui me tulime esimesele lugemisele, siis me avaldasime soovi, nagu ka peale muudatusettepanekute laekumist, et oleks mõistlik edasi minna esialgse variandiga, mis käsitleb neid kahte direktiivi ja mille kohta on vähem eriarvamusi. Pöördusime sotsiaalkomisjonina Sotsiaalministeeriumi poole ja andsime ka Euroopa Liidu asjade komisjonile selgituse, et muude teemadega ehk siis nende kuumutatavate tubakatoodetega ei ole nii kiire nagu nende kahe, nr 15 ja 16 ülevõtmisega. Komisjon arutas enne esimest lugemist mitmel korral seda teemat väga üksmeelselt. Arutasime ka Euroopa Liidu asjade komisjoni pöördumist. Euroopa Liidu asjade komisjon märgib ka oma protokollis, et need artiklid ei ole otseselt seotud teemaga, millega pöördus nende poole Ellex Raidla. See teema ei ole otseselt seotud nende direktiividega, aga sel teemal võiks Sotsiaalministeeriumis olla avatud arutelu. Ehk tuleks tõesti seadust muuta. Meie kiri Sotsiaalministeeriumile sisaldas ka ettepanekut, et ministeerium alustaks seda arutelu ja vajadusel tuleks uue eelnõuga Riigikogusse.
Mis puudutab Euroopa Liidu asjade komisjoni, siis ma tsiteerin härra Vitsutit: "Kuna Riigikogu menetluses on hetkel seaduseelnõu 775, mis puudutab tubakaseadust, siis on advokaadibüroo uuesti Euroopa Liidu asjade komisjoni poole pöördunud ja teinud ettepanekud seaduse muutmiseks. Tuleb märkida, et 775 SE algne eesmärk pole otseselt seotud advokaadibüroo ettepanekutega, kuid seadus, mida muudetakse, on sama." Sellest tulenevalt me pöördusime – ma veel kord ütlen seda lihtsalt stenogrammi huvides – Sotsiaalministeeriumi poole palvega võtta seadus uuesti lauale, et eri huvigruppe kaasates teemat rahulikult arutada ja ka Eestis võimaldada kuumutatavaid tubakatooteid kasutada. Siis ei teki probleemi, et see on lubatud näiteks Lätis, aga Eestis mitte.
Nii et selline oli menetlus komisjonis. Meil on kiri, millega pöördusime tervise- ja tööministri poole: "Samal ajal avaldasid komisjoni liikmed arvamust, et kuna kuumutatavad tubakatooted on meie naaberriikides käibel, siis tuleb teemaga edasi tegeleda, mistõttu pöördume Teie poole ettepanekuga Euroopa Liidu asjade komisjonis arutatud Ellex Raidla advokaadibüroo kirjas toodud teemat väga tõsiselt arutada ning vajadusel algatada seaduseelnõu, kaasates kõiki huvigruppe." Aitäh!

16:07 Aseesimees Enn Eesmaa
Aadu Must.

16:07 Aadu Must
Aitäh! Mina komisjoni istungil ei osalenud ja seetõttu tuginen neid väiteid hinnates eelkõige sellele, mida te kõnepuldist räägite. Ma sain aru, et parandusettepanekutesse, mis see rühm inimesi esitas, on teil peaaegu heatahtlik suhtumine, aga te ei tea, kas neid arutada komisjonis või suures saalis – vist ikka ei aruta kummaski – ja kas me neid siis hääletame või ei hääleta. Kas te leidsitegi, et toredad ettepanekud, aga komisjonis nagu ei jaksa neid arutada, las suur saal arutab, aga siiski ei hääleta? Aidake selgusele jõuda! Muidu juhtub nagu ühe eelmise parandusettepaneku korral, et vahepeal tuleb vaheaeg võtta ja küsida, mida me hääletame, kuidas me hääletame ja miks me mõnda asja ei hääleta.

16:07 Helmen Kütt
Suur aitäh, austatud Aadu Must! Sotsiaalkomisjon hääletas kõik muudatusettepanekud komisjoni istungil läbi – absoluutselt kõik, mis Riigikogu liikmed olid esitanud. Suures saalis on alati võimalus nii

algatajatel kui ka fraktsioonidel nõuda hääletust ja seda kindlasti saab ka teha. Mina kannan siin ette komisjonis toimunut. See, kas minu suhtumine on heatahtlik või pahatahtlik, toetav või mittetoetav, avaldub hääletamisega, kui me neid ettepanekuid hakkame täna hääletama. Seda me kindlasti hakkame ja siis ma oma suhtumist ka avaldan. Aga oma suhtumist kuumutatavatesse tubakatoodetesse ja e-sigarettidesse ma praegu siin puldis teiega jagama ei pea. Mõtlen oma isiklikku suhtumist. Komisjonis aga selliseid arutelusid meil ei olnud.

16:08 Aseesimees Enn Eesmaa
Krista Aru, palun!

16:08 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud sotsiaalkomisjoni esimees! Ma küsin ka kuumutatavate tubakatoodete kohta. Kas ma sain õigesti aru, et Sotsiaalministeerium soovitab ja soovib, et Euroopa Liidu direktiiv võetaks üle poolikult: võetakse kindlasti üle artiklid 15 ja 16? Ja kuumutatavate tubakatoodete üle arutelusid alles alustatakse ja jõutakse kunagi otsuseni?

16:09 Helmen Kütt
Aitäh küsimuse eest! Ma saan vastata seda, et alguses jõudis komisjoni Sotsiaalministeeriumi seisukoht, mis toetas kuumutatavaid tubakatooteid ja neid puudutavaid muudatusettepanekuid. See seisukoht muutus peale selgitusi ja kooskõlastamist. Ma kordan veel seisukohta, mida meile selgitati sotsiaalkomisjonis 29. jaanuaril – peast ütlen, aga eeldatavasti see oli 29-ndal. Ja see seisukoht on selline. Kui mina andsin teada, et pärast sotsiaalkomisjoni istungit saatsid Philip Morris Eesti OÜ ja Japan Tobacco Internationali esindajad oma täiendavad arvamused eelnõu kohta, siis Maris Jesse märkis, et Sotsiaalministeerium on esitatud arvamustega tutvunud ning arutanud veel kord kuumutatavate tubakatoodetega seonduvat. Nad on otsustanud, et kuna on veel mitmeid küsimusi, eriarvamusi, lahtisi otsi, siis tuleb järgida sotsiaalkomisjoni saadetud kirjas toodud soovitust. Me leidsime juba esimese lugemise eel täielikus üksmeeles – täielikus üksmeeles, ei mingisugust erakondlikku ega mingit muud erimeelsust! –, et see teema tuleb hiljem avada. Kiiresti aga tuleks Eesti õigusesse üle võtta direktiivi artiklid 15 ja 16 – see on eelnõu põhieesmärk. Nii et jah, te saite õigesti aru. Esimesel sotsiaalkomisjoni arutelul 28. jaanuaril ja esimeses protokollis oli ministeeriumi seisukoht toetav. 29. jaanuariks me olime kuulnud erinevaid selgitusi. Kordan, et komisjoni viimasel arutelul osales ka Triinu Täht, kes oli ettekandja nii sotsiaalkomisjoni arutelul enne esimest lugemist kui ka Euroopa Liidu asjade komisjonis. Ja tema on öelnud – see on protokollis kirjas –, et ministeerium on kuumutatavate tubakatoodetega seonduvaid küsimusi pikalt arutatud Euroopa Liidu asjade komisjonis ning sellest tulenevalt leiti, et sellise muudatuse võiks teha. Kahjuks tekkis aga ministeeriumis lahkarvamusi maitse- ja lõhnaainete kasutamise osas. Ta rõhutas, et ministeeriumi prioriteediks on direktiivi artiklite 15 ja 16 ülevõtmine. Ka ministeeriumi asekantsler põhjendas ja selgitas nende seisukohta. Protokollist võib lugeda, et ministeerium toetab erinevate tubakatoodete puhul võrdset kohtlemist ehk maitse- ja lõhnaainete mittekasutamist. Seega ei saa toetada kuumutatavaid tubakatooteid puudutava eriregulatsiooni kehtestamist enne, kui teemat on põhjalikult analüüsitud ja tehtud tehnilise normi teavitus Euroopa Komisjonile. Ehk siis: kui praeguse seaduse järgi ei tohi e-sigarettide puhul maitseaineid kasutada, aga selle direktiivi ülevõtmisel oleks see kuumutatavate toodete puhul lubatud, siis oleks need punktid olnud omavahel vastuolus.

16:13 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Vilja Toomast!

16:13 Vilja Toomast
Aitäh! Hea Helmen! Ma märgin, et vahepeal sa ajad asjad sassi, sest räägid direktiividest 15 ja 16. Me räägime ikkagi Euroopa Liidu direktiivist aastast 2014 ja selle artiklitest 15 ja 16. Me oleme seda direktiivi vastu võtnud juba paaril korral. Minu küsimus on tegelikult üldisem ja puudutab neidsamu lõhnaaineid, mis vahepeal on Riigikogu otsust vastu võttes keelanud. Me oleme keelanud sigarettidel lõhna- ja maitseainete kasutamise, mis, ma väidan, on tegelikult vastuolus sellesama Euroopa Liidu tubakadirektiiviga. Ei saa ju keelata asju, mis on direktiiviga keelatud keelata. See on minu meelest

täiesti absurdne olukord. Ja nüüd te tahate veel korra keelata. Ma küsin üle, kas komisjon on näinud seda eelmist teavitust Euroopa Komisjonile, millega ministeerium andis teada, et me teeme tubakadirektiivi ülevõtmisel lõhna- ja maitseaineid puudutava erandi.

16:14 Helmen Kütt

Siin oli mitu küsimust. Kõigepealt ma tänan paranduse eest! Tõepoolest, ilmselt mul oli keelevääratus. Me räägime muidugi tubakadirektiivi artiklite 15 ja 16 Eesti õigusesse ülevõtmisest, aga see oli ilmselt kõigile mõistetav viga, see vahest ei ole põhiküsimus. Sellest, et Riigikogu on kunagi hääletanud ja vastu võtnud e-sigarette puudutava keelu, rohkem juttu ei olnud. Seda selgitas vaid muudatusettepaneku esitaja, kes soovib ka seda sätet muuta. Too muudatusettepanek olekski lõhna- ja maitseainete kasutamise keelu tühistanud. Aga ma ei saa anda hinnangut otsusele, mille suur saal on juba seadusena vastu võtnud. Mina räägin seda, mis oli nüüd komisjonis arutelul. Muidugi ma mäletan – märgin seda, kaldudes natuke väljapoole selle arutelu teemat –, et jah, tõepoolest, Sotsiaalministeerium koostöös teiste ministeeriumitega teavitas sellest muudatusest, et Eesti keelab e-sigarettide lõhna- ja maitseained. Ja sellele teavitusele tuli ka vastus. Kõigepealt, kaks riiki – jälle, ütlen peast, et kaks riiki – tahtsid täiendavaid selgitusi saada ja see lükkas menetlemise lõpu kolm kuud edasi. Seal on ette nähtud tähtaeg kolm kuud. Aga see ei olnud selle eelnõu arutelus komisjonis jutuks rohkem kui ainult esitatud muudatusettepanekuid arutades.

16:15 Aseesimees Enn Eesmaa

Tarmo Kruusimäe.

16:15 Tarmo Kruusimäe

Tänan, hea aseesimees! Hea ettekandja! Kuidas me täna siis peaksime käituma? Kas suur saal on üldse pädev otsustama või me peame tuginema ametnike ja komisjoni hinnangutele või oskab suur saal ka ise otsustada?

16:15 Helmen Kütt

Suur aitäh selle küsimuse eest! Täpselt selliselt sõnastatud küsimust sotsiaalkomisjonis ei arutatud. Aga ma olen täiesti kindel, et 101 Riigikokku valitud Eestimaa parimat poega ja tütart suudavad oma peaga mõelda. Küllap me näeme seda kohe algaval hääletusel.

16:16 Aseesimees Enn Eesmaa

Suur aitäh, austatud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Vanasti oli mõnevõrra lihtsam, mees pani suitsu põlema, nüüd on võimalik ka kuumutada. Aga räägime nüüd ametlikult läbi. Toomas Kivimägi, palun!

16:16 Toomas Kivimägi

Väga lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Mina ei soovi oma sõnavõtus keskenduda niivõrd eelnõu sisulistele küsimustele. Seda ka põhjusel, et mul puudub igasugune puutumus suitsetamisega. Ma ei ole kunagi suitsetanud ja ma olen selle üle uhke ja ma loodan, et see aeg, millal ma võib-olla hakkan suitsetama, on väga-väga kaugel. Samas, mis puutub eelnõu sisusse, siis mulle tundub pretsedenditu ignoreerida tubakadirektiivist otseselt tulenevat kui mitte kohustuslikku, siis võimalikku trahvi. Ma räägin kuumutatavatest tubakatoodetest. Nagu möönis ka sotsiaalkomisjoni esimees, see trahv võib meid ähvardada. Selles mõttes on kummaline sellest teemast leigelt mööda minna – et noh, vaatame, millal, kus ja kuidas.
Ja veel jäi mulle kõrva või vähemalt ma ei pannud tähele, et minister oleks oma seisukohta muutnud. Komisjoni esimees viitas päris oma sõnavõtu alguses ühele ministri kirjale, kus minister toetas kuumutatavate tubakatoodete lisamist sellesse eelnõusse. Varsti aga järgnesid mitme ametniku erinevad seisukohad võrreldes sellega, mida minister oli öelnud.
Aga minu sõnavõtu tegelik eesmärk tuleneb sellest, mida ma olen ülikoolis õppinud – nimelt õigusteadusest. Ma proovin siin viimasel hetkel veel oma diplomit õigustada. Minu mure on selles, et mulle tundub, et kellelegi isiklikult mittemeeldivaid muudatusettepanekuid – ma ei pea siin silmas sotsiaalkomisjoni esimeest – püütakse ignoreerida, rikkudes tegelikult menetlusnorme, minnes mööda

Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest.
Siinkohal on kohane, et mitte öelda lausa kohustuslik meenutada legendaarset vandeadvokaati Simon Levinit, kes on kunagi öelnud niimoodi: "Armsad sõbrad! Materiaalõigus, see on käsitöö, aga menetlus, vaat see on üks kaunitest kunstidest." Ma arvan, et need on tõelised juhtlaused, juhtsõnad meie kõigi jaoks. Paraku pean seekord möönma, et tegelikult on komisjon käitunud ja menetlusnorme kasutanud äraspidiselt.
Ja milles asi? Ma tegelikult juba viitasin sellele. 23. jaanuaril esitasid seitse Riigikogu liiget kümme, ma väga rõhutan, omavahel seotud muudatusettepanekut. Kui me loeme Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 102 lõikeid 1 ja 2, siis näeme, et muudatusettepanekute loetelusse tuleb kanda ühe esitaja esitatud ja omavahel sisuliselt seotud muudatusettepanekud ühe muudatusettepanekuna ning märkida muudatusettepanekute juurde üks komisjoni otsus. Et seda nõuet oleks võimalik järgida, tuleb ka juhtivkomisjonis muudatusettepanekute arutamisel ühe esitaja esitatud ja omavahel integreeritud ettepanekuid käsitleda ühe muudatusettepanekuna. Antud juhul on sotsiaalkomisjon minu hinnangul neid menetlusreegleid rikkunud, hääletades neid kümmet muudatusettepanekut ühekaupa. Ja oh õnnetust, üks nendest kümnest muudatusettepanekust läks ka läbi ehk leidis komisjoni toetuse, samas pole sel ühel läbi läinud ettepanekul ilma nende üheksata mitte vähimatki tähendust. Tegelikult menetlusnormistik ütleb, et integreeritud muudatusettepanekute puhul ei ole võimalik lisada eelnõu teksti ainult ühte või mõnda integreeritud ettepanekut. On võimalik kas kõik või mitte ükski. Riigikogu ei saa loomulikult võtta sotsiaalkomisjoni rolli ega toimunut olematuks muuta. Riigikogu senist praktikat arvestades ei ole ka Riigikogu juhatus komisjoni töösse sekkunud.
Ma palun kolm minutit lisaaega!

16:21 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun! Kolm minutit juurde.

16:21 Toomas Kivimägi
Riigikogu juhatus ei ole sekkunud komisjonide töösse, sellepärast et see on üsna tülikas ja suur väljakutse. Minu hinnangul ei ole võimalik muudmoodi nende menetlusnormide rikkumist klaarida kui toetada muudatusettepanekuid 1, 3, 4, 5, 10, 11, 12, 14, 15 ja 16. Nende ettepanekute toetamisega saab ühtlasi taastatud seitsme Riigikogu liikme esitatud ettepanekute integreeritus, nii nagu meie enda kodu- ja töökorda reguleeriv seadus ette näeb. Ehk siis on võimalik need vead siin saalis täna ära parandada. Seda võiks teha seda enam, et nagu me korduvalt kuulsime, tegelikult sisulist vastuväidet ka ministril vähemalt kuumutatud tubakatoodete lisamiseks sellesse eelnõusse ei ole.
Ja päris lõpuks väga isiklik repliik. Minu isa, kes on 82-aastane, on peaaegu terve elu suitsetanud ja ma olen tema pärast väga muretsema hakanud. Ta tõmbab valdavalt seda tavasigaretti, mis põleb, ja kuna tema kontroll enese üle ei ole kõige hiilgavam, siis ma olen tõsiselt mures. See võib lõppeda väga halvasti nii temale kui ka paigale, kus ta elab. Ja oh õnnetust või õnne, mul on õnnestunud isale pähe määrida üks e-sigaret. Üks kolleeg aitas mul isale soovitusi anda, et see talle kuidagi meeldivaks teha. Ja ma ütlen, et ma olen siiralt õnnelik selle üle, et see tulerisk, mis tavatubaka suitsetamisel võib tekkida, on tänu e-sigaretile kadunud. Ja kuumutatav tubakatoode on üks võimalik alternatiiv e-sigaretile, mis kõigile ehk ei sobi.
Ma olen kaugel väitmast, et e-sigaret või kuumutatav tubakatoode on tervislik. Nad on ebatervislikud, aga tõenäoliselt tervislikumad kui tavasigaretid. Ja silmas pidades, kui palju tulekahjusid on põhjustanud inimesed, kes on voodis suitsetanud, tuleb tunnistada, et kui neil oleks olnud võimalus tõmmata e-sigaretti, siis oleks tuleõnnetus ehk jäänud olemata ja paljud inimesed elaksid siin maa peal veel edasi.
Need olid minupoolsed märkused. Tänan tähelepanu eest!

16:23 Aseesimees Enn Eesmaa
Aadu Must.

16:23 Aadu Must
Head kolleegid! Mina ei suitseta ja mul puudub isiklik suurem huvitatus asjast. Ma ei kavatse ka hakata ühe või teise kauba maaletoojaks või väljaviijaks, aga e-sigareti ja eriti kuumutatavate tubakatoodete probleem on mulle ametiga kaasa tulnud. Tartu tudengid on teinud jõulisi avaldusi ja üldse rääkinud sellest, et tuleks teha algatus, et muuta Tartu tubakasuitsuvabaks linnaks. Nad on käinud ühes, teises ja

kolmandas ülikoolis ja toovad väga sümpaatseid näiteid, kuidas ühes või teises linnas sinnamaale on juba jõutud.
Teine asi, mis selle eelnõuga haakub, on see, et Tartu Linnavolikogu arutas keskkonna säästmist ja bensopüreeni kahjulikku mõju. Isamaa silmapaistev esindaja Peeter Laurson rääkis sääl keemikuna sellest, kui palju tuleb bensopüreeni ühest Karlova linnaosa ahjust ja kui palju ühest sigaretist. Ta tegi ettepaneku, et võib-olla läheks üle kuumutatavatele sigarettidele ja jätaks Karlovale tema ahikütte omapära siiski alles.
Tudengid olid päris õelad, aga me olemegi harjunud, et räägime asjadest ausalt ja teravalt. Üks noortest küsis, kas Riigikogu sõidab endiselt veel tõllas ja nemad juba rongiga. Aga see ei olnud kõige õelam. Veel õelam oli see, et nad küsisid, kas meil tekib siis üks põhjus veel käia Lätist midagi ostmas, sest Lätist ju saab. Kõigile nendele küsimustele ma ei osanud vastata. Ütlesin, et ma luban teile, et ma kolleegidele nende soovidest räägin. Tegelikult on kirju veel. Palju on rõdul suitsetamise vastu protestivaid naabreid. Tudengid küsisid veel ka, kas nemad võivad Tartus algatada volikogu eelnõu, et me teeksime kitsendusi nendele, kes traditsioonilist tubakat suitsetavad. Ma ütlesin, et ei saa – me ei saa minna seaduse vastu. Riigikogus tuleb asjad enne paika panna. Ja siis loeti mulle veel kord sõnad peale.
Mulle tuli meelde, et paar päeva tagasi nägin ühte amatöörfilmi Tartu bussijaamast. See oli tehtud 50 aastat tagasi. Teate, ma nägin seal, et see oli räpane, inimesed käisid ja ühe minuti jooksul kaks inimest sülitasid põrandale, ning mitte midagi ei juhtunud. Tuleb välja, et tol ajal see vist nii oli. Kui ma tänapäeval lastele seda räägin, et sülitati põrandale küll, siis nad seda ei usu. Kui me läheme edasi kuumutatava sigareti teemaga, siis kümne aasta pärast ilmselt keegi ei usu, et meil nii palju tahmati-tossati. Ma arvan, et sellest inetust kombest peaks lahti saama. Kas te arvate, et keegi ütleb meile selle eest aitäh, kui me ikkagi surume läbi selle, et lubame kuumutatavad sigaretid? Aitäh ei öelda. Aga hoopis tähtsam on, et kümne aasta pärast ei kiruta, et küll ikka olid tobud, ei suutnud rumalale tervist kahjustavale kombele piiri panna. Päästeamet kiidab, nii nagu äsja juttu oli, veel takkaotsa.
Ma lubasin, et ei hakka kordama seda, mida hea kolleeg Kivimägi juba rääkis, ja ei hakka ette lugema neid kõiki numbreid ühest kolme ja 16-ni, aga ma teen ettepaneku: toetage neid!

16:27 Aseesimees Enn Eesmaa
Andres Metsoja.

16:27 Andres Metsoja
Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Ma ilmselt ei üllata teid siit kõnetoolist enam kuidagi: mina olen siis kolmas kõneleja, kes ei suitseta, aga ometi on see teema mulle hingelähedane. Ja hingelähedane selle pärast, et tavaks kipub saama olukord, kus parlamendiliikmed jõuavad algatatud eelnõu menetluskäiguga sinnamaani, kus öeldakse, et tuleb uurida ja analüüsida ja, head saadikud, kui te jumala eest peaksite selle eelnõu vastu võtma, siis me kaalume selle seaduse muutmist või tühistamist ministeeriumi algatusel. Vaadake, see ei ole hea praktika! Kahtlemata on vaja uurida ja analüüsida, sest me kindlasti ei taha elada riigis, kus emotsioon ruulib argumendid üle. Aga paratamatult, kuulates ka komisjoni ettekannet, on tunne, et oleme jõudnud sinnamaani, kus enam argumente ei ole, minnakse emotsiooni peale ja tegelikult püütakse seda algatust kuidagi naeruvääristada või maha suruda.
Tõepoolest, mina olen ka nende kuue Riigikogu liikme hulgas, kes esitasid 23. jaanuaril eelnõu 775 muutmiseks kümme muudatusettepanekut, millega sooviti eelnõu täiendada kuumutatavaid tubakatooteid puudutava regulatsiooniga. Nagu täna juba öeldud, pole vähimatki kahtlust, et need kümme ettepanekut olid Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse tähenduses omavahel sisuliselt seotud. Samuti on kõigi kümne ettepaneku esitajad samad isikud. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse järgi peab juhtivkomisjon valmistama eelnõu teiseks lugemiseks ette eelnõu muudatusettepanekute loetelu. Seaduse § 102 lõige 2 täpsustab, et muudatusettepanekute loetellu kantakse need ettepanekud, mille esitaja on sama ning mis on omavahel sisuliselt seotud, ühe ettepanekuna. See tähendab ju tegelikult seda, et kui samad inimesed on esitanud mitu omavahel sisuliselt seotud muudatusettepanekut, siis loetakse kõik need ettepanekud üheks tervikuks –muudatusettepanekuks, mida ka hääletatakse ühe ettepanekuna.
Nagu ma juba mainisin, 23. jaanuaril esitatud kuumutatavaid tubakatooteid puudutavad muudatusettepanekud vastavad eelnimetatud sama esitaja ja sisulise seotuse nõuetele. Juhtivkomisjon on aga mingil põhjusel kandnud need ettepanekud muudatusettepanekute loetellu ükshaaval ja

läbisegi teiste eelnõu kohta esitatud ettepanekutega. Veelgi enam tekitab segadust asjaolu, et sotsiaalkomisjon hääletas kõne all oleva ettepaneku üksikuid punkte samuti eraldi. Kusjuures meie ettepaneku alapunkt 8 pälvis sotsiaalkomisjoni heakskiidu ja hääletati eelnõusse sisse. Muudatusettepanekute loetelus on see meie alapunkt 8 välja toodud nr 14 all.
Tähtis on tõsiasi, et kuumutatavate tubakatoodete ettepaneku kõik alapunktid said sotsiaalkomisjonis vähemalt kaks poolthäält ehk tegelikkuses vähemalt kolm poolthäält. Sellest tulenevalt saan ma nõuda – ja tagasihoidlikult ka nõuan – kuumutatavaid tubakatooteid puudutavate ettepanekute hääletamist täiskogu istungil teisel lugemisel. Õige oleks nõuda kõigi nende kümne ettepaneku hääletamist ühe paketina, see tähendab koos, paraku ei ühtiks selline praktika Riigikogu praeguse praktikaga ja seetõttu olen sunnitud järgima sotsiaalkomisjonis tehtud menetluslikke vigu või viga ja väljakujunenud Riigikogu praktikat ning nõudma kõigi kümne ettepaneku eraldi hääletamist. Aitäh!

16:32 Aseesimees Enn Eesmaa
Madis Milling.

16:32 Madis Milling
Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Ma alustan siis ka nii, nagu täna kõikides sõnavõttudes on traditsiooniks saanud. Tere, mina olen Madis, olen endine suitsetaja, praegu tarbin e-sigaretti juba neljandat aastat ja minu füüsiline vorm ja elukvaliteet ja ka minuga ühe katuse all elavate inimeste elukvaliteet on oluliselt paranenud. Aga tegelikult ma olen hämmeldunud ja selleks, et mina oleks hämmeldunud, on suhteliselt palju vaja. Muudatusettepanekute esitamine on Riigikogu liikmete õigus ja demokraatliku otsustusprotsessi alus. Isegi komisjoni esinaisel ei sobi soovitada muudatusettepanekuid kõrvale lükata mitteseotud argumentidega, just nagu takistaksid need muudatusettepanekud eelnõu vastuvõtmist. Need teemad on tegelikult omavahel väga seotud ja – üllatus-üllatus! – toetavad põhieesmärki, milleks on tubakadirektiivi lõplik ülevõtmine.
Ma olen selles Riigikogu koosseisus olnud väga paljudel tubakaseaduse aruteludel ja ma ei saa aru, mis toimub. Me oleme praegu situatsioonis, kus Sotsiaalministeeriumi ametnikud järjekindlalt väidavad, et oi, aga me ju ei tea, meil ei ole Eestis uuringuid. Nad eiravad fakti, et mujal maailmas on selleteemalisi uuringuid tehtud ligikaudu 500. Kõiki eelnõusid, mis puudutavad alternatiivseid tubakatooteid, esitavad Sotsiaalministeeriumi ametnikud kõhutunde ajel. Me arvame, et ju need alternatiivsed tubakatooted on ikkagi sama ohtlikud kui päris sigaretid. Ja samas kinnitatakse, et uuringuid tehtud ei ole. Ma ei saa aru, mis toimub!
Eesti on innovatiivne e-riik, aga selles valdkonnas ei taheta innovatsiooni näha. Iga eelnõu, mis selle koosseisu ajal menetluses on olnud, on teinud alternatiivsete tubakatoodete tarbimise järjest raskemaks ja keerulisemaks kui tavasigarettide tarbimise. Alternatiivsed tubakatooted on juba kallimad kui tavasigaretid. Alternatiivsed tubakatooted on raskemini kättesaadavad kui tavasigaretid. Tavasigarette võid osta igast burgeriputkast, teivasjaamast, toidupoest – kust iganes. Miks me ikkagi teeme suitsetamisest loobumise raskemaks, kui see juba niigi on? Ma olen proovinud suitsetamist umbes kümme korda maha jätta, e-sigaretiga see esimest korda õnnestus.
Eesti tubakapoliitika eesmärk võib paberil olla väga ilus, aga viisid, kuidas seda üritatakse ellu viia, ei ole ilusad. Alternatiivsete tubakatoodete ülereguleerimine võrreldes tavasigarettidega või siis kuumutatavate tubakatoodete mittereguleerimine on turutõke. See on ausa konkurentsi piiramine. See on tavasigarettide tarbimise jätkuv soosimine. See on sõnum, mida me ütleme: "Suitseta, suitseta, suitseta oma tavasigaretti edasi, sest see on lihtsam, odavam, kättesaadavam!"
Ja nüüd: kui meil oleks tegemist dramaturgiavaldkonnaga, siis järgneva žanrimääratlus oleks tragikomöödia, aga kahjuks on see poliitreaalsus. Nimelt, tänavu 28. jaanuaril saatis tervise- ja tööminister sotsiaalkomisjonile kirja, mille punkti 4 esimeses lauses on öeldud, et lisaks eelnevale kinnitab Sotsiaalministeerium, et toetab seitsme Riigikogu liikme (Kruusimäe, Milling, Aeg, Metsoja, Saar, Must, Volmer) esitatud muudatusettepanekut tubakaseaduse ning alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 775 kohta, millega täiendatakse uudsete tubakatoodete regulatsiooni kuumutatavate tubakatoodetega, ning selle lülitamist eelnõusse 775. See kiri on leitav ka Sotsiaalministeeriumi kodulehel.
Palun lisaaega!

16:37 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun! Kolm minutit juurde.

16:37 Madis Milling

Sotsiaalkomisjoni istungil 28. jaanuaril kinnitas Sotsiaalministeeriumi asekantsler, et ministeerium toetab ettepanekuid. Ja siis läks asi põnevaks. Sotsiaalministeeriumi kantsler muutis 24 tunni jooksul meelt ja presenteeris seda meelemuutust ka sotsiaalkomisjoni 29. jaanuari istungil kui Sotsiaalministeeriumi seisukoha muutust. Mingil müstilisel asjaolul aktsepteeris seda ka sotsiaalkomisjoni esinaine, vaatamata sellele, et minister ei olnud sotsiaalkomisjonile saatnud uut kirja, kus ta oleks oma seisukohavõtu ümber lükanud.
Me võimegi jääda vaidlema ja arutlema selle üle, kui palju alternatiivsed tubakatooted tervist vähem kahjustavad kui tavasigaretid. Me võime edaspidigi mitte arvesse võtta 500 maailmas tehtud uuringut, aga ühe asja üle me vaielda ei saa. Sellele faktile viidati ka täna ja ma kordan selle veel üle. Ma olen vabatahtliku päästjana kustutanud väga mitut tulekahju, mis on põhjustatud hooletust suitsetamisest. Ma olen ise kandnud mustas kotis majast välja hukkunud inimese surnukeha. Ma ei ole kohal käinud mitte ühelgi põlengul, mis oleks põhjustatud olnud alternatiivsest tubakatootest e-sigaretist. Aitäh!

16:38 Aseesimees Enn Eesmaa

Tarmo Kruusimäe.

16:38 Tarmo Kruusimäe

Hea aseesimees! Head töökaaslased! Ma jätkan sealt, kus Madis lõpetas. Eelmisel aastal läks tuleroaks 36 inimest. Me oleme arvutanud, et neid inimesi oli rohkem, aga 36 puhul oli põhjuseks voodis suitsetamine. Kui ühe inimelu hind on miljon eurot, siis oleme 36 miljoni euroga vastu pükse saanud. Samas oleme tubakaaktsiisi kogudes 99% saanud just tavasuitsude müügist. Üks asi on meil direktiiviga üle võtmata, seda ei ole võimalik Eestis saada, teise aga oleme nii kalliks teinud, et seda on soodsam mujalt riikidest osta. Kui ma küsisin kunagi Sotsiaalministeeriumi esindaja käest, kuidas on meil olukord snüüsiga, ütles ta, et Eestis ei ole sellega probleeme, sest see on keelatud. 17 000 igapäevast tarvitajat – aga sellega ei ole probleeme!
Tahan teile aga natuke rääkida menetluslikust küljest, sellest segadusest, millest võib-olla teie saate aru, aga komisjoni esinaine paraku ei saanud aru. Seitse Riigikogu liiget esitasid oma muudatusettepanekud. Erisus on selles, et ühes loetelus on ka Raivo Aeg, teises loetelus ka Märt Sults – eri inimesed. See ettepanek, kus oli all ka Raivo Aegi allkiri, puudutas kuumutatavaid tubakatooteid, Märt Sults ühines ettepanekuga, mis puudutas e-sigaretti. Ja oh saatanat küll, paragrahvi 8^1 oli arvuti muutnud 81-ks. Õige märkus! Aga me komisjonis saime seda arutada küll, sest me saime aru, millist paragrahvi me tegelikult käsitlesime.
Mina arvan, et suur saal on täna pädev. Mõtleme passiivsete suitsetajate peale, kui tubakaseadus kord juba avatud on! Me mängime siin mingit Sherlock Holmesi ja luurame suitsupakkide järele, aga me võiksime teha ka väikse sammu meie enda jaoks, aga suure sammu passiivsete suitsetajate jaoks – suure sammu nende inimeste jaoks, kes väärivad elu. Tänu Toomasele, kes ütles selle välja, võin ka mina öelda üht asja. Ma olen siin elus midagi head teinud: ma olen suutnud mingil määral ühe inimese päästa. Ja ma arvan, et täna suudate teie kõik teisi inimesi päästa. Kui ma olen teile rääkinud nendest probleemidest, on paljud öelnud – ma arvan, et täna nad seda ei ütle –, et tead, Tarmo, me ei suitseta, me ei saa sellest aru. Ja ma olen alati vastanud: teate, kolleegid, mina ei peksa igal õhtul enda naist ja lapsi, aga ma saan sellest aru, et perevägivald on probleem. Rohkem empaatiavõimet!
Ma vaatan, et meie minister on kirjutanud: lugupeetud Riigikogu juhatus, palun katkestada tubakaseaduse ning alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 775 teine lugemine juhul, kui Riigikogu täiskogus leiavad toetust ettepanekud, mida sotsiaalkomisjon ei toetanud. Oi jumal! Et me siis olemegi nüüd kummitempel! Vaat see on küll minu jaoks täitsa uskumatu! Ma ei tea ... Kas ma kuulsin õigesti, et soovitakse ministri vahetust? Aga jätame selle. Anname võimaluse passiivsetele suitsetajatele ja inimestele, kes soovivad suitsetamisest loobuda! Anname neile võimaluse alternatiivsete tubakatoodete näol! Me ei ütle ju narkomaanidele: jätke maha! Me teeme neile metadooniravi. Aga suitsetajatele me ütleme: jätke lihtsalt maha! Mina, Tarmo, endine suitsetaja, neli

aastat e-suitsu peal, ütlen: seda ma ei oleks suutnud teha, kui ei oleks turule tulnud e-suitsud. Neli aastat on minu perekond, minu töökaaslased siin ja ka teistes ettevõtetes õnnelikud olnud. Ma tänan teid!

16:43 Aseesimees Enn Eesmaa
Eiki Nestor.

16:43 Eiki Nestor
Austatud aseesimees! Tublid Riigikogu liikmed! Tarmo, vana tutvuse poolest: nii lolli juttu ma pole siin ammu kuulnud. Ära pahanda, ei midagi isiklikku, *rock 'n' roll* ja kõik muu sinna juurde kuuluv jääb edasi! Aga sisu poolest ma saan nii palju aru, et maailmas suitsetamine väheneb ja tubakafirmad otsivad suitsetajatele asendustegevust ja endale asendustulu. Selles mõttes teevad nad tublit tööd. Ja on ju tore ka, kui advokaadibürood seadusloomes kaasa löövad – mis seal ikka.
Aga vaat kodu- ja töökorra asjus ma tahan rääkida küll. Ma toon sulle, hea rahvasaadik Kruusimäe, näite. Sina esitad oma nimel üksinda mis iganes eelnõu. Sul on see õigus. Riigikogu kirjutab selle pealkirja all uue eelnõu, mis sulle ei meeldi. See on täiesti normaalne, et sa võtad selle tagasi. (Hääl saalist.) Ei, see on täiesti normaalne, kui see sulle ei meeldi. Las Riigikogu teeb ise uue eelnõu. See ei pea olema Tarmo Kruusimäe eelnõu. Ja täpselt seetõttu on Vabariigi Valitsusel nagu igal teisel algatajal õigus teha ettepanek eelnõu lugemine katkestada. See peab olema algataja püha õigus, seda ei saa ära võtta ei Riigikogu liikmelt ega Vabariigi Valitsuselt.
Aga mis puudutab muudatusettepanekute ühendamist, siis ma vaatan Viljale silma. Ta mäletab kindlasti suuri vaidlusi, kui opositsioon on võidelnud sellega, et komisjon on pannud muudatusettepanekud kokku. Nüüd austatud härra Kivimägi, rahvasaadik, küsib, miks komisjon ei pannud muudatusettepanekuid kokku. Aga esitage siis need koos! See on nii lihtne. Ühed muudatusettepanekud on ühtede saadikute omad, teised natuke teise grupi omad. Vahe toodi ilusasti välja. Ühed on elektroonilise sigareti kohta, teised kuumutatavate tubakatoodete kohta. No teinud siis kõik ettepanekud kaks gruppigi koos – see on ilmelihtne ju!
Mina olen alati võidelnud selle eest, et komisjon ei ühendaks muudatusettepanekuid. Nüüd opositsioon võitleb selle eest, et ühendataks muudatusettepanekuid. Kui järgmises Riigikogus soovitakse midagi koos hääletada, siis tulekski need koos esitada. Aga eelnõu algataja püha õigus on, et tema nime all esitatud eelnõusse ei tehtaks muudatusi, mis talle mitte kuidagi ei sobi. Ja seetõttu tal peab olema õigus teha ettepanek eelnõu lugemine katkestada.

16:46 Aseesimees Enn Eesmaa
Läbirääkimiste faasis on repliigiõigus nendel inimestel, kelle nimi on kõlanud. Toomas Kivimägi.

16:46 Toomas Kivimägi
Aitäh! Ma tänan, Eiki, et sa minu nime mainisid, ma saan nüüd vastata. Mina ei olnud nende ettepanekute esitajate hulgas, aga loomulikult, see on üks õppetund selle kohta, et tõepoolest oleks võinud need esitada ühe muudatusettepanekuna. Aga see, et need on esitatud eraldi, ei muuda kehtetuks Riigikogu kodu- ja töökorra seadust, mis käsib neid käsitleda ühe muudatusettepanekuna, kui ettepanekud on omavahel tihedalt integreeritud.
Teine repliik puudutab sedasama väga üllatavat ettepanekut, et valitsus teeb ettepaneku eelnõu menetlemine katkestada, ja tahab selle tagasi võtta Nii jääb minu jaoks täiesti arusaamatuks sotsiaalkomisjoni esimehe korduvalt rõhutatud seisukoht, et need kaks direktiivi artiklit tuleb igal juhul üle võtta. Ma saan aru, et selle peale vilistatakse ja öeldakse, et jumal temaga, et maksame trahvi, palju nõutakse – lihtsalt kiusu ja jonni pärast.

16:47 Aseesimees Enn Eesmaa
Tarmo Kruusimäe.

16:47 Tarmo Kruusimäe
Tänan, hea rahvaasemik, kes sa mu nime mainisid! Vahel on eesmärk tähtsam. Meil ei oleks võib-olla kommunismiohvrite memoriaali, kui linnavolinik Kruusimäe oleks enda eelnõu tagasi võtnud selle

pärast, et Tallinna Linnavolikogu hakkas seda muutma. Ma olin nutikam, ma leidsin, et see on olulisem. Kui ministri jaoks oleks rahva tervis olulisem, siis ta ei teeks selliseid ettepanekuid.

16:48 Aseesimees Enn Eesmaa
Ka Vilja Toomasti nimi mainiti. Palun!

16:48 Vilja Toomast
Aitäh! Minul on täiesti pragmaatiline küsimus. Ma ei näe siin saalis ministrit, kes tahaks oma eelnõu tagasi võtta, ega ühtegi teist Sotsiaalministeeriumi esindajat. Ma tahan lihtsalt teada, kes siis tuleb seda eelnõu katkestama või tagasi võtma.

16:48 Aseesimees Enn Eesmaa
Koosoleku juhatajal on digitaalselt allkirjastatud avaldus selle kohta, mis sisuliselt kattub kolleeg Kruusimäe öelduga. Helmen Kütt, jätkame läbirääkimisi!

16:48 Helmen Kütt
Austatud eesistuja! Lugupeetud ametikaaslased! Stenogrammi huvides ma tahan lihtsalt mõned asjad ära seletada, et inimesed, kes jälgivad seda arutelu, ei hakkaks hirmuga mõtlema, et me selle eelnõuga keelustame e-sigaretid. Igaüks võib jätkuvalt oma vanematele ja vanavanematele viia e-sigarette, et voodi ei süttiks. See on praegu võimalik ja ka edaspidi.
Sotsiaalkomisjoni esinaisena ma kannan siin ette, mis komisjonis on toimunud. Kahtlemata, kui ma oleks tahtnud olla teistsugune komisjoni esimees või esinaine, siis oleksin võinud rõhuda sellele, et muudatusettepanekud, mis ei vasta heale tavale või vormistusnõuetele, jäävad hääletamata. Me otsustasime, et me hääletame, ükskõik kuidas need on esitatud. Me eeldame, et me saame aru, mida on mõeldud ettepanekuid esitades. Toon lihtsa näite ühe muudatusettepaneku kohta. Ja muide, ma seda kõike rääkisin, et kõigepealt ministeerium oli toetaval seisukohal – ma ei jätnud midagi siin saalis rääkimata. Protokollid on avalikud. Muudatusettepanekud puudutavad eelkõige e-sigarette. Muudatusettepanek nr 18: muuta aktsiisiseaduse § 16 lõiget 8. Sellist seadust ei ole olemas! Aga me hääletasime. Hästi, oligi näpuviga, saime aru, mida mõeldakse, ja me hääletasime.
Nüüd natuke hääletustest. Ma olen siin tihti kuulnud, kui kõikvõimsad on sotsiaaldemokraadid oma 14 kohaga. Aga nüüd ma kuulen, et sotsiaalkomisjoni esimees surus paele, sõitis sisse. Ma lihtsalt toon teile näite, vaadake ise ka muudatusettepanekute loetelust. Muudatusettepanek nr 2: tühistada tubakaseaduse § 81 lõike 2 punkt 5. Juhtivkomisjon: jätta arvestamata. Ettepaneku poolt, kuigi seda ei ole, hääletasid Tarmo Kruusimäe, Madis Milling ja Viktor Vassiljev, vastu kuus inimest: Monika Haukanõmm, Helmen Kütt, Igor Kravtšenko, Jüri Jaanson, Maris Lauri ja Raivo Põldaru. Siin ei ole tegemist ühe erakonnaga, siin ei ole tegemist isegi mitte koalitsiooniga. Või näiteks muudatusettepanek nr 5 kuumutatavate tubakatoodete kohta. Selle ettepaneku poolt oli kolm inimest: Tarmo Kruusimäe, Madis Milling ja Viktor Vassiljev. Vastu olid Monika Haukanõmm, Helmen Kütt, Igor Kravtšenko ja Raivo Põldaru. Nii et tuua välja, et komisjoni esimees on rikkunud tavakorda – kuigi muudatusettepanekud on tegelikult esitatud mittekorrektselt, me oleme kõiki hääletanud. Protokollis on kirjas – ma veel kord loen ette –, et ma enne hääletust ütlesin, et küllap te saate aru, et muudatusettepanekud on esitatud nagu tervikut puudutavalt: ühed puudutavad kuumutatavaid tubakatooteid, teised e-sigarette, ja arvestage sellega ka hääletamisel, kuna me hakkame neid punktide kaupa hääletama. Komisjoni esimees küsis pärast hääletust, kas keegi komisjoni liikmetest soovib hääletustulemusi vaidlustada. Komisjoni liikmed selleks soovi ei avaldanud ja seejärel tegime menetluslikud otsused.
Meie ei ole komisjonis olnud mingi kummitempel. Sotsiaalkomisjon on tänagi välja tulnud eelnõuga, mida Vabariigi Valitsus ei toetanud. Me oleme üritanud sotsiaalkomisjonis – olen selle eest väga tänulik kõikide erakondade liikmetele – teha sotsiaal- ja tervishoiupoliitikat ja hääletada igaüks vastavalt oma sisetundele, arusaamisele, õppimisvõimele ja kõigele muule ning ennast iga vaieldava teemaga kurssi viia.
Et mitte erineda eelkõnelejatest, ma ütlen ka, et ma ei suitseta. Aga see ei ole põhjus, miks mul on üks või teine arvamus kujunenud. Ja minu arvamus väljendub ainult ühes hääles sotsiaalkomisjonis. Aga ma väga tänan selle tunnustuse eest, kui te väidate, et ma olen kõikvõimas!
Härra Kruusimäe, te saate nüüd võimaluse vastulauseks, kui te soovite midagi öelda. Ma teadlikult nimetasin teie nime. Veel kord: sotsiaalkomisjon hääletas neid ettepanekuid ja hääletustulemused on

selgelt näha. Te võite vaadata, kuidas eri erakondade liikmed hääletasid. Ja neid ettepanekuid, mis tõepoolest olid vormistatud ebakorrektselt, me hääletasime ainult esitajatele vastu tulles. Aitäh!

16:53 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem sõnavõtu- ega repliigisoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Eelnõu kohta on esitatud 18 muudatusettepanekut. Vaatame need üheskoos läbi. Esimene muudatusettepanek on Riigikogu liikmete Tarmo Kruusimäe, Madis Millingu, Raivo Aegi, Andres Metsoja, Hardi Volmeri, Aadu Musta ja Jüri Saare esitatud. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Andres Metsoja, palun!

16:53 Andres Metsoja

Ma palun seda hääletada!

16:54 Aseesimees Enn Eesmaa

Seda teeme. Austatud Riigikogu, me alustame muudatusettepanekute läbivaatamist. Esimese kutsungi andis juhataja pikema. Kuna tõenäoliselt meil tuleb selle punkti arutusel hääletusi veel, siis te vahest mõistate, et edaspidi me töötame ennaktempos, mitte kaheminutiliste pausidega.
Niisiis, panen hääletusele esimese muudatusettepaneku, mille on esitanud rühm Riigikogu liikmeid. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Palun võtke seisukoht ja hääletage!
Hääletustulemused
Juhtivkomisjoni otsust toetas 46 saadikut, vastu oli 13, erapooletuid 2. Muudatusettepanek leidis toetust. (Sumin saalis.) Maris Lauri, protseduuriline küsimus.

16:57 Maris Lauri

Tahtsin tähelepanu juhtida sellele, et me hääletasime muudatusettepanekut, mitte komisjoni seisukohta. (Keegi kommenteerib midagi.) Me olime komisjoni seisukoha vastu praegusel juhul.

16:57 Aseesimees Enn Eesmaa

Loomulikult me hääletasime muudatusettepanekut.
Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 2. Selle on esitanud Riigikogu liikmed Tarmo Kruusimäe, Madis Milling, Märt Sults, Andres Metsoja, Hardi Volmer, Aadu Must ja Jüri Saar. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 48 saadikut, vastu 12, erapooletuks jäi 2.
Kolmas muudatusettepanek, esitajateks Riigikogu liikmed Tarmo Kruusimäe, Madis Milling, Raivo Aeg, Andres Metsoja, Hardi Volmer, Aadu Must ja Jüri Saar. Ma loen alati nimepidi ette, sellepärast et tõepoolest esitajate nimed ei lange kokku. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Andres Metsoja.

16:59 Andres Metsoja

Palun ka seda hääletada!

16:59 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 3. Palun võtke seisukoht ja hääletage!
Hääletustulemused
Muudatusettepaneku poolt hääletas 45 saadikut, vastu oli 12, erapooletuks jäi 2. Muudatusettepanek leidis toetust.
Neljas muudatusettepanek, esitanud Riigikogu liikmed Tarmo Kruusimäe, Madis Milling, Raivo Aeg, Andres Metsoja, Hardi Volmer, Aadu Must ja Jüri Saar. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Palun, Andres Metsoja!

17:01 Andres Metsoja

Ma palun ka neljandat muudatusettepanekut hääletada.

17:02 Aseesimees Enn Eesmaa

Panen hääletusele neljanda muudatusettepaneku. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Palun võtke seisukoht ja hääletage!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 44 saadikut, vastu 10, erapooletuks jäi 2. Muudatusettepanek leidis toetust.
Viies muudatusettepanek, esitajateks Riigikogu liikmed Tarmo Kruusimäe, Madis Milling, Raivo Aeg, Andres Metsoja, Hardi Volmer, Aadu Must ja Jüri Saar. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Andres Metsoja.

17:03 Andres Metsoja
Palun ka viiendat muudatusettepanekut hääletada!

17:03 Aseesimees Enn Eesmaa
Hääletame! Panen hääletusele viienda muudatusettepaneku, mille on esitanud rühm Riigikogu liikmeid. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Palun võtke seisukoht ja arvestage ... (Naer saalis.) ... hääletage! Ka mina pole suitsumees.
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt oli 47 saadikut, vastu 10, erapooletuks jäi 2. Ettepanek nr 5 leidis toetust.
Kuues muudatusettepanek on sotsiaalkomisjoni esitatud. Juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult.
Seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liikmed Tarmo Kruusimäe, Madis Milling, Märt Sults, Andres Metsoja, Hardi Volmer, Aadu Must ja Jüri Saar. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Tarmo Kruusimäe, palun!

17:05 Tarmo Kruusimäe
Palun hääletada!

17:05 Aseesimees Enn Eesmaa
Hääletame. Panen hääletusele seitsmenda muudatusettepaneku. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Palun võtke seisukoht ja hääletage!
Hääletustulemused
Poolt oli 40 saadikut, vastu 10, erapooletuks jäi 4. Muudatusettepanek leidis toetust.
Kaheksas muudatusettepanek, esitajateks Riigikogu liikmed Tarmo Kruusimäe, Madis Milling, Märt Sults, Andres Metsoja, Hardi Volmer, Aadu Must ja Jüri Saar. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Palun, Tarmo Kruusimäe!

17:06 Tarmo Kruusimäe
Palun hääletada!

17:06 Aseesimees Enn Eesmaa
Hääletuseks oleme valmis. Panen hääletusele kaheksanda muudatusettepaneku. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Palun võtke seisukoht ja hääletage!
Hääletustulemused
Muudatusettepanekut toetas 38 saadikut, vastu oli 10, erapooletuks jäi 2. Muudatusettepanek nr 8 leidis toetust.
Üheksanda muudatusettepaneku on esitanud sotsiaalkomisjon ja seda on juhtivkomisjon arvestanud täielikult.
Kümnes muudatusettepanek, esitajateks Riigikogu liikmed Tarmo Kruusimäe, Madis Milling, Raivo Aeg, Andres Metsoja, Hardi Volmer, Aadu Must ja Jüri Saar. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Andres Metsoja.

17:08 Andres Metsoja
Aitäh! Ma palun seda hääletada!

17:08 Aseesimees Enn Eesmaa

Poole minuti pärast teeme seda. Palun hääletada muudatusettepanekut nr 10! Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Võtke palun seisukoht ja hääletage!
Hääletustulemused
Ettepanekut toetas 41 saadikut, vastu oli 10, erapooletuks jäi 2. Muudatusettepanek nr 10 leidis toetust.
Muudatusettepanek nr 11. Selle on esitanud Riigikogu liikmed Tarmo Kruusimäe, Madis Milling, Raivo Aeg, Andres Metsoja, Hardi Volmer, Aadu Must ja Jüri Saar. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Andres Metsoja.

17:10 Andres Metsoja
Palun ka 11. muudatusettepanekut hääletada!

17:10 Aseesimees Enn Eesmaa
Hääletame. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 11. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Palun võtke seisukoht ja hääletage!
Hääletustulemused
Muudatusettepanekut toetas 41 saadikut, vastu oli 10, erapooletuks jäi 2. Muudatusettepanek nr 11 leidis toetust.
Muudatusettepanek nr 12, esitajateks Riigikogu liikmed Tarmo Kruusimäe, Madis Milling, Raivo Aeg, Andres Metsoja, Hardi Volmer, Aadu Must ja Jüri Saar. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Andres Metsoja, palun!

17:11 Andres Metsoja
Palun ka seda muudatusettepanekut hääletada!

17:11 Aseesimees Enn Eesmaa
Hääletame kohe. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 12. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Palun hääletage!
Hääletustulemused
Ettepanekut toetas 41 saadikut, vastu 10, erapooletuks jäi 2 kolleegi. Muudatusettepanek nr 12 leidis toetust.
Muudatusettepanek nr 13, esitajateks Riigikogu liikmed Tarmo Kruusimäe, Madis Milling, Märt Sults, Andres Metsoja, Hardi Volmer, Aadu Must ja Jüri Saar. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Tarmo Kruusimäe.

17:12 Tarmo Kruusimäe
Aitäh! Palun hääletada!

17:12 Aseesimees Enn Eesmaa
Mõne sekundi pärast. Austatud kolleegid, enne seda hääletust väike seletus. Kuna muudatusettepanekud nr 12 ja 13 on üksteist välistavad ning ettepanek 12 sai Riigikogu toetuse, siis vajab muudatusettepanek nr 13 kodukorraseaduse § 106 lõike 4 alusel toetuse saamiseks suuremat häälte arvu, kui nõudis äsja hääletatud muudatusettepanek nr 12. Ja nüüd palun hääletada!
Hääletustulemused
Selle ettepaneku poolt hääletas 11 saadikut, vastu 16, erapooletuks jäi 1. Järelikult see ettepanek ei leidnud toetust.
Muudatusettepanek nr 14, esitajateks Riigikogu liikmed Tarmo Kruusimäe, Madis Milling, Raivo Aeg, Andres Metsoja, Hardi Volmer, Aadu Must ning Jüri Saar. Juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Andres Metsoja.

17:14 Andres Metsoja
Palun ka seekord hääletada!

17:15 Aseesimees Enn Eesmaa

Teie soovist lähtudes panen hääletusele muudatusettepaneku nr 14, mida juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Palun võtke seisukoht ja hääletage!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 36 saadikut, vastu 9, erapooletuks jäi 2. Muudatusettepanek nr 14, mida juhtivkomisjon soovis arvestada täielikult, on leidnud toetust ka suures saalis.
Muudatusettepanek nr 15, esitajateks Riigikogu liikmed Tarmo Kruusimäe, Madis Milling, Raivo Aeg, Andres Metsoja, Hardi Volmer, Aadu Must ja Jüri Saar. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Andres Metsoja.

17:16 Andres Metsoja
Aitäh! Palun seda ettepanekut hääletada!

17:16 Aseesimees Enn Eesmaa
Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 15. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Palun võtke seisukoht ja hääletage!
Hääletustulemused
Muudatusettepanekut toetas 40 saadikut, vastu oli 10, erapooletuks jäi 3. Eelnõu 15. muudatusettepanek leidis toetust.
Muudatusettepanek nr 16, esitajateks Riigikogu liikmed Tarmo Kruusimäe, Madis Milling, Raivo Aeg, Andres Metsoja, Hardi Volmer, Aadu Must ja Jüri Saar. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Andres Metsoja.

17:17 Andres Metsoja
Aitäh! Palun ka 16. muudatusettepanekut hääletada!

17:18 Aseesimees Enn Eesmaa
Panen hääletusele 16. muudatusettepaneku. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 41 saadikut, vastu 9, erapooletuks jäi 1. Muudatusettepanek nr 16 leidis toetust.
Muudatusettepanek nr 17 on sotsiaalkomisjoni esitatud ja juhtivkomisjon otsustas seda arvestada täielikult. Muudatusettepanek nr 18 on Riigikogu liikmete Tarmo Kruusimäe, Madis Millingu, Märt Sultsi, Andres Metsoja, Hardi Volmeri, Aadu Musta ja Jüri Saare esitatud, juhtivkomisjoni otsus on jätta see arvestamata. Ettepanek ei kuulu hääletamisele vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõikele 2.
Sellega on eelnõu 775 muudatusettepanekud läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada. Kuid juhataja lauale on tulnud tervise- ja tööminister Riina Sikkuti digitaalselt allkirjastatud avaldus, milles on ettepanek: palun katkestada tubakaseaduse ning alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 775 teine lugemine. Sellega Riigikogu arvestab. Katkestamise korral on muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva ehk 27. veebruar kell 17.15. Kristen Michal.

17:20 Kristen Michal
Aitäh, härra juhataja! Meil tekkis protseduuriline küsimus. Igaks juhuks äkki harite meid. Kas sellistel juhtudel ei peaks olema ka valitsuse arutelu ja valitsuse otsust?

17:20 Aseesimees Enn Eesmaa
Meil on Riina Sikkuti allkirjastatud ettepanek, mida me arvestame. Niisiis, selle seaduseelnõu menetlemine katkestatakse. Eiki Nestor.

17:21 Eiki Nestor
Jaa, protseduuriline küsimus. Eelnõu algataja on Vabariigi Valitsus. Valitsus otsustab, kas eelnõu algatada või mitte. Kui ta otsustab algatada, siis ta määrab ka valitsuse esindaja, see on Riina Sikkut.

Valitsus ei ole langetanud otsust eelnõu tagasi võtta, aga menetlustoimingute osas on Riina Sikkutil õigus ettepanekuid teha.

17:21 Aseesimees Enn Eesmaa
Ehk siis praegusel juhul ei pea selline ettepanek kandma peaministri allkirja. Kristen Michal.

17:21 Kristen Michal
Aitäh! Mul tegelikult on küsimus. Ma mäletan ka varasemaid pretsedente, kus minister on palunud eelnõu tagasi võtta, aga sellist juhtumit hästi ei mäleta, kus minister on pärast seda, kui saal on teisiti hääletanud, palunud eelnõu lugemise katkestada. Kuidas te seda kommenteerite?

17:21 Aseesimees Enn Eesmaa
Meil lihtsalt on menetluskord selline, et kõigepealt teise lugemise puhul on ettekanne, siis on küsimused, siis on läbirääkimised, siis vaatame läbi kõik muudatusettepanekud ja lõpuks võtame vastu otsused. Taavi Rõivas.

17:22 Taavi Rõivas
Ma palun siiski ka selgitust. Ma ei mäleta oma 12 aasta pikkusest kogemusest ühtegi sellist juhtumit, kus minister oleks teinud ettepaneku eelnõu lugemine katkestada. Ja ma saan aru, et nüüd meil ei olegi võimalik selle üle hääletada. Kas ma sain õigesti aru?

17:22 Aseesimees Enn Eesmaa
Jah, kui seda on otsustanud valitsus, keda esindab praegu minister Sikkut. Aadu Must.

17:22 Aadu Must
Mul on ka protseduuriline küsimus. Te ütlesite, et parandusettepanekute tähtaeg on kümme päeva. Kas kellelgi on õigus teha ettepanek määrata lühem parandusettepanekute tähtaeg?

17:22 Aseesimees Enn Eesmaa
Selline ettepanek on komisjoni tehtud. Jah, komisjonil on võimalik teha ettepanek määrata lühem tähtaeg, aga nende esialgne otsus on selline. Hanno Pevkur.

17:23 Hanno Pevkur
Jätkan seda meeldivat õiguspoliitilist debatti. Tegelikult jah, Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 107 võimaldab justkui ka algatajal lugemist katkestada. Aga kui on mõne fraktsiooni konkureeriv ettepanek – ja praegusel juhul on konkureeriv ettepanek juhtivkomisjonilt eelnõu teine lugemine lõpetada – ja kui nüüd mõni fraktsioon teeb pärast ministri ettepanekut ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada, kas siis suurel saalil on õigus seda fraktsiooni tehtud ettepanekut hääletada?

17:23 Aseesimees Enn Eesmaa
Prevaleerima jääb algataja ettepanek. Ja oma ettepaneku on minister Sikkut juba teinud. Taavi Rõivas.

17:23 Taavi Rõivas
Ma ei tea, võib-olla te oskate mu mälu värskendada: kas meil on selliseid pretsedente näiteks viimase kolme-nelja koosseisu ajal olnud? Minu arvates on see väga kummaline. Meil on parlamentaarne riik, on parlamendi menetlus, ja keset seda menetlust täidesaatev võim dikteerib meile seda menetluse tempot olukorras, kus me ise oleme olnud teist meelt. Selle üle peaks meil vähemalt olema võimalus hääletada. Te praegu ütlete, et ei ole võimalik hääletada. Minu küsimus on: kas viimasest kolmest-neljast Riigikogu koosseisust on selliseid pretsedente teada?

17:24 Aseesimees Enn Eesmaa
Minu staaž on isegi natukene pikem, aga ka mina ei mäleta otseselt sedalaadi juhtumit. Aga kui meil oleks tegemist komisjoni ettepanekuga, et nad võtavad eelnõu tagasi, siis me ei hääletaks seda, eks ole. Nii et ilmselt lähtume sellest. Kalle Palling.

17:24 Kalle Palling

Austatud istungi juhataja! See Riina Sikkuti ettepanek oleks kõlanud märksa siiramalt, kui Riina Sikkut oleks istunud siin saalis, jälginud arutelu käiku ja seda, kuidas hääletatakse, ja seejärel teinud ettepaneku lugemine katkestada. Sest see, mida ta tahtis saavutada, ei läinud läbi. Aga mida me kuulsime täna siin arutelu käigus? Tarmo Kruusimäe juba ütles, et see paber on teie laua peal. Seega tahtis Riina Sikkut enne muudatusettepanekute hääletamist hääletustulemust mõjutada, ähvardades: kui te ei tee nii, nagu mina olen algatajana tahtnud, siis ma võtan selle algatuse tagasi. Nii seadis ta ohtu tegelikult palju enamat. Nimelt, meil jäävad need direktiivi artiklid, millele ka juhtivmenetleja viitas, õigel ajal üle võtmata. Kuidas te seda kommenteerite? Kas minister sai niimoodi Riigikogu liikmete meelsust muudatusettepanekute hääletamisega mõjutada? See paber oli teie laual varem.

17:25 Aseesimees Enn Eesmaa

Auväärt kolleeg Palling! Seda võiks käsitada mõjutamisena juhul, kui istungi juhataja oleks selle enne hääletusi ja enne menetluse algust ette lugenud. See oli juhataja laual. See on eraldi küsimus, kuidas Riigikogu juhatusele määratud kiri on jõudnud ka Riigikogu liikmeteni – enne seda, kui Riigikogu juhatus on selle avalikuks teinud. Kuid praegu on küsimus selles, millest me räägisime. Hanno Pevkur.

17:26 Hanno Pevkur

Vahest võib tähte närida ja peabki tähte närima. Kui ma võtan ette sellesama § 107 meie kodu- ja töökorra seaduses, siis näen, et seal on kirjas, et Riigikogu katkestab eelnõu lugemise Riigikogu juhatuse, juhtivkomisjoni või eelnõu algataja ettepanekul. Ka Riigikogu esimees juhtis tähelepanu, et eelnõu algataja esindaja on Riina Sikkut, aga eelnõu algataja on Vabariigi Valitsus. Ja kui lähtuda sellest loogikast, et Vabariigi Valitsus on olnud algataja, siis ka katkestamise või eelnõu tagasivõtmise ettepaneku saaks justkui teha Vabariigi Valitsus. Võib-olla oleks juhatusel vaja võtta väike vaheaeg ja konsulteerida Riigikogu õigusosakonnaga, et saada selgust, kas eelnõu algataja tähendab algataja esindajat või algatajat ehk Vabariigi Valitsust *in corpore*.

17:27 Aseesimees Enn Eesmaa

Selles suhtes on sul, Hanno, kindlasti õigus, et see on tähenärimine. Meie lähtume sellest, et valitsus on oma esindajaks ja otsustajaks määranud minister Sikkuti. Tarmo Kruusimäe.

17:27 Tarmo Kruusimäe

Tänan, hea aseesimees! Kas on mingi võimalus meid, kõiki sinu töökaaslasi, kuidagi sellest keerulisest olukorrast ausalt välja tuua, et me ei peaks, häbinägu peas, koju minema, kõrvad lönta-lönta, sest täidesaatev võim pani terve Riigikogu suure saali paika? Kas meil on mingi moodus väljendada oma tahet?

17:28 Aseesimees Enn Eesmaa

Ma arvan, et seda päevakorrapunkti menetledes me oleme seda tahet avaldanud ja lõppkokkuvõttes olid ka hääletused küllaltki reljeefsed. Toomas Kivimägi.

17:28 Toomas Kivimägi

Lugupeetud istungi juhataja! Te mainisite äsja, et kui see ministri kiri oleks saanud teatavaks enne hääletamisi, siis oleks see tõlgendatav mõjutamisena. Me saame seda stenogrammist järele vaadata, aga minu mäletamist mööda te ütlesite just sedasama enne hääletust. Kas ma sain õigesti aru?

17:28 Aseesimees Enn Eesmaa

Seda peab kontrollima juba stenogrammist. Kalle Palling.

17:28 Kalle Palling

Härra istungi juhataja! Ma tuletan meelde, et vahepeal käis Riigikogu kõnetoolis ka Riigikogu esimees ja ta selgitas meie kodu- ja töökorra seaduse olemust, tuues ka näite, et kui ei tehta nii, nagu algataja on tahtnud, siis on tal õigus eelnõu tagasi võtta. Seega vähemasti Eiki Nestoril oli teada, et selline kiri on saabunud. Ja nüüd on mul küsimus: kas Riigikogu juhatus kollektiivselt arutas enne selle punkti

menetlemist, mida teha sellise seisukohaga, mis on teada juba enne muudatusettepanekute hääletamist? Te lasite meil kõik need ettepanekud läbi käia ja nüüd siis lihtsalt võetakse eelnõu tagasi. Me kulutasime kogu selle protseduuri peale, ma arvan, tubli poolteist tundi.

17:29 Aseesimees Enn Eesmaa

Istungi juhataja lauale ilmus see ettepanek ministri allkirjaga vahetult enne seda, kui ma asusin istungit juhatama. Taavi Rõivas.

17:29 Taavi Rõivas

Aitäh! Ma juhin tähelepanu, et siin ei ole tegelikult tegemist ju ainult poliitiliste valikutega, tegemist on ka direktiivi artiklite ülevõtmisega. Ja sellel konkreetsel venima jäämisel võivad Eesti riigile väga valusad ja võib-olla ka kallid tagajärjed olla. Praegu me oleme olukorras, kus minister Sikkut, kes on kindlasti väga tore inimene, aga kes ei ole mulle teadaolevalt päevagi olnud Riigikogu liige, paneb kogu Eesti Vabariigi parlamendi sundseisu, öeldes ette, milliseid otsuseid me tohime teha ja milliseid mitte. Minugi meelest on konstruktiivne see ettepanek, et juhatus võiks koguneda ja küsida meie õigusosakonnalt nõu, kas sellises olukorras on võimalik parlamendil oma tahet hääletuse teel avaldada. Jumala pärast, kui ausal hääletusel jääb kellegi seisukoht alla, siis on arusaadav, aga see, et minister, kes ei ole tegelikult nendes asjades ise väga kogenud, dikteerib meile mingit uut pretsedenti, ei ole minu meelest mõistlik. Seda enam, kui see on esimest korda, me loome praegu uut praktikat.

17:30 Aseesimees Enn Eesmaa

Tõenäoliselt me oleme selles debatis jõudnud faasi, kus positsioonid on üsna selgesti välja joonistunud. Seda arvestades võtab istungi juhataja viieminutise vaheaja. Näen, et Riigikogu juhatuse liikmed on saalis, seega me saame seda aega nõupidamiseks kasutada. Aitäh!
V a h e a e g

17:39 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud Riigikogu! Riigikogu juhatus võtab seda probleemi täie tõsidusega, sellepärast saate kindlasti aru, et läheb veel paar minutit aega.
V a h e a e g

17:50 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud kolleegid! Tõepoolest, istungi juhataja võttis viieminutilise vaheaja, kuid me pikendasime seda. Ja ma ütlesin ka teile põhjuse. Nagu te teate, vaheaja pikkus võib olla kuni pool tundi. Nii et me käivitame selle taimeri uuesti, kuid mitte poole tunni jagu. Kui on vaja, siis on võimalik võtta uuesti pool tundi. Loodetavasti seda ei ole tarvis. Käib läbirääkimine valitsusega ja koguni peaministriga.
V a h e a e g

18:10 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Mul ei olegi muud öelda kui seda, et ma pikendan vaheaega veel 30 minutit ja ootan peaministri kõnet. (Sumin saalis.) See ei ole tõesti okei, aga midagi ei ole teha. Juhatusel on muidu keeruline üksmeelele jõuda.
V a h e a e g

18:46 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, ma palun vabandust! Juhatus on tublide abilistega koos teinud tõsist tööd, aga seda juhatus teha ei suuda, et valitsusesiseseid protseduure korraldada. Praegu on meie käes valitsuse poolt selle eelnõu esindajaks määratud ministri informatsioon. Ja et juhatus oleks kõik ühte meelt, loodame, et seda kinnitab ka peaminister oma telefonikõnega.
Aga pretsedentidest. Miks ma teid muidu siia kutsusin. See on lõik Riigikogu stenogrammist. 13. juunil

2001 menetleti eelnõu 737. Eelnõu algataja oli Vabariigi Valitsus, Vabariigi Valitsuse esindaja Riigikogus oli keegi minister nimega Eiki Nestor. Koht stenogrammist, mis on üles leitud. Inimesed nägid vaeva, Jürgen, et sa saaksid teada. Pärast muudatusettepanekute hääletamist läks minister kõnepulti – sellel ajal, et te teaksite, pidi eelnõu algataja esindaja alati saalis olema, kui teine lugemine oli – ja ütles: "Austatud esimees! Austatud Riigikogu! Eelnõu algataja teeb pärast seda, kui eelnõusse hääletati sisse parandusettepanek, mis võimaldab kõigil kohustuslikel pensionifondidel teha selle rahaga, mida süda lustib, ja teil kõigil tuleb see tulevikus kinni maksta, ettepaneku eelnõu lugemine katkestada." Esimees: "Tänan! Riigikogu kodukorra seaduse alusel on algatajal igal etapil õigus teha ettepanek arutelu katkestada. Seega on seaduseelnõu 737 arutelu katkestatud." Nii. Ma lugesin teile ette lõigu stenogrammist.
Valitsuse reglement räägib eelnõu tagasivõtmisest, katkestamise kohta see ei ütle sõnagi. Tagasivõtmiseks on kaks moodust. Esimene moodus: kabinet otsustab eelnõu tagasi võtta. Teine moodus: eelnõu esindav minister teeb peaministri nõusolekul Riigikogule ettepaneku eelnõu tagasi võtta. Tagasivõtmise ettepanekut ei ole keegi teinud. Panete tähele? Sellist ettepanekut ei ole keegi teinud! Meil oleks lihtne kasutada sama analoogi, kui me teaks, mida valitsusliikmed omavahel räägivad. Siiamaani mina olen saanud ühe informatsiooni, loodame, et peaminister seda kinnitab ja siis ma saan teile teha ettepaneku. Jürgen, palun!

18:49 Jürgen Ligi
Fraktsiooni nimel võtan praegu sõna. (Naer saalis.) Aitäh, härra Nestor, et te lubasite mind järjekorras ette. Väga selgelt on siin üks oluline element, mis murendab seda pretsedenti. Nimelt, kui minister ei ole saalis, nagu ta vanasti oli, siis ta ju ei tea, mida meie omavahel räägime. Selline kaugjuhtimise teel parlamendi halvamine tegelikult ei sobi. Kuna teda saalis ei ole, siis minu arust päris paralleeli tõmmata ei saa. Ja vähe sellest, et me istume siin juba tund aega tühja, kuni nemad õiendavad. Läheks nüüd edasi ilma selle valitsuseta, juhul kui me teda maha ei saa võtta.

18:50 Esimees Eiki Nestor
Asi on nii, et ma pean teile tunnistama, et ettepanekuid, kus teise lugemise lõpetamine seotakse hääletustulemustega saalis, saab juhatus kogu aeg. Põhiliselt teevad neid komisjonid, see on täiesti arusaadav. Selles mõttes ministri kiri ei erine millegi poolest nendest kirjadest, mis komisjonidest tulevad. Kui me vaatame kodu- ja töökorra seadust, siis näeme, et ühe paragrahvi ühes lõikes on loetletud kõik need, kelle ettepaneku alusel ... Palun kuulake! Kodukorraseaduse ühes lõikes on täpselt kirjas, kellel on õigus katkestada eelnõu lugemine ilma hääletuseta. Nad on kõik seal koos: komisjon, eelnõu algataja jne. Nii et siin ei ole midagi eriskummalist. Ja meie kodukord ei nõua, et minister peab olema saalis, kui on eelnõu teine lugemine. Vilja Toomast, palun!

18:51 Vilja Toomast
Ma tänan, härra esimees! Mina ei ole küll nõus selle protseduuriga, mis me siin oleme teinud. Hakkame tagumisest otsast peale. Äsja sa ütlesid, hea esimees, et valitsusel on võimalus eelnõu tagasi võtta. Ainult tagasi võtta – kas siis peaministri nõusolekul või kuidas nad otsustavad. Mingit seda võimalust valitsusel ei ole, et saaks eelnõu lugemise katkestada. Seda esiteks.

18:52 Esimees Eiki Nestor
Ei, seda ma ei öelnud.

18:52 Vilja Toomast
Seda sa ütlesid.

18:52 Esimees Eiki Nestor
Ma siis kordan: vabandust, kui ma eksisin! Ja veel kord palun vabandust, kui keegi ei saanud ka aru.

18:52 Vilja Toomast
Aga ma ei ole lõpetanud veel.

18:52 Esimees Eiki Nestor
Aitäh!

18:52 Vilja Toomast
Nii. Ja teiseks, see, mis toimus – saadiku vaba tahte mõjutamine ministri poolt – ei ole ka lihtne pretsedent. Me teame, et see on Eesti Vabariigile oluline eelnõu. Tegu on direktiivi ülevõtmisega, mille puhul kehtib tähtaeg, mille ületamisele järgneb võib-olla karistus. Ma pean nüüd valima kahe asja vahel. Kas ma tahan, et need muudatusettepanekud lähevad läbi? Samas minister ähvardab mind, et kui ma nende poolt ei hääleta, siis ta võtab eelnõu tagasi. Ta paneb Riigikogu liikme sellisesse olukorda, kus ma pean hakkama mõtlema, kas ma hääletan selle poolt või mitte, et direktiiv vastu võetaks. Nii et tegelikult see on otseselt mõjutamine ja see kõik toimus enne hääletusele panekut. Minu küsimusele, kes tuleb ja kannab ette valitsuse seisukoha, vastas Enn Eesmaa, et tema laua peal on ministri digiallkirjaga kiri, et ta teeb ettepaneku lugemine katkestada, kui need ettepanekud läbi ei lähe. See kõik toimus enne hääletamist. Ja see on pretsedent, millega mina nõus ei ole pärast seda, kui me oleme 27 aastat parlamentaarset demokraatiat üles ehitanud.

18:53 Esimees Eiki Nestor
Vastan. Kõigepealt asi, milles austatud rahvasaadik minu tagasihoidliku arvamuse järgi sügavalt eksis. On kaks erinevat asja. Üks on eelnõu tagasivõtmine ja teine on eelnõu lugemise katkestamine. Lugemise katkestamine ei ole tagasivõtmine. Need on kaks erinevat asja. Vabariigi Valitsuse reglement räägib ainult tagasivõtmisest. Vabariigi Valitsuse reglement ei räägi sellest, et tema määratud minister peab tulema siia eelnõu esindajaks, kui on tegemist katkestamisega. Juhatus leidis ... (Vilja Toomast ütleb midagi kohalt.) Kuula, hea inimene, mind nüüd edasi! Kodu- ja töökorra seadus räägib ... Kus see paragrahv on? See oli mul siin käe all kuskil ja ma saan öelda paragrahvi numbri ka. Kodu- ja töökorra seaduse § 107 lõige 1: "Riigikogu katkestab Riigikogu juhatuse, juhtivkomisjoni või eelnõu algataja ettepanekul eelnõu teise lugemise ilma hääletamiseta. Vastav fraktsiooni ettepanek pannakse hääletamisele." Kuidas valitsus enda algatajaõigust lugemine katkestada kasutab, see ei ole Riigikogu asi. Meie lähtume seadusest. See ei ole Riigikogu asi. Meie leidsime juhatuses, et oleks väga kena, kui valitsus kasutaks tagasivõtmise kohta reglemendis olevat paragrahvi. Nüüd me soovime teada, kas valitsus seda tegi. Ootan kõnet. (Vilja Toomast ütleb midagi kohalt.) Jah, jah. Riigikogu juhatus tahab olla täpne ja korrektne. Hanno Pevkur, palun!

18:56 Hanno Pevkur
Ma tänan, hea Riigikogu esimees! See viimane lause oli üliloluline: Riigikogu juhatus tahab olla täpne ja korrektne. Valitsuse reglement on praegusel juhul irrelevantne ehk ei ole relevantne, sellepärast et valitsus korraldab oma tööd, parlament korraldab oma tööd. Parlamendi tööd reguleerib kodu- ja töökord. Kodu- ja töökorra seaduses tõepoolest, nagu sa õigesti märkisid, § 107 ütleb, et algatajal on see õigus. Seesama kodu- ja töökorra seadus käsitleb kolme mõistet: algataja, algataja esindaja ja esitaja. Need on need mõisted, mida kodu- ja töökorra seaduses on peetud vajalikuks sätestada. Sellest tulenevalt oleks valitsusel kui eelnõu algatajal tõepoolest vaja *in corpore* otsust selleks, et ühe eelnõu katkestamine § 107 mõttes ellu viia. Ma igaks juhuks küsin juhatuse käest stenogrammi huvides üle: kas vastab tõele, et ministri digiallkirjaga ettepanek kannab digiallkirja templit kellaajaliselt umbes pool kaks või midagi sellist?

18:57 Esimees Eiki Nestor
Kohe otsitakse üles. Aga mingit sisulist tähtsust ma sellel nagu ei näe.

18:57 Hanno Pevkur
Sisuline tähtsus on selles, et tõepoolest Riigikogu kodu- ja töökord näeb ette, et katkestamise ettepaneku üle saab otsustada, eks ole, pärast muudatusettepanekute läbihääletamist. Tegelikult minister andis katkestamise soovi edasi teadmata, mida otsustab parlament. Minu küsimus juhatusele on: kas see paber on tingimuslik? Ja kas juhatus oleks äkki võtnud selle paberi ja pannud hunti?

18:58 Esimees Eiki Nestor

Küsimus on arusaadav. Et kõik oleks arusaadav, ma loen selle kirja ette. Täpselt samasuguseid kirju saadavad juhatusele ka komisjonid, kui nad teevad samasuguse ettepaneku. "Palun katkestada eelnõu "Tubakaseaduse ning alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seadus" (775 SE) teine lugemine juhul, kui Riigikogu täiskogus leiavad toetust ettepanekud, mida sotsiaalkomisjon ei toetanud." (Hääled saalist.) See on siin. Mis kell? 13.24. Mis kell ta siia tuli, sellel ei ole mingit vahet. Ja nüüd, õpetatud sõber, ma vaidleks sinuga. Meil praeguse kodukorra kohaselt ei ole vaja teada ja meie protokollides ei kajastu muudatusettepanekute puhul kuskil, mis on algataja seisukoht. Kunagi selline kord oli, enam ei pea seda teada olema. Kui tõlgendada sinu moodi, siis peaks algataja seisukoha ütlema terve valitsus. Meil on üks seadus, kus algataja seisukohal on roll: see on riigieelarve seadus. Mis tähendab seda, et kõik muudatusettepanekud, mis Riigikogus esitatakse, peaks valitsus kollektiivselt läbi vaatama. Mina ei pea seda mõistlikuks tõlgenduseks, et valitsus hakkab tegema Riigikogu rahanduskomisjoni tööd. Andres Herkel, palun!

19:00 Andres Herkel

Aitäh, härra esimees! Ma arvan, et tänase ministri kirja ja komisjonide tingimusliku katkestamisettepaneku oluline vahe on selles, et ministrit meil saalis ei ole, komisjonide esindajad on alati saalis. Ja see ongi kõige rohkem hämmingut tekitav punkt: miks minister sellise ettepaneku korral ei ole saalis. Te ütlesite õigesti, et teisel lugemisel minister ei pea kohal olema, aga kui on kavatsus eelnõu tagasi võtta või lugemine katkestada, siis oleks kõigiti korrektne, kui ta saalis oleks. Mulle tundub praegu, et juhatus tegeleb siin millegagi, millega juhatus tegelema ei peaks. Ta püüab saavutada, et Vabariigi Valitsuselt tuleks kiiresti eelnõu tagasivõtmise ettepanek. Aga me võime rahulikult selle teise lugemise siin praegu lõpetada. Vabariigi Valitsus saab igal hetkel seaduseelnõu tagasi võtta ka enne kolmandat lugemist, ma vähemalt eeldan seda. Ja sellisel juhtumil ei oleks niisugust seisakut. Me kulutame praegu täiesti tarbetult Riigikogu tööaega.

19:01 Esimees Eiki Nestor

Ma olen, austatud Andres Herkel, su jutuga täiesti nõus, välja arvatud üks asi. Riigikogu juhatus ei ole andnud Vabariigi Valitsusele soovitusi, mis ta selle eelnõuga teha võiks. Minister on öelnud, et tema soovib lugemise katkestada. See pole nagu meie asi otsustada, seda otsustab valitsus. Taavi Rõivas, palun!

19:01 Taavi Rõivas

Aitäh, austatud juhataja! Nagu sinul, on ka minul olnud võimalus töötada nii täitevvõimu esindaja kui ka seadusandja rollis. Ja mulle on põhimõtteliselt vastuvõetamatu, et Eestis, mis on parlamentaarne demokraatia, soovib üks minister teha parlamendist sõna otseses mõttes mitte isegi valitsuse, vaid konkreetse ministri kummitempli. See on põhimõtteliselt vastuvõetamatu. Ma saan aru, et me ootame praegu peaministri kõnet – ei tea, millal ta suvatseb parlamendiga ühendust võtta. Ma vaatasin peaministri avalikku päevakava, tema viimane ametlik kohtumine täna algas neli ja pool tundi tagasi. Kas tõesti me peame ootama, kui lõppevad ka need kortermajade külastused, kus on vaja šokolaadi jagada? Mida 101 Riigikogu liiget praegu ikkagi ootab? Ma proovisin ka kindlaks teha põhjust, miks ei ole Riina Sikkut praegu siin. Paraku Sotsiaalministeeriumi kodulehelt see ei selgu – viimane eelteade seal oli Urmas Kruuse ministriks oleku ajast. Kas tõesti ei ole võimalik, et kui parlament soovib, siis ta selle küsimuse lahendab hääletusega, nii et me ei ole siin ühe ministri kummitempel ega pea ootama, kuni Jüri Ratas lõpetab oma ukselt uksele käimise?

19:03 Esimees Eiki Nestor

Peaminister helistas praegu. Mina vestlesin teiega, vastasin auväärsete Riigikogu liikmete küsimustele. Mida peaminister ütles, seda teab minu kõrval istuv tubli nõunik. Seetõttu kaks minutit vaheaega, et juhatus saaks kokku tulla. Vabandust!
V a h e a e g

19:07 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, vabandust veel kord! Meile on laekunud kiri, mille me oleme siin korduvalt ette lugenud. See sisaldab töö- ja terviseminister Riina Sikkuti taotlust eelnõu 775 teine lugemine katkestada. Minu ees on Vabariigi Valitsuse reglement § 22 lõige 2. See on eelnõu tagasivõtmise kohta. Kui Vabariigi Valitsus ei jõua eelnõu Riigikogu menetlusest tagasivõtmise kohta seisukohta kujundada, võib esindav minister peaministri nõusolekul eelnõu Riigikogu menetlusest tagasi võtta. Minister esitab sellekohase informatsiooni järgmisele Vabariigi Valitsuse istungile. Riigikogu juhatus leidis, et kui see käib n-ö rangema protseduuri kohta, mis on eelnõu tagasivõtmine, siis me võime seda kasutada ka juhul, kui tegemist on eelnõu lugemise katkestamisega. See pole lõppkokkuvõttes meie küsimus. Peaminister on mulle telefoni teel öelnud, et tema, peaminister, on andnud nõusoleku selle eelnõu teine lugemine katkestada. Siinkohal ei ole juhatusel enam midagi otsustada. Eelnõu 775 teine lugemine on katkestatud. (Elevus ja suur sumin saalis.) Äge! Muudatusettepanekute tähtaeg on 27. veebruar kell 17.15.

---

11. 19:09 Tööstusheite seaduse ning alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (736 SE) teine lugemine

19:10 Esimees Eiki Nestor

Jätkame Riigikogu istungit! Meie järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud tööstusheite seaduse ning alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Komisjoni nimel teeb ettekande Urve Palo. (Lärm saalis. Keegi kommenteerib eelmist teemat.) Sul on protseduuriline küsimus? Ma sain su küsimusest aru, ma seletan uuesti. On asju, mida juhatus peab otsustama, ja on asju, kus juhatusel ei ole midagi otsustada. Kodu- ja töökorra seaduse § 107 lõige 1 ütleb, kellel on õigus katkestada. Juhatusel on õigus katkestada, juhatus ei katkestanud. (Keegi vaidleb saalist vastu: "Juhatus ei otsusta siin ...") Loen uuesti. § 107 lõige 1: "Riigikogu katkestab Riigikogu juhatuse, juhtivkomisjoni või eelnõu algataja ettepanekul eelnõu teise lugemise ilma hääletamiseta." Juhatus ei ole sellist otsust teinud. Paned tähele? Juhatus ei ole sellist otsust teinud. Juhtivkomisjon ei ole sellist otsust teinud. Eelnõu algataja on sellise ettepaneku teinud ja siin ei pea juhatusel olema mingisugust seisukohta. Jätkame selle eelnõu teise lugemisega, kui me tahame õhtule ka minna! Palun!

19:11 Kristen Michal

Tänan! Mind väga häirib, et te ei võimaldanud enne haamrilööki esitada protseduurilist küsimust, vaid kustutasite minu ja Hanno Pevkuri küsimusesoovi maha. Seetõttu me jätkame seda debatti. Täna otsustas juhatus tõlgendada omal viisil, vabalt, kuidas võetakse eelnõu tagasi, mitte ei katkestata lugemist. Veel kord: parlament on menetlustöös suveräänne – ise otsustab, millisel viisil menetleb. Kui seda korda ei ole valitsuses kirja pandud, siis see ei takista meil mis tahes viisil seda edasi menetlemast. Teie tõlgendate seda vabalt. Juhatuses ei olnud üksmeelt, järelikult peab saal seda otsustama, hea esimees.

19:12 Esimees Eiki Nestor

Mina tõlgendan seda pretsedentide alusel ja selle alusel, et juhatus leidis: kui Vabariigi Valitsus on tagasivõtmise protseduuri teinud, siis on Vabariigi Valitsuse katkestamise ettepanek meie jaoks ühemõtteliselt arusaadav ja esitatud. Hanno Pevkur, palun!

19:12 Hanno Pevkur

Ma siis küsin üle. Kas ma saan õigesti aru, et juhatus võttis seisukoha, et algataja kodu- ja töökorra seaduse § 107 mõttes on ka algataja esindaja?
Küsin seda edaspidiseks teadmiseks kõikidele tulevastele põlvedele ja uuele Riigikogule. Me saame praegu ühtemoodi aru, et Vabariigi Valitsuse minister võib teisel lugemisel alati siia tulla ja esindada tervet valitsust, sõltumata sellest, milline on valitsuse positsioon. See on esimene küsimus. Mul on

natukene veel aega. Teine küsimus on seotud selle eelnõu edasise saatusega. Kas ma saan õigesti aru, et kuna muudatusettepanekute tähtaeg on 27. veebruar, meie koosseis lõpetab aga 21. veebruaril, siis see eelnõu langeb menetlusest välja?

19:13 Esimees Eiki Nestor

Meie koosseis ei lõpeta 21. veebruaril. Meie koosseis lõpetab töö siis, kui Vabariigi Valimiskomisjon kuulutab välja järgmise Riigikogu valimise tulemused. Sellega, et Vabariigi Valitsus võiks meie ettepanekul teha mingi teistsuguse reglemendi, täpsustades eelnõu lugemise katkestamist, ma olen nõus. Praegu räägib valitsuse reglement ainult tagasivõtmisest, katkestamise kohta ei ütle sõnagi. Arvan, et me võime pöörduda valitsuse poole ettepanekuga, et nad oma reglementi muudaksid. Nüüd on ka SMS tulnud, telefonikõnedest oli vähe.
Läheme edasi. Eelnõu 736. Kristen Michal, läheme edasi! Palun, Kristen Michal!

19:14 Kristen Michal

Hea esimees! Jään endiselt selle väite juurde, et minu meelest on äärmiselt problemaatiline, et Riigikogu juhatus, kes polnud isegi üksmeelel valitsuse protseduuri tõlgendamise osas, otsustab nüüd sellisel viisil eelnõu menetlemise katkestada. Igal juhul on see problemaatiline. Ning teiseks, tegelikult on seadusandja andnud otsustuse, kuidas asju siin majas menetleda, ära täitevvõimule. See on kindlasti probleem. Aitäh! (Hääl saalist: "Me kardame saali hääletust.")

19:15 Esimees Eiki Nestor

Riigikogu juhatus oli täielikult üksmeelel selles, et kui valitsus on tagasivõtmise protseduurika täitnud, siis on igati põhjendatud lugemine katkestada. See otsus oli. Me rohkem valitsuse töösse sekkuda ei taha. Jaanus Karilaid, palun!

19:15 Jaanus Karilaid

Tahan küsida, hea juhataja, kas meil ei olnud mitte mingisugust võimalust seda ettepanekut hääletada. Kas sellist tõlgendamise võimalust meil tõesti ei olnud?

19:15 Esimees Eiki Nestor

Sellist võimalust ei olnud. Väga naljakas oleks, kui kodukorra seaduse § 107 lõige 1 ütleb, kellel on õigus katkestada, aga suur saal hakkab otsustama, kas neil on õigus katkestada. Siis ei ole sellel § 107 lõikel 1 üldse mingit mõtet. Siis peaks igal juhul hääletama. Aga ma arvan, et see on väga aus eelnõu algataja suhtes, et tal on õigus katkestada, kui eelnõu võtab kuju, mille puhul ta näeb vajadust eelnõu lugemine katkestada. Priit Sibul, palun!

19:15 Priit Sibul

Aitäh! Ma tahaks, et stenogrammi jääks tõsiasi, et see tõesti on spiikri tõlgendus ja arusaam. Tulevikus ei saa siis ükski spiiker öelda, et on olemas selliseid pretsedente nagu tänane siin, mida saaks tulevikus aluseks võtta.

19:16 Esimees Eiki Nestor

Ma saan aru, austatud rahvasaadik Sibul. Ka mul või kes iganes istungit juhatab, oleks kordades lihtsam seda tööd teha, kui kõik elujuhtumid oleks kodu- ja töökorra seaduses paragrahvidega kaetud. Reeglina on ju nii, et teatud juhtumeid ei suudeta enne isegi teoreetiliselt välja mõtelda. Ja seetõttu ongi olemas tavad, kuidas tõlgendada ühte või teist paragrahvi, antud juhul siis § 107 lõiget 1. Nii on kogu aeg Riigikogus olnud. VII Riigikogu ei olekski saanud üldse tööd teha, kui poleks nii tehtud. Hanno Pevkur, palun!

19:16 Hanno Pevkur

Siis võiks stenogrammi minna ka see, et lepime kokku: kui Eesti riigile tuleb trahvinõue, siis see ei tule Eesti Vabariigi parlamendile ja nendele 101 liikmele, kes praegu püüavad seda tööd kuidagi korraldada, vaid see läheb Riina Sikkutile personaalselt.

19:17 Esimees Eiki Nestor
Jaanus Karilaid, palun!

19:17 Jaanus Karilaid
Aitäh, juhataja! Ma tahan küsida, kui suure saali istungi juhataja oleks olnud kas Enn Eesmaa või Kalle Laanet, kas nemad oleks ka täpselt samasuguseid mõtteid väljendanud või oleksid nad teistmoodi seda olukorda tõlgendanud.

19:17 Esimees Eiki Nestor
Me püüdsime terve juhatusega vähemalt protseduurika osas ühte meelt olla – mida saab juhatus otsustada, mida ei saa. Tõesti, küsimus, mille Jaanus Karilaid esitas, on täienduseks Priit Sibula küsimusele. Meil kasutatakse kodukorraseaduses mõistet "juhatus", kui aus olla, kahes eri tähenduses. Üks tähendus ongi kolm inimest ja teine tähendus on juhataja. Kodukorraseaduses on tavaõigusena seda erinevalt tõlgendatud. Nii ta on.
Aga nüüd 736 SE teine lugemine. Keskkonnakomisjoni esindaja on Urve Palo, palun!

19:18 Urve Palo
Tere õhtust, lugupeetud esimees ja head kolleegid! Nüüd siis hoopis teistel teemadel, loodetavasti rahulikumatel. Tööstusheite seaduse muutmisega täpsustatakse sätteid ja kõrvaldatakse kehtivast seadusest vastuolusid Euroopa Liidu õigusega, millele osutas Euroopa Komisjon. Muudatused on eelkõige tehnilist laadi. Parandatakse sätete sõnastust, kasutatakse ühtsemat mõistete süsteemi ja täpsustatakse keskkonnaalase erakorralise kontrolliaruande esitamise ning avalikustamise nõudeid. Eelnõu esimene lugemine lõpetati 5. detsembril eelmisel aastal ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 19. detsember kell neli. Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud, küll aga keskkonnakomisjon otsustas esitada kaks ettepanekut, ja seda Keskkonnaministeeriumi või keskkonnaministri palvel. Esimese ja teise lugemise vahelisel perioodil on eelnõu käsitletud komisjoni istungil kolmel korral: 22. jaanuaril, 28. jaanuaril ja 29. jaanuaril. Kõigil kolmel istungil arutati komisjonipoolsete muudatusettepanekute esitamist.
Ja nüüd ma räägin natukene lähemalt sellest, kuidas need komisjonide koosolekud välja nägid. 22. jaanuari istungil küsis üks komisjoni liige, et eelnõu esimene lugemine lõpetati 5. detsembril 2018. aastal, muudatusettepanekute tähtaeg oli 19. detsember ja selleks ajaks ettepanekuid ei laekunud. Hiljem aga tegi Keskkonnaministeerium ühe ettepaneku komisjonipoolse muudatusettepaneku tegemiseks. Miks see alles siis tehti, sellest hiljem. Keskkonnaministeeriumi välisõhu ja kiirgusosakonna peaspetsialist Heiko Heitur selgitas, et ettepanekuga püütakse lahendada ülejäävate kasutatud rehvide probleemi. Eesti Energia soovib kasutada rehvigraanuleid põlevkiviõli tootmiseks. Selleks tuleb muuta alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduses põlevkivikütteõli definitsiooni. Siis on edaspidi võimalik rehvihaket õlitootmises kasutada kuni 30% ulatuses toormassist. Niisiis on soov eelnõus teha ka ühe teise seaduse paragrahvi muudatus. Selle peale küsis üks komisjoni liige, miks muudatust siis algselt eelnõus ei olnud. Rahandusministeeriumi maksu- ja tollipoliitika osakonna nõunik Lauri Lelumees vastas, et Rahandusministeerium sai sellest probleemist teada eelmise aasta oktoobri lõpus. Vastavalt aktsiisiseadusele klassifitseeritakse põlevkivikütteõliks vaid täielikult põlevkivist valmistatud õli. Lisandite kasutamise korral loetakse seda raskeks kütteõliks. Aktsiisiseadusest tulenevad soodustused on ainult sellel kütteõlil. Keskkonnaministeerium esitas aktsiisiseaduse eelnõu muutmise ettepaneku viimasel hetkel, nii et selles osas ei jõutud arvamust kujundada. Rahanduskomisjon tol korral ettepanekut ei toetanud. Nüüd on saadud teemaga tutvuda ja Rahandusministeerium pooldab ettepanekut.
Selle peale palus üks komisjoni liige selgitada põlevkivikütteõli soodustusi. Heiko Heitur tõi välja, et raske kütteõli tootmine aktsiisilaos peab olema jälgitav ja mõõdetav, põlevkivikütteõli puhul aga ei pea selliseid mõõteseadmeid olema. Lauri Lelumees lisas, et põlevkivikütteõli mõõtmiste jälgitavus ei pea olema tõendatud, kuna põlevkivikütteõli tootmine ei ole samasugune nagu bensiini- ja diislikütuse käitlemine, kus riskid on palju suuremad. Seega muudatus maksuriski ei suurenda. Aktsiisi mõttes on tegemist neutraalse ettepanekuga.
Üks komisjoni liige tundis huvi, miks muudatusettepanek on tööstusheite seaduse kohta – see justkui polegi eelnõu. Selle peale Heiko Heitur selgitas, et muudatus on ajakriitiline. Aktsiisiseaduse eelnõu menetlemisel jäädi ettepanekuga hiljaks ja nüüd saaks selle lisada tööstusheite seaduse muutmise

seaduse eelnõusse. Kui muudatus jääb tegemata, siis Eesti Energia ei saa arendustöödega edasi minna. Ka Keskkonnaministeeriumi jaoks on oluline lahendada kasutatud rehvide probleem.
Üks komisjoni liige küsis, miks on piirmääraks seatud just 30%, mitte rohkem või vähem. Heiko Heitur vastas, et kombineeritud nomenklantuuri määruses on toodud, et kui 70% on põlevkivi ja 30% lisandid, siis võib kütust veel põlevkivikütteõliks defineerida.
Tunti huvi, kas Viru Keemia Grupp jääb rehvihakke kasutamisel Eesti Energiast maha. Heiko Heitur märkis, et VKG-l ei ole selleks huvi olnud, kuid võib tekkida. Kahel õlil tehakse kindlasti vahet ja konkurentsiprobleemi ei teki. Oluline on, et ka tarbija teeks kahel kütusel vahet ja dokumentides oleks märgitud rehvihakke kasutamine kütteõli tootmisel. Suures osas põlevkiviõli eksporditakse laevakütusena.
Üks komisjoni liige küsis, miks on vaja muudatusega kiirustada. Heiko Heitur vastas, et praegu on võimalik ühe seadusega teist muuta, vastasel juhul tuleb aktsiisiseadus Rahandusministeeriumil uuesti avada. Lauri Lelumees täiendas, et tõenäoliselt tehakse see muudatus siis mingite teiste muudatuste käigus ja see hakkab kehtima alles 2020. aastal. Samas soovib Eesti Energia kohe tootma hakata. Lisaks muudetakse aktsiisiseadust mahukamalt kord aastas, reeglina nii väikese muudatuse pärast seadust ei avataks.
Üks komisjoni liige tundis huvi, kas 30% ulatuses võib lisada põlevkivikütteõlile ka mõnda muud lisandit peale rehvihakke. Heiko Heitur vastas, et see võimalus on olemas, kuid mõiste defineeritakse ainult rehvihakke lisamisega, kuna selle jäätmeliigiga on suur probleem.
Tunti ka huvi, kui palju saab rehvihakkest õli ehk milline on selle lisamise kasutegur. Jelena Hannus Keskkonnaministeeriumist vastas, et kasutegur on vähemalt kahekordne võrreldes põlevkiviga. Rehvide purustamisel tekivad metallijäätmed ja must tuhk, mis on omaduste poolest võrdsed põlevkivituhaga. Samas on sellega võimalik vähendada põlevkivi kaevandamist. Lõpuks otsustati, et selgitatakse välja, kui palju on plaanis rehvihaket hakata kasutama, ning jätkata eelnõu arutelu järgmisel nädalal.
Komisjon jätkas arutelu oma istungil 28. jaanuaril. Komisjoni esimees märkis, et eelmisel istungil jäid üles küsimused, miks on vaja muudatuse tegemisega kiirustada ja millised on Eesti Energia AS-i eesmärgid ning rehvihakke kasutamise mahud. Selle peale vastas Keskkonnaministeeriumi keskkonnatehnoloogia osakonna juhataja Aire Rihe, et Riigikokku tuldi eelnõu muudatusettepanekuga nii hilja, kuna vajadus sätet muuta tekkis alles eelmise aasta sügisel. Eesti Energia esitas taotluse kompleksloa muutmiseks, et põlevkiviõli tootmisel kasutada rehvihaket. Praeguses seaduses on selles osas piirang, et lisandiga õli ei saa põlevkiviõliks lugeda. Niisiis tuleb mõiste ümber sõnastada ja selleks tehti ettepanek aktsiisiseaduse muutmiseks. Kui eelmisel aastal sama ettepanekuga rahanduskomisjoni tuldi, siis leiti, et ettepanek jõudis komisjoni eelnõu menetluse liiga hilises faasis, ja ettepanek lükati tagasi. Kuna praegu on menetluses tööstusheite seaduse eelnõu ja ettepanek on seotud rohkem tehnoloogiliste aspektidega kui rahandusega, siis esitati ettepanek kõnealuse seaduseelnõu juurde. Lauri Lelumees märkis, et Rahandusministeeriumile esitati see ettepanek viimasel minutil ja tekkisid mitmed küsimused, millele ei olnud võimalik nii kiiresti vastust saada. Nüüdseks on omandatud uusi teadmisi ja seisukoht on muutunud. Rahandusministeerium on ettepanekuga nõus. Eelkõige on tegemist keskkonnaprobleemi lahendamisega.
Komisjon palus ülevaadet Eesti Energia plaanidest rehvihakke kasutamisel. Selle peale selgitas Eesti Energiat esindav Andres Tropp, kes on Eesti Energia regulaatorsuhete osakonna juhataja, et rehvihakke õlisisaldus on kolm kuni neli korda suurem kui põlevkivil. Siiani tehtud katsetuste eesmärk oli hinnata keskkonnamõjusid ja saadava toote kvaliteeti. Rehvihakke kasutamisel on võimalik põlevkivi asendada kuni kolmandiku ulatuses. Samuti on rehvihakke tuhasus umbes seitse korda väiksem kui põlevkivi. Enefit-140 seadmesse saab rehvihaket lisada kuni 4% ja Enefit-280 seadmesse kuni 10% sisendi mahust. Tehtud tuhaanalüüsid näitasid, et rehvilisand ei mõjuta tuha koostist ja jääb lubatud piirväärtuste juurde. Kompleksloa taotlusesse märgiti küll 100 000 tonni aastas rehvijäätmeid, see on tehase tehniline piirväärtus, mitte tootmisplaan. Samuti ei ole Eesti Energial kavatsust kasutada rehve sellises mahus. Rehvihakke kasutamise piiriks võiks jääda 30 000 tonni aastas. Eestis tekib aastas ligikaudu 15 000 tonni kasutatud rehve ja Raadil on ladustatud ligi 25 000 tonni, millest peaks jätkuma esimeseks paariks aastaks. Samuti on Eesti Energial huvi vanu rehve sisse tuua ka Baltikumi ja Skandinaavia turult. Samas ei ole plaanis selleks tarbeks uusi tootmisseadmeid üles panna, mis tekitaks täiendavat keskkonnamõju.
Küsiti veel, kas seoses rehvide kasutamisega väheneb põlevkivi kaevandamine. Andres Tropp vastas, et rehvide lisamisega kasutatakse kindlasti vähem põlevkivi, kuid kui palju, seda näitab tootmisprotsesside

optimeerimine. Üks komisjoni liige tundis huvi, kumb on majanduslikus mõttes tootmissisendina mõistlikum, kas rehvid või põlevkivi. Andres Tropp vastas, et see on väga erinev. Praegu puuduvad tarnelepingud, kuid kuna tegemist on olulise keskkonnaprobleemiga, siis sellele otsitakse lahendust. Samas tuleb kasutatud rehve enne õli tootmist hakkida ja seega on investeeringud kindlasti suuremad kui põlevkivi puhul. Samas saab aga rehvidest boonusena rohkem õli kätte.
Küsiti veel, kas rehvide hakkimiseks esitatakse KIK-i projekt seadmete hankimiseks. Andres Tropp vastas, et hakkuri ostmise toetamise taotlus ei ole välistatud. Tunti huvi, kas rehvihaket lisatakse põlevkivile kuni 30%, ja Andres Tropp vastas, et Enefit-140 seadmete tehniline võimekus on kuni 4% rehvihaket. Küsiti, kas see 4% on võimalik katta Eesti rehvidega või see nõuab juba importi. Andres Tropp märkis, et 4% katavad Eesti vanarehvid. Küsiti, mitu tonni rehve on 4% kogumahust, ja Andres Tropp vastas, et kahe õlitehase peale kokku kasutatakse 3,5 miljonit tonni põlevkivi ja sellest 4% on umbes 140 000 tonni. Komisjonis märgiti, et seega on suur tõenäosus, et rehve hakatakse olulises koguses importima. Andres Tropp rõhutas, et sobilikel tingimustel on rehve turult keeruline kätte saada.
Küsiti veel, milline saab olema rehvide maaletoojate tootjavastutusorganisatsiooni süsteem. Aire Rihe vastas, et Eestis on kohustus tootjavastutuse põhimõtte järgi kokku koguda enda poolt turule lastud rehvid. See kehtib Eesti piires ja selle eest vastutab tootja või tootjavastutusorganisatsioon. Kui muudatus läbi läheb ja Eesti Energia hakkab rehve kasutama, siis tõenäoliselt võib vanarehvide hind tõusta. Praegune süsteem muutmist ei vaja, pigem paneb uuendus süsteemi korrektselt tööle.
Jäätmeseaduse muutmise eelnõus on ettepanek kehtestada rehvidele aktsiis, juhul kui need jäävad aastate jooksul taaskasutamata. Komisjoni liige palus täpsustada, kuidas seda kontrollitakse. Aire Rihe märkis, et selleks hakatakse kasutama probleemtoodete registrit, kuhu igas kvartalis andmeid sisestatakse. Kui rehvid on käideldud, siis selle kohta esitatakse tõend. Seejuures, kui andmebaasis tekivad ebakõlad turule lastud ja käideldud rehvide osas, siis on selge, et kusagil on jäänud rehvid käitlemata.
Küsiti veel, kumb on loodusele kasulikum: kas toota õli rehvidest või põlevkivist. Andres Tropp vastas, et rehvide tuhasuse kogus on nii väike, et see ei mõjuta tootmisel tekkiva tuha mõju keskkonnale. Samas kulub ligi kolm korda vähem põlevkivi. Küsiti veel kord üle, milline on Rahandusministeeriumi seisukoht. Lauri Lelumees selgitas, et Rahandusministeeriumil puudus eelmise aasta lõpus piisav informatsioon. Nüüd on need teadmised olemas ja praegu ei ole põhjust muudatusele vastu olla. Kui muudatus ära jätta, siis tuleks hakata rehvilisandiga põlevkiviõli muust kaubast eraldi ladustama, kuna tegemist oleks raske kütteõliga. See tooks ettevõttele kaasa lisakulusid.
Küsiti veel, kuhu asetub selline rehvihakke kasutamine jäätmekäitluse hierarhias. Aire Rihe vastas, et tegemist oleks taaskasutamisega, kuid rehvide puhul ei ole sätestatud konkreetseid ringlussevõtu määrasid. Tunti veel huvi, kui kiirelt kaob Raadi rehvihunnik, kui seadus jõustub. Andres Tropp vastas, et ei oska täpselt öelda, kuid Raadi vanarehvid on kindlasti prioriteet. Küsiti veel, mis on garantii, et Eesti Energia hakkab kasutama esmajärgus siinseid kasutatud rehve, mitte soodsamatel tingimustel hangitavaid lähinaabrite omasid. Andres Tropp vastas, et selleks garantiid anda ei saa, kuid teine lahendus ei oleks moraalselt õigustatud ja ettevõtte perspektiivi silmas pidades võimalik. Aire Rihe lisas, et Raadi rehvide puhul rakendatakse sundtäitmist. Selleks et tekiks kohustus Eesti piires rehve käidelda, ongi jäätmeseaduse muutmise eelnõus ettepanek rehvidele aktsiis kehtestada.
Veel tunti huvi, kas keegi maailmas analoogilisel viisil rehve taaskasutab. Andres Tropp vastas, et analoogiliselt kindlasti mitte, kuna kusagil maailmas ei toodeta põlevkiviõli sellisel viisil. Rehvidest toodetakse mujal maailmas samuti õli, kuid mitte põlevkiviõli lisandina. Veel kord küsiti, kas rehvide lisamisega põlevkiviõli hulka halveneb kuidagi ka tehase õhuheite kvaliteet. Heiko Heitur vastas, et välisõhu kvaliteet kindlasti ei halvene, õhusaaste on reguleeritud põletusseadmete nõuete ja lubade abil. Andres Tropp lisas, et rehvihaket ei põletata, vaid tegemist on utmisprotsessiga, kus puudub õhu ligipääs ja põlemist ei toimu. Selle peale tõi üks komisjoni liige välja, et selle ettepaneku põhjendus on liiga napisõnaline, kirjeldatakse vaid kasutatud rehvide probleemi, kuid kusagilt ei loe välja Eesti Energia mitmeaastase uuringu tulemusi. Ilma põhjalikuma selgituseta ei saa esitatud ettepanekut heaks kiita. Andres Tropp selgitas, et Eesti Energia saab koostööd teha vaid loa andjaga ja neile on esitatud kõik küsitud andmed. Aire Rihe lisas, et Eesti Energia on ministeeriumile uuringutulemused edastanud ja soovi korral saadetakse need ka komisjonile. Selle peale komisjoni liige nõustus, et ettepaneku idee on hea, kuid muudatuse esitamise protsess on halvasti läbi mõeldud.
Lõpuks lepiti kokku, et komisjonile saadetakse kiiremas korras päeva jooksul põhjendatud selgitus või mõjuanalüüs, kuna praegune selgitus ei ole piisav. Konsensusega otsustati arutelu jätkata.

Keskkonnakomisjon kogunes uuesti 29. jaanuaril, et seda eelnõu arutada. Komisjoni esimees märkis, et eelmisel istungil soovitud põhjalikum selgitus koos Eesti Energia AS-i analüüsi tulemustega on jõudnud komisjoni liikmeteni. Veel küsiti, et kui jäätmeseaduse eelnõu edasi ei menetleta, siis kas on võimalik sealt rehviaktsiisi muudatus eelnõusse 736 üle tuua. Aire Rihe vastas, et MTÜ Rehviringlus on sellele kategooriliselt vastu. Keskkonnaministeeriumi prioriteet on praegu aga kindlasti tööstusheite seadust muuta sooviv eelnõu lõpuni menetleda.
Otsustati esitada eelnõu 736 kohta järgmised komisjoni muudatusettepanekud. Esiteks, teha eelnõus järgmised sisulised seotud muudatused ja muuta eelnõu pealkiri, sõnastades selle järgmiselt: tööstusheite seaduse ning alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse § 19 lõige 10 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: "Põlevkivikütteõli käesoleva seaduse mõistes on põlevkivist valmistatud kütus, mille massist kuni 30 protsenti võib moodustada rehvihake." Hääletustulemus oli konsensuslik. Ja teiseks, jätta välja eelnõu § 1 punkt 5, muutes järgmiste punktide numeratsiooni: "5) paragrahvi 46 lõike 2 punktis 13 asendatakse tekstiosa "§ 26^5 lõike 7" tekstiosaga "§ 26^5 lõike 10";". Hääletustulemus oli konsensuslik. Edasi: jätta välja eelnõu normitehniline märkus järgmises sõnastuses: "Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta". Hääletustulemus: konsensuslik.
Menetlusotsused olid järgmised: teha ettepanek võtta eelnõu 736 teine lugemine Riigikogu täiskogu 13. veebruari istungi päevakorda, teha ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada ja juhul kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu 736 kolmas lugemine Riigikogu täiskogu päevakorda 20. veebruariks ja siis viia läbi lõpphääletus. Kõik otsused olid konsensuslikud. Tänan tähelepanu eest!

19:38 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, keskkonnakomisjoni liige proua Urve Palo! Teile on ka vähemalt üks küsimus. Peeter Ernits, palun!

19:38 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja, aitäh põhjalikult etteloetud protokolli eest! Me oleks võinud seda ise lugeda ja kes on huvitatud, on juba lugenud. Võiks nagu asjast rääkida. Vares ka ei lenda niisama. Minu küsimus on, kellelt see initsiatiiv n-ö ajakriitiliselt tuli. Kas Eesti Energialt, kelle isu nende rehvide järele on palju suurem kui need Raadi 15 000 tonni, või tuli see hoopis Raadi "vendadelt", kes neid purustavad? Kust see initsiatiiv tuli n-ö kiireloomuliselt?

19:39 Urve Palo
Komisjoni tuli see Keskkonnaministeeriumist. Kust see tuli Keskkonnaministeeriumisse? Ma eeldan, et see tuli Eesti Energiast. Ma täpselt ei tea seda, aga ma eeldan, et see tuli Eesti Energiast. Kui Eesti Energia esindaja oli komisjonis, siis ta tõesti väga selgelt väljendas huvi katsetustega edasi minna. Nad olid juba mitmed katsetused läbi viinud, need olid edukad ja nad nägid probleemi, et kui seda seadusmuudatust ette ei võeta ja põlevkivikütteõli peab käsitlema erineval viisil – kas see on tehtud 100% põlevkivist või on osaliselt ka haket kasutatud –, siis see oleks liiga kallis ja seda ei oleks mõtet teha. Seega neil ei oleks ka huvi ja mõtet selle asjaga edasi minna. Nii et Eesti Energia huvi ma väga selgelt nägin. Ja nägin Keskkonnaministeeriumi huvi ka, seda just sellest aspektist, et see annab võimaluse leida mõistlik lahendus probleemile, mida teha vanarehvidega, millega ei osata midagi peale hakata. Ja seda mitte ainult Eestis.
Ma tunnistan, hea Riigikogu liige, et kui see ettepanek lauale tuli, siis ma esimesel pilgul olin väga häiritud. Tundus, et piltlikult öeldes kikilipsule üritatakse juurde õmmelda tervet ülikonda. Väikesest tööstusheite seaduse muutmise seaduse eelnõust, mis suures osas tegelikult täpsustas Euroopa Liidu norme, sai hoopis teistsugune eelnõu, mis pakub väga põhimõttelist muudatust. Esimese hooga ma olin üsna vastu, et seda nii kiireloomuliselt üldse menetleda, ja ütlesin, et see vääriks eraldi arutelu, eraldi menetlust. Aga kui ma korralikult süvenesin sellesse teemasse ja sellesse probleemi, siis ma leidsin, et teisest küljest tundub tõesti olevat mõistlik mõte sellega nüüd kiiresti edasi minna. Vastasel juhul käsitletaks seda siin Riigikogus võib-olla järgmised pool aastat, Eesti Energia ei saaks teemaga edasi minna ja rehvihunnikud muudkui koguneksid. Nii et selle tõttu ma otsustasin menetlejana vastu tulla. Komisjon seda toetas. Hea praktika see ei ole, aga asi, mis tehakse, on minu arvates hea.

19:41 Aseesimees Kalle Laanet

Peeter Ernits, teine küsimus, palun!

19:41 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma kuulen juba sellist mõnusat mõminat, et hea asi. Aga kui ülikond kikilipsule äkitselt juurde õmmeldakse ja Eesti Energia isu on kümme korda suurem, kui rehve seal Raadil oma aega ootab, siis milline on Eesti Energia äriline huvi? Eestis nii palju rehve ei ole ja nende isu on kümme korda suurem, minu andmetel isegi 20 korda suurem, kui Raadil rehve on. Kust nad vajaliku rehvihunniku saavad ja milliste hindadega? Ja kuidas see hakkab mõjutama selle põlevkiviõli hinda ja loodust?

19:42 Urve Palo
Aitäh küsimuse eest! Siin oli mitu küsimust ja ma hea meelega vastan neile järgemööda. Kõigepealt, kuigi see seaduseelnõu näeb ette, et on võimalik kasutada kuni 30% ulatuses rehvihaket, siis tegelikkuses nii palju kasutama hakata plaanis ei ole. Miks 30%? Ka Euroopa Komisjon lähtub õlide defineerimisel sellest, mis on kuni 70% ulatuses õli põhikomponent, ja võimaldab siis 30% midagi muud lisada. Otsustati, et võetakse sama definitsioon kasutusele. Seda esiteks.
Eesti Energia ütleb oma katsetuste tulemusena vähemalt praegu, et Enefit-140 seadmesse läheb kuni 4% rehvihaket üldse ja Enefit-220 seadmesse kuni 10%. Tegelikult 30%-st on asi praegu kaugel, nad ei saagi nii palju kasutada. Võimalikud on 4% ja 10% ehk et kogused ei ole väga suured. Aga tõsi, kui me vaatame, kui palju Eestis vanu rehve aastas tekib, siis näeme, et numbrid on erinevad. Ühes kohas öeldakse, et 15 000 tonni, teises kohas, et 12 000 tonni, kolmandas, et 10 000 tonni. See sõltub ka aastast, kui palju vanu rehve tekib. Igal juhul on neid jah mõnevõrra vähem, kui on võimalik kasutada. Eesti Energia esindaja ütles, et võimalik oleks aastas kasutada 30 000 tonni. Nii et nad on valmis tooma neid sisse mujalt Baltikumist ja ka kaugemalt Euroopast. Iseenesest, kui Eesti rehvid on ära kasutatud, siis miks mitte tuua.
Miks nad sellega tegelevad? Kus see kasu on? Siin on mitu aspekti. Esiteks, tõesti praegused katsetused ütlevad, et õli sisaldus on rehvihakkes neli korda suurem kui põlevkivis. Kuigi ühe tonni rehvihakke kasutamine vähendab põlevkivi kogust 2,5 korda, mitte neli korda. Ka see on välja toodud. See on üks tõsiasi, mis Eesti Energiat huvitab. Ja laiemalt võttes on hea muidugi see, et tuhka tuleb seitse korda vähem. Eesti Energia ei oska tuhaga midagi peale hakata, vähemalt mitte nii suurte kogustega. Nii et ka see aspekt palub neile huvi, et tuhka peaks vähem ladestama ja vähem maksu maksma selle pealt.
Ja muidugi on mängus keskkonnasurve ja ka riigipoolne surve. Meil on probleem vanarehvidega, me ei oska nendega midagi teha. Selline toetus, et neid saaks sellisel viisil kasutada, on aga olemas. Samas Eesti Energia tunneb, et tal on ka moraalne vastutus riigi ees. Lisaks muidugi see, et on väga hea, kui me iga tonni meie rahva rikkust arukalt ära kasutame. See maavara ei ole taastatav, seda ei teki juurde ja mida vähem põlevkivi me kasutame, seda parem. Nii et ka see positiivne külg on asjal kindlasti. Selline võib-olla pikem jutt teile vastuseks.

19:45 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, proua Palo! Teile rohkem küsimusi ei ole.

19:45 Urve Palo
Tänan teid!

19:45 Aseesimees Kalle Laanet
Avan läbirääkimised. Marko Pomerants, palun! Kohalt? Palun, kohalt kaks minutit!

19:45 Marko Pomerants
Ma lihtsalt tahan Urve Palole täienduseks öelda, et tegemist on igati mõistliku ja edumeelse lahendusega. Siiamaani ei ole olnud tootjavastutusorganisatsioonidel ühtegi lahendust, mis nende rehvidega mõistliku raha eest peale hakata. Me näeme neid Eesti looduses ja nüüd on võimalik pöörata see keskkonnakahju kasuks. Tore, et oleme siiamaani jõudnud. Ja Eesti Energia on siin olnud valitsusele väga hea partner. Aitäh!

19:46 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh! Peeter Ernits, palun! Uu! Kas te soovite kõnet pidada, härra Ernits? Palun!

19:46 Peeter Ernits
Hea juhataja! Vähesed kolleegid! Ma saan aru, et õhtusöök ootab ja tahaks nagu päeva lõpetada. Aga see teema on minu meelest üsna oluline, kuigi vähe seksikas. Raadil on rehvihunnikud juba aastaid probleemiks olnud. Aeg-ajalt lähevad need põlema ja mis iganes nendega juhtub. Ja pole midagi osatud teha. Selles ei ole mingit kahtlust, et kui nüüd on tulnud initsiatiiv, et paneme need põlema ja pruulime nendest õli, siis on see suurepärane. Ja kõik need plussid, et õli saab rohkem ja tuhka vähem. Aga siin on mitu aga. Seni oli põlevkiviõli ainult põlevkivist toodetud, nüüd avastati Euroopa Komisjoni määrus naftaõlide kohta. Seal on kokteili koosseis 70 : 30 ja sellele saadi küüned taha ja mõeldi, miks mitte põlevkiviõlile midagi lisada. Sealt tuli see valem 70 : 30. Aga miks eelnõu nüüd nii kiiresti ja äkki ja nagu ajakriitiliselt – tore sõna! – siia tuli, see on omaette küsimus. Probleem oli ju ammuilma teada. Aga oli teada muidugi ka see, et see Riigikogu koosseis lõpetab varsti töö ära. Muuseas, need kokteilikoosseisud on ka teistel vedelikel. Kas teate, milline on siidri koosseis ja määratlus? Siider on alkohoolne jook, mis on valmistatud õunamahlast selle kääritamisel. Ja siidri valmistamisel võib sinna sutsu pirnimahla juurde panna. Ja *perry* on alkohoolne jook, mis on samamoodi valmistatud. See kokteilikoosseis. Vaadake, praegu on meil uus kokteilikoosseis: põlevkiviõli puhul on suhe 70 : 30. Nii et kas õunamahl ja pirnimahl või vastupidi.
Aga põhiline on, nagu ma ütlesin, et Raadil on umbes 15 000 tonni rehve, aga Eesti Energia isu on kümme korda suurem, isegi 20 korda suurem. Ja nagu teada, ega rehvid ei ole vabalt saadaval, rehvid on tegelikult defitsiit, kui neid palju vaja läheb. Ja see tekitab küsimusi. Kui saab lõpuks selle Raadi ühe aasta koguse ära purustada ja ära põletada, siis see on okei. Aga kust kohalt hakkab Eesti Energia tooma ülejäänud vajalikku rehvikogust, et seda kokteili toota? Loomulikult algul ei ole suhe 70 : 30. Selle kohta, nagu ma aru saan, komisjonis analüüse pole. Aga tegemist on taas kiireloomulise eelnõuga. Ja nagu lugupeetud Urve Palo ütles, kikilipsule ehk tööstusheite seadusele on ülikond kiiruga juurde õmmeldud. Võib-olla võiks natuke pikemalt mõelda ja ära oodata need analüüsid. Ühelt poolt on hea mõte selle lipu alla tulla, aga miks me taas tormates kikilipsule äkki kiiresti ülikonna juurde õmbleme, teadmata majanduslikke kalkulatsioone ja mitmesuguseid võimalusi? Selline väike tähelepanek. Vabandust, et teie väärt aega raiskasin!

19:51 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh! Rohkem kõnesoovijaid ei ole. Sulgen läbirääkimised. Eelnõu kohta on ka kolm muudatusettepanekut, kõik on siis juhtivkomisjonilt. Vaatame need läbi! Esimene muudatusettepanek, arvestada täielikult, teine muudatusettepanek, arvestada täielikult, kolmas muudatusettepanek – juhtivkomisjoni seisukoht samuti: arvestada täielikult. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 736 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

12. 19:52 Rahvusvahelise sanktsiooni seaduse eelnõu (721 SE) teine lugemine

19:52 Aseesimees Kalle Laanet
Läheme meie 12. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud rahvusvahelise sanktsiooni seaduse eelnõu 721 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli väliskomisjoni liikme Mart Nuti!

19:52 Mart Nutt
Aitäh, austatud koosoleku juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Meenutan, mis on eelnõu sisu. Eelnõu ajakohastab ja korrastab rahvusvahelise sanktsiooni seadust. Uue rahvusvahelise sanktsiooni seaduse tervikteksti eelnõul on neli peamist eesmärki. Esiteks, korrigeerida rahvusvahelise sanktsiooni riigisisese rakendamise pädevusjaotust selliselt, et see oleks kooskõlas arenenud sanktsioonirežiimidega. Teiseks, lisada Vabariigi Valitsuse sanktsiooni kehtestamist puudutav õiguslik raamistik olukordadeks, kus sanktsioonide kehtestamise osas ei jõuta ÜRO-s või Euroopa Liidus kokkuleppele. Kolmandaks, ajakohastada finantssanktsioonide eriregulatsiooni. Neljandaks, muuta karistusseadustikku selliselt, et

see võimaldaks sanktsiooni rikkumisi tõhusalt menetleda.
Väliskomisjon arutas eelnõu kahel istungil: 28. jaanuaril ja 11. veebruaril. Kõigepealt, 28. jaanuaril võtsid osa koosoleku juhatajana komisjoni esimees Marko Mihkelson, Andres Herkel, Anne Sulling, Barbi Pilvre, Henn Põlluaas, Mart Nutt, Oudekki Loone, Valdo Randpere, Birgit Keerd-Leppik nõunik-sekretariaadijuhatajana, Ivar Mölder nõunikuna, Laura Särg protokollijana, maja kommunikatsioonijuht ja rahanduskomisjoni nõunik Andres Ando. Puudusid Keit Pentus-Rosimannus ja Vladimir Velman.
Ning teine koosolek. 11. veebruaril, osalesid siis samuti Marko Mihkelson, kes juhatas koosolekut, Keit Pentus-Rosimannus, Andres Herkel, Anne Sulling, Barbi Pilvre ja Mart Nutt, nõunikena Birgit Keerd-Leppik ja Ivar Mölder, Laura Särg protokollijana ja ka rahanduskomisjoni nõunik Andres Ando. Ma rõhutan, et rahanduskomisjonil oli väga suur roll nimetatud eelnõu valmimisel, nende kompetentsed nõuanded aitasid eelnõu korralikult vormistada. Puudusid siis Henn Põlluaas, Oudekki Loone, Valdo Randpere ja Vladimir Velman.
Eelnõu kohta Riigikogu liikmed ettepanekuid ei teinud, muudatusettepanekuid ei esitatud. Kuid läbi tuli vaadata kaks komisjoni muudatuse kavandit, mis olid pärit kahest kirjast. Need ettepanekud muudatuste tegemiseks tegi kõigepealt Välisministeerium, kuid need kirjad, mis väliskomisjoni tulid, olid Eesti Kindlustusseltside Liidult. Viimane tegi ettepaneku sätestada eelnõus rahvusvahelist sanktsiooni rakendava isiku vastutusest vabanemine, kui rakendusega kaasneb kahju teisele isikule.
Finantsinspektsioon esitas neli ettepanekut ja kommentaari. Ma ei hakka kõiki neid detailides ette lugema. Välisministeeriumi ettepanek oli kahte nendest ettepanekutest toetada ja kahte mitte. Kuna need ettepanekud ei olnud esitatud Riigikogust, vaid tulnud väljastpoolt, siis väliskomisjon vormistas need kaks ettepanekut ettepanekute tabelis väliskomisjoni ettepanekutena. Ja neid ettepanekuid otsustati 28. jaanuari koosolekul toetada.
11. veebruari koosolekul vaadati üle dokumendid teiseks lugemiseks ja kinnitati need.
Menetluslikud otsused olid järgmised. Kõigepealt, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda teiseks lugemiseks 13. veebruaril. Selle poolt siis olid konsensuslikult Marko Mihkelson, Andres Herkel, Anne Sulling, Barbi Pilvre, Henn Põlluaas, Mart Nutt, Oudekki Loone ja Valdo Randpere. Ka on ettepanek saata eelnõu, kui teine lugemine täna lõpetatakse, kolmandale lugemisele 20. veebruari istungil. See otsustati samuti konsensusega. Arvan, et sellega ma olen olulise ära rääkinud. Aitäh!

19:57 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, härra Nutt! Teile on vähemalt üks küsimus. Andres Herkel, palun!

19:57 Andres Herkel
Aitäh, härra juhataja! Austatud härra Nutt! Selline selgitav küsimus. Me oleme siin suhteliselt hiljaaegu vastu võtnud ka muudatused väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seadusesse, mis kvalifitseerub nn Magnitski seaduseks, nagu need on olemas Eestis, Lätis, Leedus, Ühendkuningriigis ja Ühendriikides. Võib-olla mõni riik on veel lisandunud, ma ei tea päris täpselt. Nüüd me käsitleme rahvusvahelise sanktsiooni seaduse uut redaktsiooni. Niisugune täiesti praktiline küsimus. Kui, ütleme, Magnitski piinaja on n-ö ukse taga ja me ei taha teda Eesti riiki sisse lasta, kumb seadus sellisel juhul rakendub? Või rakenduvad nad mingis mõttes mõlemad?

19:57 Mart Nutt
Aitäh! Mul on paugupealt raske öelda, kumb või mõlemad. Ma arvan, et põhimõtteliselt rakenduvad mõlemad, sest mõlemad annavad tegelikult sanktsiooniks võimalused. Aga oluline on rõhutada, et seadusega me loome raamistiku. Otsuse, keda Eestisse lubada ja keda mitte, teeb täidesaatev võim.

19:58 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, härra Nutt! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised. Eelnõu kohta on ka kaks muudatusettepanekut juhtivkomisjonilt, vaatame need läbi. Esimene muudatusettepanek on arvestada täielikult juhtivkomisjoni seisukohta, teine muudatusettepanek on samuti juhtivkomisjonilt. Seega on ettepanek arvestada seda täielikult. Oleme läbi vaadanud muudatusettepanekud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 721 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

13. 19:59 Kaubamärgiseaduse, tööstusdisaini kaitse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (765 SE) teine lugemine

19:59 Aseesimees Kalle Laanet
Läheme päevakorra 13. punkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud kaubamärgiseaduse, tööstusdisaini kaitse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun kõnelema majanduskomisjoni liikme Arto Aasa!

19:59 Arto Aas
Tere õhtust! Selle eelnõu algatas Vabariigi Valitsus eelmise aasta 26. novembril. Esimene lugemine toimus siin saalis 16. jaanuaril. 23. jaanuariks, kui oli muudatusettepanekute esitamise tähtaeg, Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ega teistelt komisjonidelt muudatusettepanekuid ei laekunud. Majanduskomisjoni töörühm valmistas eelnõu komisjoni istungil menetlemist ette 10. jaanuari koosolekul, kus me kohtusime Eesti Advokatuuri, patendivolinike seltsi ja Justiitsministeeriumi esindajatega ning arutasime neid küsimusi, mis siin eelnõus reguleeritud saavad. Põhiteema on patendivoliniku kutse saamise lihtsustamine ja küsimus, kas peab tegema kutseeksami. Advokatuur arvab, et patendivoliniku sisulist tööd nad teha mõistavad ja kutseeksamit poleks vaja, patendivolinikud jäid oma seisukoha juurde, et kutseeksam on siiski vajalik. Seda toetab ka eelnõu algataja Justiitsministeerium. Ja niimoodi jäi see ka eelnõu teksti sisse.
Majanduskomisjon arutas ise eelnõu 28. ja 31. jaanuaril. Käisime need teemad läbi. Algataja tegi kümme muudatusettepanekut, enamik nendest normitehnilised. Üks vähe sisulisem muudatus oli see, et kui varem kehtis nõue, et patendivolinikuks saamiseks pead olema neli aastat enne seda katkematult töötanud selles valdkonnas, siis me leevendasime seda nõuet. Nüüd sai kirja, et sul peab küll olema nelja aasta pikkune töökogemus, aga viimase kümne aasta jooksul. Võib-olla vahepeal on keegi olnud lapsega kodus või välismaal õppinud või teinud töös väikese pausi. See neli aastat katkematut tööd oli päris karm piirang. Nii et igal juhul on patendivolinikuks saamine tulevikus lihtsam ja kogu see sektor paremini reguleeritud. Kuna parlamendi menetluses on veel üks kaubamärgiseaduse muutmise eelnõu, siis mõnda paragrahvi pidime ka seetõttu muutma, et me täpselt samal ajal – isegi tänase õhtu jooksul vist – seda kaubamärgiseadust muutes segadust ei tekitaks. Nii võeti ühed paragrahvid välja ja asendati teistega. Nüüd peaks juriidiliselt kõik korrektne olema.
Maailmavaatelisi erinevusi meil komisjonis ei olnud, kõik otsused olid konsensuslikud.
Majanduskomisjon otsustas esitada eelnõu teisele lugemisele täiskogu ette 13. veebruariks ja teha ettepanek teine lugemine lõpetada. Ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis kolmanda lugemise ehk lõpphääletuse võiks viia läbi 20. veebruaril. Kõik otsused oli meil üksmeelsed. Aitäh!

20:02 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, härra Aas! Teile küsimusi ei paista olevat. Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised. Selle eelnõu kohta on siis kümme muudatusettepanekut juhtivkomisjonilt, hakkame neid läbi vaatama. Esimene muudatusettepanek, mis on juhtivkomisjonilt: arvestada täielikult. Teine muudatusettepanek, majanduskomisjoni esitatud, juhtivkomisjon: arvestada täielikult. Kolmas muudatusettepanek on samamoodi juhtivkomisjonilt: arvestada täielikult. Neljas muudatusettepanek, juhtivkomisjon: arvestada täielikult. Viies muudatusettepanek, juhtivkomisjoni seisukoht: arvestada täielikult. Kuues muudatusettepanek, juhtivkomisjoni seisukoht: arvestada täielikult. Seitsmes muudatusettepanek, juhtivkomisjoni seisukoht: arvestada täielikult. Kaheksas muudatusettepanek, juhtivkomisjoni seisukoht: arvestada täielikult. Üheksas ettepanek, juhtivkomisjoni seisukoht: arvestada täielikult. Ja kümnes muudatusettepanek, juhtivkomisjoni seisukoht: arvestada täielikult. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 765 teine lugemine lõpetada. Eelnõu 765 teine lugemine on lõppenud.

---

14. 20:04 Liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu (752 SE) teine lugemine

20:04 Aseesimees Kalle Laanet

Läheme päevakorra 14. punkti juurde, milleks on õiguskomisjoni algatatud liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun ettekandeks kõnelema majanduskomisjoni liikme Erki Savisaare!

20:04 Erki Savisaar

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu algatas Riigikogu õiguskomisjon möödunud aasta 13. novembril. Eelnõu esimene lugemine Riigikogu täiskogus toimus 17. jaanuaril ning esimene lugemine lõpetati. Eelnõu eesmärk on võimaldada kasutusele võtta teisaldatavad kiiruskaamerad. Kehtiv kiiruskaamerate regulatsioon ei ole seni võimaldanud kasutusele võtta teisaldatavaid kiiruskaameraid. Liiklusseaduse § 199 lõike 1 punkti 4 kohaselt võib küll liiklusjärelevalvet teha teisaldatavate või statsionaarsete tehniliste vahenditega, aga sama paragrahvi lõiked 2–5 sätestavad automaatse liiklusjärelevalve süsteemi puhul võimaluse kasutada üksnes statsionaarseid vahendeid. See on nii eelkõige sellepärast, et kiiruskaamerate süsteem ja seda puudutavad sätted loodi, arvestades omaaegseid tehnoloogilisi vahendeid. Praegu on aga võimalus liidestada teisaldatavad kiiruskaamerad olemasoleva statsionaarsete kiiruskaamerate süsteemiga.
Majanduskomisjon arutas liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu 752 oma istungil 28. jaanuaril. Vabariigi Valitsus arutas õiguskomisjoni algatatud liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu oma istungil 2018. aasta 13. detsembril ning otsustas eelnõu toetada. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium esitas ettepaneku täiendada eelnõu tehnoülevaatuse teostamise võimaluste laiendamisega. Valitsuse arvamusega edastati majanduskomisjonile ka Justiitsministeeriumi arvamus eelnõu kohta, kus osutatakse vajadusele selgitada teisaldatavate kiiruskaamerate kasutuselevõtu eesmärki. Samuti leiab Justiitsministeerium, et teisaldatava kiiruskaamera mõõtmiskoht tuleb enne mõõtmise alustamist tähistada osutusmärgiga. Ministeeriumi arvates pole selle puudumise korral teisaldatava kiiruskaamera mõõtmise tulemuse alusel liiga kiiresti sõitnud isiku karistamine õigustatud, kuna isikule ei antud võimalust oma käitumist korrigeerida ning õigusrikkumisest hoiduda.
Komisjonis eelnõu esimesele lugemisele suunamise arutelul 18. detsembril osalenud Siseministeeriumi esindaja Veiko Kommusaar selgitas, et kiiruskaamerate eesmärk on tagada liikluseeskirja järgimine ning turvaline sõidukeskkond. Ta kinnitas, et teisaldatavate kiiruskaamerate puhul tuleb mõõtmiskoht tähistada liikluseeskirjakohase osutusmärgiga. Sellised automaatkontrolli teostamist tähistavad osutusmärgid on reguleeritud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi määruses nr 12 "Liiklusmärkide ja teemärgiste tähendused ning nõuded fooridele", mis on vastu võetud juba 2011. aasta 22. veebruaril. Automaatkontrolli tähistavaid märke saab määrust muutmata kasutada ka teisaldatavate kiiruskaamerate mõõtmiskoha tähistamiseks. Istungil vaadati läbi komisjonile kaalumiseks esitatud muudatusettepanekud ning langetati eelnõu menetluslikud otsused. 28. jaanuari istungil osales Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi teede- ja raudteeosakonna nõunik Hindrek Allvee.
Eelnõu saadeti tehnilise ja keelelise korrastamise eesmärgil Riigikogu Kantselei stenogrammi- ja tõlkeosakonda ning keeletoimetaja märkused on sisestatud eelnõu teksti.
Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, mis oli 24. jaanuar kell 17, ei laekunud ühtegi muudatusettepanekut Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ega teistelt komisjonidelt. Juhtivkomisjonile kaalumiseks esitas muudatusettepaneku vaid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Komisjon tegi otsuse muudatusettepaneku kohta hääletuse teel. Komisjon toetas muudatusettepanekut konsensusega.
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium tegi ettepaneku täiendada eelnõu ja lisada liiklusseadusesse kaks sätet, reguleerimaks olukorda, kus Eestis kehtib ka Eesti liiklusregistris registreeritud mootorsõiduki ja selle haagise tehnoülevaatus, mis on tehtud teises Euroopa Liidu liikmesriigis. Kehtiva Eesti ja Euroopa Liidu õiguse kohaselt seisneb teise liikmesriigi tehnoülevaatuse tunnustamine selles, et kui teises Euroopa Liidu riigis registreeritud sõiduk registreeritakse Eestis ja selle tehnoülevaatuse tõend kehtib, siis seda tunnustatakse ning see tehnoülevaatus kantakse ka liiklusregistrisse. Üleeuroopalist tehnoülevaatuste tunnustamist ei eksisteeri aga juhul, kui näiteks Eesti liiklusregistrisse kantud sõidukile soovitakse teha tehnoülevaatus mõnes teises liikmesriigis, sõiduk aga jääb endiselt Eesti registrisse. Samas lubab Euroopa Liidu õigus selliseid kokkuleppeid riikide vahel teha. Sellise võimaluse näeb ette ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/45/EL, milles käsitletakse mootorsõidukite ja nende haagiste korralist tehnoülevaatust ja millega eelnev direktiiv tunnistatakse kehtetuks. Direktiivi põhjenduspunkti 16 kohaselt peaks liikmesriigil olema õigus määrata väljaspool

tema territooriumi asuvad ülevaatuspunktid läbi viima tema territooriumil registreeritud sõidukite tehnoülevaatust, kui kõnealusel ülevaatuspunktil on oma asukohariigi tegevusluba sõidukite ülevaatuse läbiviimiseks. Seega on käesoleva muudatusettepaneku kohase tehnoülevaatuse kehtivuse eeltingimus, et tehnoülevaatuse on teinud liiklusseaduse § 191 lõikes 1^1 nimetatud liikmesriigi asjaomane tehnoülevaatust tegev isik, kelleks võivad olla Euroopa Liidu liikmesriigis tehnoülevaatust teostavad äriühingud või teised isikud, kes on saanud oma riigi pädevalt asutuselt vastava volituse. Teiseks, Maanteeamet on sõlminud liiklusseaduse § 191 lõike 1^1 kohaselt asjaomase Euroopa Liidu liikmesriigi pädeva asutusega koostöökokkuleppe tehnoülevaatuse tegemise kohta. Ja kolmandaks, tehnoülevaatuse tulemus on kantud liiklusregistrisse.
Muudatuse eesmärk on võimaldada liiklusregistris registreeritud, kuid peamiselt rahvusvahelises liikluses osaleval sõidukil läbida tehnoülevaatus väljaspool Eestit. Samas kohustab muudatus väljaspool Eestit teostatavat kontrolli läbi viima samaväärsete nõuete kohaselt, kui liiklusseaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides on sätestatud. Seetõttu sätestatakse, et koostöölepingu võib sõlmida, kui asjaomases liikmesriigis on tehnoülevaatust teostavale isikule ja tehnoülevaatuse tegemisele sätestatud vähemalt samaväärsed nõuded kui liiklusseaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides, sh tehnoülevaatuse läbiviimise tähtajad, kontrollitavate sõlmede maht, rikete määratlus, ülevaatuse tulemuse hindamise kriteeriumid, kontrolliotsused ja nendest tulenevad piirangud, nõuded vajalikele dokumentidele ja muu selline. Nõuete järgimise tagab asjaolu, et koostöölepingus määratletakse kindlad isikud, kellel võimaldatakse liiklusregistris registreeritud sõidukite tehnoülevaatust läbi viia. Enne koostöölepingu sõlmimist hindab Maanteeamet asjaomase riigi sellekohaseid nõudeid ja teostab vajadusel koostöölepinguga määratud isikutele põhjaliku koolituse ning väljaõppe. Seega, sõiduki omanikule, vastutavale kasutajale või sõiduki ülevaatusele esitajale tehnoülevaatuse läbimise osas muutusi ei kaasneks.
Muudatuse positiivse mõjuna suureneb transiidiettevõtete konkurentsivõime, sest neil avaneb võimalus teostada oma masinapargile tehnoülevaatust ka väljaspool Eestit. Eelkõige on täna probleeme nendel transpordiettevõtetel, kellel oleks võimalus sõlmida pikaajalisi lepinguid, teostamaks oma masinatega vedusid ainult kindlate Euroopa riikide vahel, näiteks Kesk-Euroopas, kuid olenevalt masinapargi vanusest tuleb teatud perioodi jooksul sõita kogu masinapargiga Eestisse tehnoülevaatusele. See toob kaasa olukorra, kus teatud osal masinapargist ei ole võimalik sõlmitud lepinguga võetud kohustusi täita. Lisaks ebaefektiivsele ajakasutusele toob see täiendavalt kaasa finantskulutusi, kuna ühe sõiduki Kesk-Euroopast Eestisse ja tagasi sõit maksab hinnanguliselt 2000 eurot. Lisaks aja- ja rahakulule halvendab selline tehnoülevaatuse Eestis läbimise kohustus võimalusi sõlmida kasumlikke lepinguid vedudeks teistes Euroopa riikides.
Juhtivkomisjon võttis vastu otsuse saata liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu Riigikogu täiskogule teiseks lugemiseks tänaseks, 13. veebruariks ettepanekuga teine lugemine lõpetada ning juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, viia läbi eelnõu kolmas lugemine 20. veebruaril ja panna eelnõu lõpphääletusele. Aitäh!

20:14 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh! Teile on ka vähemalt üks küsimus. Krista Aru, palun!

20:14 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Kas ma saan õigesti aru, et seaduseelnõu, mille põhiline eesmärk, üks ja ainus, oli võimaldada paigaldada teisaldatavaid liikluskaameraid, on nüüd saanud täiesti uue teise poole, mis käsitleb tehnoülevaatuse korraldamist? Asi iseendast selles teises pooles on väga mõistlik, aga minu küsimus on: kas Maanteeamet, keda volitatakse asjaomaste asutustega teises riigis koostöölepinguid sõlmima, on selleks tööks valmis? Kas nad on juba mõne riigiga ka selliseid koostöölepinguid sõlminud?

20:15 Erki Savisaar
Aitäh! Minu teada Maanteeametil võimekus on olemas, nii vähemalt meile komisjonis kinnitati. Seni ühtegi lepingut ei ole tehtud, sest neil veel ei ole seda volitust.

20:15 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh, härra Savisaar! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjonilt on üks muudatusettepanek, vaatame selle üle. See on siis muudatusettepanek nr 1 ja majanduskomisjoni kui juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Oleme muudatusettepaneku läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 752 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

15. 20:16 Isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seaduse eelnõu (778 SE) teine lugemine

20:16 Aseesimees Kalle Laanet
Läheme 15. päevakorrapunkti juurde. Põhiseaduskomisjoni algatatud isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seaduse eelnõu 778 teine lugemine. Palun, põhiseaduskomisjoni esimees Marko Pomerants!

20:16 Marko Pomerants
Tere õhtust, hea istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Tegemist on seaduseelnõuga, mis on meie ees juba olnud, küll mitte päris sellisel kujul. Ma olen korra pidanud siin kõne, milles palusin seda eelnõu lõpphääletusele mitte saata. Nii tegin seetõttu, et oli olemas oht, et eelnõu ei ole põhiseadusega kooskõlas.
Me oleme nüüd jõudnud eelnõuga uuesti teisele lugemisele. Mida selles eelnõus enam ei ole? Selles eelnõus ei ole vangistusseaduse muudatusi, mis tekitasid probleeme eelnõu eelmise versiooni lugemisel. Me otsustasime, et me nendega praegu edasi ei tegele. Õiguskantsleri büroo ja Justiitsministeerium saavad põhiõiguste riive suhtes omavahel nõu pidada nii kaua, kui parasjagu aega tarvis läheb, ja siis saab Riigikogu uus koosseis selle juurde tagasi tulla.
Selles eelnõus on vähemalt veel üks ebatäiuslik koht, see puudutab, ma julgen öelda, ebakõla isikuandmete kaitse seaduse ja avaliku teabe seaduse vahel. Ka selle küsimusega saab edasi tegeleda uus koosseis. Nimelt oleme me isikuandmete kaitse seaduses muutnud regulatsiooni, meie arusaama kohaselt võiks teatud juhtudel andmetele juurde pääseda peale kümne aasta möödumist andmesubjekti surmast. Aga kui lugeda avaliku teabe seadust, siis selle kohaselt kehtib endiselt 30 aasta pikkune piirang. Justiitsministeeriumi ametnikud on öelnud, et avaliku teabe seaduses kehtestatud piirangud on selle aasta tööplaani järgi vaja läbi vaadata. Loodetavasti tekib ka siin parem õigusselgus.
Siin saalis tekkis täna Kaitseväe korralduse seaduse eelnõu menetlemisel väike paanikahoog ja võeti vaheaegu, et teha selgeks, millised muudatused peaksid kehtima. Praegu teie ees olev seaduseelnõu on korrektses sõnastuses, mis probleemide tekkimise ära hoiab.
Vaatamata sellele, et muudatusettepanekute esitamise tähtajaks ei laekunud ühtegi muudatusettepanekut fraktsioonidelt ega Riigikogu liikmetelt, on põhiseaduskomisjon siiski ise algatanud 18 muudatusettepanekut. Me soovitame kõiki neid komisjoni ettepanekuid toetada.
Komisjoni menetlusotsus on järgmine: meie ettepanek on teine lugemine täna lõpetada ja kui see peaks juhtuma, siis järgmisel nädalal, 20. veebruaril läbi viia selle eelnõu lõpphääletus, ning me olemegi jõudnud olukorda, kus lisaks isikuandmete kaitse seadusele on olemas ka isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seadus. Aitäh!

20:20 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, austatud põhiseaduskomisjoni esimees! Teile küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Jüri Saar, palun!

20:20 Jüri Saar
Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Lubage mul Vabaerakonna fraktsiooni nimel lisada mõned märkused-kommentaarid seaduseelnõu 778 kohta. Tegemist on tõepoolest väga keerulise ja mitmetahulise probleemistikuga, millega nimetatud eelnõu on puutumuses. Nüüdisaegses maailmas muutub üksikisik seoses tehnoloogiate pideva täiustamisega tõesti mingis mõttes üha läbipaistvamaks, mistõttu on selge, et isiku privaatsuse kaitsele tuleb pöörata varasemast oluliselt suuremat tähelepanu. Eelkõneleja juba korra nimetas, et see eelnõu algatati 13. detsembril 2018, pärast seda, kui Riigikogu oli

selle 12. detsembril tagasi lükanud. Ehk järgmisel päeval alustati uut menetlemist. Tagasilükkamise põhjuseks olid tehnilised probleemid ja võimalikud ebaproportsionaalsed riived, nagu leidis õiguskantsler enda seisukohas. Riived puudutasid eelkõige kinnipeetavate õigusi. Veel s.a 28. jaanuaril pöördus justiitsminister õiguskomisjoni poole ettepanekuga lülitada see probleeme tekitanud osa vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõusse, mille me täna natukene aega tagasi seadusena vastu võtsime. Nagu selgus, ka põhiseaduskomisjon ei võtnud seda eelnõusse sisse ja see jäi üldse välja. Vaatamata sellele on antud eelnõu puhul tegemist n-ö hiideelnõuga, selles tehakse muudatusi väga paljudes seadustes. Nimetatud on arvu 126, vangistusseaduse tõttu on see arvatavasti väiksemaks jäänud. Enamik neist muudatustest on terminoloogilised, näiteks asendatakse kehtivates seadustes termin "delikaatsed isikuandmed" terminiga "eriliigilised isikuandmed", mis palju ei muuda. Kuid mitte ainult. Tõepoolest, isikuandmete töötlemisega on seotud väga paljud valdkonnad meie igapäevaelus ja seda mitmel viisil. Selle teemaga ei tegele mitte ainult meie eriteenistused, vaid ka näiteks teadusuuringute läbiviimisel puututakse kokku isikuandmete töötlemisega ja sellega seotud õigustega ning neid reegleid ei saa n-ö väga rangeks keerata. See ongi nagu tasakaalu otsimine. Kui need nõuded lähevad ülemäära rangeks, on võimalik tekitada olukord, kus riigil puudub päris paljude valdkondade kohta adekvaatne andmestik. Praegune ideoloogia, mis meile Euroopa Liidust tuleb, räägib väga selgelt, et isiku kohta n-ö igaks juhuks andmete kogumine asendatakse selge eesmärgipärasuse ja minimaalsuse põhimõtetega. Siin tuleb olla tõepoolest väga tähelepanelik, näiteks arhiivinduse puhul. Meie põhimõte on avatud arhiivid ja me võime piirangutega jõuda väga lihtsalt tagasi omaaegse arhiiviorganite olukorra juurde, kus arhiivid olid kinni ja keegi õieti sinna ligi ei saanud.
Kas tohiks paluda kolm minutit?

20:25 Aseesimees Kalle Laanet
Kolm minutit lisaaega. Palun!

20:25 Jüri Saar
Nii palju vist ei lähe. Nii et see on see koht, kus tasub mõelda, kui me seda suurt ja mahukat valdkonda reguleerime. Tundub, et see seadus ongi mõneti lööktöö korras meil siin valminud, n-ö viimasel tunnil. Ega me õieti isegi ei tea, meil pole selget ettekujutust, millised tegelikud muudatused rakendusseaduse vastuvõtmise ja kehtima hakkamisega kaasnevad. Vabaerakond ei toeta seetõttu eelnõu 778 seadusena vastuvõtmist. See on meie fraktsiooni seisukoht. Tänan tähelepanu eest!

20:26 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh! Rohkem kõnesoovijaid ei ole, sulgen läbirääkimised. Eelnõu 778 kohta on 18 muudatusettepanekut, kõik nad on esitanud juhtivkomisjon. Vaatame need läbi. Esimene muudatusettepanek, arvestada täielikult; teine muudatusettepanek, arvestada täielikult; kolmas muudatusettepanek, arvestada täielikult; neljas muudatusettepanek, arvestada täielikult; viies muudatusettepanek, arvestada täielikult; kuues muudatusettepanek, arvestada täielikult; seitsmes muudatusettepanek, arvestada täielikult; kaheksas muudatusettepanek, arvestada täielikult; üheksas muudatusettepanek, arvestada täielikult; 10. muudatusettepanek, arvestada täielikult;
11. muudatusettepanek, arvestada täielikult; 12. muudatusettepanek, arvestada täielikult;
13. muudatusettepanek, arvestada täielikult; 14. muudatusettepanek, arvestada täielikult;
15. muudatusettepanek, arvestada täielikult; 16. muudatusettepanek, arvestada täielikult;
17. muudatusettepanek, arvestada täielikult; 18. muudatusettepanek, arvestada täielikult. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.
Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 778 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud. Vabandust! Meile on tulnud Vabaerakonna fraktsioonilt ettepanek eelnõu 778 teine lugemine katkestada, mille peame läbi hääletama. Hakkame hääletust ette valmistama.
Austatud kolleegid, palun tähelepanu! Panen hääletusele Vabaerakonna fraktsiooni ettepaneku seaduseelnõu 778 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Head kolleegid, ettepaneku poolt oli 11 ja vastu 32 Riigikogu liiget, mis tähendab, et ettepanek ei leidnud toetust. Teine lugemine on lõpetatud.

16. 20:31 Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse ning põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse muutmise seaduse eelnõu (762 SE) teine lugemine

20:31 Aseesimees Kalle Laanet

Läheme 16. päevakorrapunkti juurde. Põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse ning põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse muutmise seaduse eelnõu 762 teine lugemine. Palun, põhiseaduskomisjoni esimees Marko Pomerants!

20:31 Marko Pomerants

Aitüma! Täna on selline trikkide päev, et meie ees on eelnõu, kus on võimalik näidata oma arusaamu Vabaerakonna muudatusettepanekutest. Nii et ilm on õiglane, ärge muretsege!
Me oleme Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses püüdnud ära teha need muudatused, milles on kas täielik üksmeel või milles on enamus üksmeelel ja see enamus ei tähenda antud juhul koalitsiooni ja opositsiooni vahet. Nüüd palun tähelepanu, kõik inimesed, kes arvavad, et nad on järgmises Riigikogu koosseisus, teised võivad juttu edasi rääkida. Kui me selle eelnõu koos ära menetleme, siis hakkavad need muudatused teid suure tõenäosusega puudutama. Ja nüüd tähelepanukoht! Juba selle eelnõu algses versioonis, ilma muudatusettepanekuteta, on kirjas, et esmaspäeviti ei pääse enam sellega, et siin peetakse lihtsalt vabas mikrofonis kõnesid, vaid toimub ka eelnõude menetlemine. Ehk valitsus saab juurde täiendava võimaluse, ministrid on meie ees oma eelnõudega kohal ja me menetleme ka esmaspäeviti eelnõusid. See on algses versioonis sees. Märt Sults saab ikkagi oma kõned ka ära pidada, on ju, küllap ta on ka järgmises Riigikogus.
Teine tähelepanukoht. Palju on räägitud sellest, et Riigikogu infotund peaks olema sisukam. Ka enam-vähem konsensuslikult oleme jõudnud arusaamale, et infotund hakkab edaspidi olema ajavahemikul kell 12.00–14.00, ikka kolmapäeviti. Kas rahvustelevisioonis seda üle kantakse, ma ei tea, aga nüüd on võimalus näidata, kas Riigikogu koosseis, mis valitakse, on võimelisem Riigikogu liikmete ja valitsuse esindajate sisuliseks debatiks. Selle kahe tunni juurde käib ka see, et küsija saab oma küsimust pikemalt formuleerida ja vastaja saab pikemalt vastata.
Üks teema, mis teid ka tihtilugu on erutanud, on kohaloleku kontroll enne 51 häält nõudva seaduse lõpphääletust. Nüüd on saanud teoks meie ühine muudatusettepanek, komisjoni ettepanek, mida te kindlasti toetate, et seda kohaloleku kontrolli, mis ei ole hääletusega seotud, enam vaja ei ole.
Meil on ka ettepanek muuta umbusalduse avaldamise protseduuri, mis annab umbusaldusavalduse esitajatele võimaluse oma avalduse sisu selgitada ja esitada ka küsimusi sellele, kes parasjagu umbusaldatav on.
Need olid põhiseaduskomisjoni algatatud muudatusettepanekud. Tähtajaks esitasid muudatusettepanekuid ka Vabaerakonna fraktsiooni liikmed. Kui ma need muudatusettepanekud täiesti õiglaselt kokku võtan, siis pean ütlema, et on olemas ideoloogiline lõhe teiste fraktsioonide ja Vabaerakonna fraktsiooni vahel. See puudutab seda teemat, kas üldiselt on Riigikogu oma töös fraktsioonikeskne või on kõigil saadikutel, sõltumata sellest, kui nad on ka sõltumatud või aknaalused saadikud, sõnaõigus samadel tingimustel, kui on täna fraktsioonidel. Üks Vabaerakonna ettepanekuid puudutab ka uut viisi, kuidas peaks saama fraktsiooni moodustada, et viis inimest, ükskõik kes nad on, teevad oma fraktsiooni.
Palume neid muudatusettepanekuid, mis on komisjonis poolehoidu leidnud, toetada. Komisjon otsustas, et täna on mõistlik teine lugemine lõpetada, ja kui see peaks juhtuma, siis oleme järgmisel nädalal olukorras, kus kodukorra muudatused on võimalik seadusena vastu võtta. Aitäh!

20:36 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh, austatud põhiseaduskomisjoni esimees Marko Pomerants! Teile küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Andres Herkel, palun!

20:36 Andres Herkel

Härra juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Ma kasutan seda aega eeskätt selleks, et tutvustada Vabaerakonna muudatusettepanekuid. Need on tõepoolest esitatud nelja saadiku nimel. Võib-olla oleksime võinud need ka fraktsiooni nimel esitada, aga meie soov oli juhtida tähelepanu sellele, et valitud rahvaesindaja töö siin Riigikogus peaks olema hoopis rohkem konkreetse Riigikogu liikme

keskne ja fraktsiooni ettehoole saadikute eest, mille kõige drastilisem näide on see, et nendel Riigikogu liikmetel, kes on fraktsioonidest lahkunud, on tunduvalt vähem õigusi kui fraktsioonidesse kuuluvatel inimestel, tuleks lõpetada. Me markeerisime tegelikult kolme olulist teemat. Kui me oleksime kogu kodukorra ette võtnud, siis oleks neid muudatusettepanekuid tõenäoliselt tunduvalt rohkem olnud. Esimene teema on fraktsioonide moodustamine. Ehk meie arusaama järgi peab Riigikogu liikmetel olema vabadus moodustada fraktsioone. Ka sellisel juhul, kui ühest suurest fraktsioonist lahkub mingisugune hulk inimesi, on neid siis viis või rohkem, peaks meie arvates olema neil õigus moodustada – kui nad on üksmeelel – omaette üksus, mis saab Riigikogu Kantseleilt samasugust teenindust nagu kõik teised fraktsioonid, saab luua vastavaid ametikohti ja saab ka sarnased õigused, nagu on teistel fraktsioonidel. Sellepärast et, vaadake, sellel, kui suur hulk Riigikogu liikmeid otsustab, kas kusagilt lahkuda või kuidagimoodi ühineda, on ilmtingimata mingisugune poliitiline põhjus. Seda ei saa võtta tühise sääsepinina siin Riigikogus, et saadame nad akna alla istuma ja sellega on probleem lahendatud. See ei ole õiglane. Kui siia on kirjutatud, et komisjonis leiti, et rahvas ei vali Riigikogusse mitte fraktsioone, vaid erakondi, ja sellest tulenevalt komisjon meie ettepanekut ei toetanud, siis tekib mul tahtmine küsida, kas siis sellisel juhul on midagi üleliigset ka see meie proportsionaalse valimissüsteemi aspekt, et meil antakse saadikutele individuaalseid hääli. Ma arvan, et inimesed ei nõustuks sellega, kui meil oleksid ainuüksi parteide nimekirjad, nagu see mõnes riigis on. Kui minna veel kaugemale, siis ma võin tuua näite selle kohta, kuidas ühe riigi ühe parlamendiliikme kaart hääletas kodus, samal ajal kui ta ise oli Strasbourgis. Sellest tuli pisukene skandaal, aga siis selgus, et selles riigis olid asjad korraldatud niiviisi, et fraktsiooni liikmete kaardid olidki fraktsiooni esimehe käes ja hääletasid sõltumata sellest, kus need inimesed füüsiliselt olid. Ma usun, et niisugust arengut me kindlasti ei tahaks. Me tahaksime minna täiesti teistsuguses suunas ja soovime, et vabadust oleks rohkem.
Teine ettepanek puudutab seda piirangut, et täiskogus ei saa eelnõu teisel lugemisel hääletusele panna muudatusettepanekut, mida juhtivkomisjon ei arvestanud ja mis sai vähem kui kaks poolthäält. Ma arvan, et ka see ei ole mitte ainult vähemuse õigusi piirav, vaid on suisa rumal, sest varasematel aegadel on olnud näiteid, kui muudatusettepanekute tabelis on olnud ettepanek, mida komisjonis tõesti ülekaalukalt ei toetatud …
Ma palun lisaaega!

20:41 Aseesimees Kalle Laanet
Palun! Kolm minutit lisaaega.

20:41 Andres Herkel
… aga siiski leiti lõpuks, et see ettepanek on vajalik ja mõistlik. Ma mäletan ka, muide, seda, kust niisugune piirang on tulnud. See on üks obstruktsiooni tõkestamiseks mõeldud piiranguid, et kas riigieelarve eelnõu või mõne muu eelnõu kohta ei tuleks tohutult palju ettepanekuid, nii saab väikese fraktsiooni obstruktsiooni kuidagi välistada. Aga ma usun, et küsimus peaks olema ikkagi eeskätt selles, et Riigikogu liikmetel on õigus esitada muudatusettepanekuid ja neil on õigus neid ka saalis hääletusele panna. Näiteks ei ole Vabaerakonna fraktsioonil, aga ka EKRE fraktsioonil isegi mitte kõikides komisjonides esindajaid. Meie arvates on selline lähenemine kodukorras kindlasti piirav ega ole õige. Lõpuks läbirääkimiste teema. See, et kõikidel Riigikogu liikmetel ei ole esimesel ja kolmandal lugemisel õigust siin kõnepuldis sõna võtta, on kindlasti samuti piirava iseloomuga. See õigus peaks meie arvates olema ka nendel Riigikogu liikmetel, kes on fraktsioonidest lahkunud, ja ka fraktsioonide seest võiks kõlada isegi erinevaid seisukohti, miks mitte. Ma arvan, et praegune olukord on piirav just nimelt nende inimeste suhtes, kelle seisukoht läheb lahku fraktsiooni nimel kõneleva inimese seisukohast. Jällegi, kui on hirm, et kõik 101 saadikut hakkavad kõnelema ja meie tööaeg muutub pikemaks, siis mina arvan, et see on ülepaisutatud hirm.
Mul on veel poolteist minutit aega. Väike kommentaar selle kohta, mis siin saalis varemalt juhtus, teise lugemise katkestamise kohta ministri poolt. See kuidagimoodi haakub selle temaatikaga. Muudatusettepanekut ei taibanud siin teha, aga minu teada on Riigikogu kodukorras praegu ka see võimalus, et teisel lugemisel esineb minister Riigikogu ees. Seda võimalust ei ole mitte keegi ära võtnud. Kui on tegemist eelnõudega, mis on kas piisavalt tähtsad või mille puhul on ministri arvates oht, et Riigikogu teeb midagi, mida minister ei pea õigeks, siis minu meelest oleks täiesti elementaarne, et niisugustel puhkudel tullakse siia. Ma tahan järgmisele Riigikogule muu hulgas soovitada seda, et

rakendataks seda sätet, mis võimaldab ka komisjonidel ministreid teiseks lugemiseks Riigikogu ette kutsuda. Me oleme selle sätte peaaegu unustanud. Nii et selleks, et Riigikogu oleks iseseisvam ja tugevam, tuleb viia sisse ka need muudatusettepanekud, mis meie esitasime, ja olemasolevat kodukorda paremini kasutada. Aitäh!

20:44 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh, härra Herkel! Rohkem kõnesoovijaid ei ole. Sulgen läbirääkimised. Eelnõu kohta on tehtud kaheksa muudatusettepanekut ja alustame nende läbivaatamist. Esimese muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liikmed Jüri Adams, Enn Meri, Andres Herkel ja Jüri Saar, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Andres Herkel, palun!

20:45 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Me palume seda ettepanekut hääletada!

20:45 Aseesimees Kalle Laanet

Alustame hääletamise ettevalmistamist.
Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 1, mille on esitanud Riigikogu liikmed Jüri Adams, Enn Meri, Andres Herkel ja Jüri Saar. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Muudatusettepaneku poolt oli 4 Riigikogu liiget, vastu 37. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.
Muudatusettepanek nr 2, mille on esitanud Reformierakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada täielikult. Muudatusettepanek nr 3, mille on esitanud Riigikogu liikmed Jüri Adams, Enn Meri, Andres Herkel ja Jüri Saar. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Andres Herkel, palun!

20:48 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Me palume seda ettepanekut hääletada!

20:48 Aseesimees Kalle Laanet

Alustame hääletamise ettevalmistamist.
Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 3, mille on esitanud Riigikogu liikmed Jüri Adams, Enn Meri, Andres Herkel ja Jüri Saar. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Muudatusettepaneku poolt oli 5 ja vastu 31 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.
Läheme muudatusettepaneku nr 4 juurde, mille on esitanud Riigikogu liikmed Jüri Adams, Enn Meri, Andres Herkel ja Jüri Saar. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Andres Herkel, palun!

20:49 Andres Herkel

Aitäh! Me palume ka seda ettepanekut hääletada!

20:49 Aseesimees Kalle Laanet

Jah. Härra Milling.

20:49 Madis Milling

Mul on protseduuriline küsimus. Hääletustulemusi vaadates ma nägin, et minust ülejärgmine pink hääletas vastu, aga seal ei ole mitte kedagi ja seal pole isegi kaarti sees. Aa, sina ise see oledki. Selge. (Naer saalis.) See oli minu meeltesegadus.

20:50 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh! Alustame muudatusettepaneku hääletamise ettevalmistamist.
Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 4, mille on esitanud Riigikogu liikmed Jüri Adams, Enn Meri, Andres Herkel ja Jüri Saar. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused
Muudatusettepaneku poolt oli 10 Riigikogu liiget ja vastu 31. Muudatusettepanek ei leidnud toetust. Viienda muudatusettepaneku on esitanud Reformierakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada täielikult. Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud põhiseaduskomisjon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada täielikult. Seitsmes muudatusettepanek on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada täielikult. Kaheksas muudatusettepanek on Reformierakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada täielikult. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud ja teine lugemine on lõpetatud.

---

17. 20:52 Riikliku statistika seaduse ja avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu (794 SE) teine lugemine

20:52 Aseesimees Kalle Laanet
Läheme päevakorrapunkti nr 17 juurde. Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku statistika seaduse ja avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu 794 teine lugemine. Palun kõnelema majanduskomisjoni liikme Märt Sultsi.

20:52 Märt Sults
Auväärt juhataja! Kolleegid! Riigikogu majanduskomisjoni istungi protokoll nr 243 31. jaanuarist k.a. Päevakorras oli Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku statistika seaduse ja avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu 794 arutelu enne teisele lugemisele saatmist. Oli kaks ettepanekut. Üks nendest oli majanduskomisjonilt endalt, see oli Rahandusministeeriumi ettepanek. See oli selline, et täiendada eelnõu § 2 punkti 1, muutes järgnevate punktide numeratsiooni järgmises sõnastuses (see on tehniline punkt): "Andmekogusse andmete kogumisel lähtutakse andmete ühekordse küsimise põhimõttest." Juhtivkomisjon arvestas seda täielikult ja see otsus oli konsensuslik.
Teine ettepanek koosnes kahest osast ja selle oli esitanud Eesti Reformierakonna fraktsioon. Esimene osa seisnes selles, et täiendada eelnõu § 2 uue punktiga 4 järgmises sõnastuses, et § 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt. Pealkiri on "Seaduse eesmärk" ja selgitus on lihtsalt, et muudatusettepaneku eesmärk on reguleerida avaliku teabe seaduses andmete ühekordse küsimise põhimõtet. Selle täienduseks oli veel ettepaneku teine pool, et täiendada eelnõu § 2 uue punktiga 5 järgmises sõnastuses, et seadust täiendatakse § 8^1 järgmises sõnastuses. Selgitus: muudatusettepaneku eesmärk on kehtestada avaliku teabe seaduses andmete ühekordse küsimise põhimõte, ning kord, kuidas andmeid üks kord küsitakse, kehtestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega. Majanduskomisjoni otsus oli arvestada sisuliselt. See oli ka konsensuslik otsus.
Vaidlemine oli korrektne, hea tava piirides ja praktiliselt kõik need küsimused said läbi arutatud. Kuigi tekkisid väikesed nihked või hõõrumised selle koha peal, et meie asutustes ei ole, ütleme, IT tase samal kiirusel ja sama ühilduvusega.
Majanduskomisjon otsustas nõndaviisi, et ettepanek on saata eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks, 13. veebruariks, ja teiseks on ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada. Kõik olid konsensusotsused. Kolmandaks mõtlesime saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lugemine täna lõpetatakse, 20. veebruariks. Otsus oli konsensuslik. Ja neljas verdikt: teha ettepanek viia läbi eelnõu lõpphääletus. See oli konsensusotsus. Protokolli allkirjastas Sven Sester (juhataja), protokollis Elis Themas, väljavõtte tegi Elis Themas. Aitäh!

20:55 Aseesimees Kalle Laanet
Austatud majanduskomisjoni liige Märt Sults, teile küsimusi ei ole.

20:55 Märt Sults
Suur tänu!

20:55 Aseesimees Kalle Laanet
Aga palun! Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised. Eelnõu kohta on kaks muudatusettepanekut. Vaatame need läbi. Esimese muudatusettepaneku on esitanud majanduskomisjon, juhtivkomisjoni

seisukoht on arvestada täielikult. Teine muudatusettepanek on Eesti Reformierakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada sisuliselt ehk on vaadatud muudatusettepanekut nr 1, kus see teema on ka kajastatud. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud ja läbi teinud eelnõu 794 teise lugemise.

---

18. 20:56 Raamatupidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (795 SE) teine lugemine

20:56 Aseesimees Kalle Laanet
Läheme 18. päevakorrapunkti juurde. Vabariigi Valitsuse algatatud raamatupidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 795 teine lugemine. Palun kõnelema majanduskomisjoni esimehe Sven Sesteri.

20:56 Sven Sester
Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Tegemist on eelnõu 795, raamatupidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu teise lugemisega. Selle konkreetse seaduseelnõu algatas Vabariigi Valitsus 2019. aasta 14. jaanuaril. Esimene lugemine toimus täiskogus 23. jaanuaril. Esimene lugemine lõpetati. Eesmärk on jõuda olukorrani, et avalikus sektoris tekiks kohustus arveldamisel kasutada masintöödeldavaid ehk e-arveid.
Majanduskomisjon arutas seaduseelnõu 795 oma kahel istungil: 31. jaanuaril ja 11. veebruaril. Istungil vaadati läbi komisjonile kaalumiseks esitatud muudatusettepanekud ning langetati menetluslikud otsused. Istungitel osalesid mitmed osapooled: Rahandusministeeriumi halduspoliitika asekantsler Raigo Uukkivi, riigihalduse ja avaliku teenistuse osakonna peaspetsialist Keir Pool ja Statistikaameti peadirektor Mart Mägi. Eelnõu on tehniliselt ja keeleliselt korrastatud Riigikogu Kantselei stenogrammi- ja tõlkeosakonnas. Keeletoimetaja märkused on juba sisestatud eelnõu teksti.
Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, mis oli 25. jaanuaril 2019 kell 16, ei laekunud ühtegi muudatusettepanekut Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ega teistelt komisjonidelt. Juhtivkomisjonile kaalumiseks esitas muudatusettepaneku Rahandusministeerium ja teise ettepaneku esitas majanduskomisjon keeletoimetaja märkustest tulenevalt. Komisjon tegi otsused muudatusettepanekute kohta hääletuse teel ja need on kantud muudatusettepanekute loetelusse. Juhin tähelepanu, et kõik otsused (neid oli kaks) võeti vastu konsensuslikult. Siin ei olnud selles mõttes mingeid probleeme.
Tegime ka menetluslikke otsuseid. Esiteks, saata eelnõu täiskogu päevakorda 13. veebruariks (see oli konsensusotsus), teha ettepanek teine lugemine lõpetada (samamoodi konsensusotsus) ja kui teine lugemine lõpetatakse, saata eelnõu kolmandale lugemisele 20. veebruariks ja viia eelnõu lõpphääletus läbi juba sellelsamal 20. veebruaril (need olid ka konsensusotsused). Aitäh!

20:59 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, austatud majanduskomisjoni esimees! Teile on vähemalt üks küsimus. Krista Aru, palun!

20:59 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Kas te täpsustaksite seoses selle seaduseelnõuga ettevõtluskonto omanikul tekkivaid kohustusi, kas tal on ka kohustus esitada avalikule ja riigisektorile e-arveid?

20:59 Sven Sester
Aitäh! Selle küsimuse esitasin ma ise komisjoni juhina eelnõu algatajatele, peaasjalikult asekantslerile, kes neid positsioone kaitses. Minu küsimus oligi just ettevõtluskontoga seonduv. Praegu on selline olukord, et iseenesest täpsustatakse seaduseelnõus seda regulatsiooni, et kõik raamatupidamiskohustuslased on kohustatud esitama e-arveid, aga ettevõtluskonto omanik ei ole raamatupidamiskohustuslane. See on, võiks öelda, sisuliselt ainukene ettevõtlusvorm, kus ei ole kohustust hakata ühelegi institutsioonile oma võimalikke aruandeid esitama ja seoses sellega ei ole ka kohustust e-arveid esitada. Aga diskussiooni käigus komisjonis jõudsid kõik osapooled tõdemusele, et kui ettevõtluskonto omanik soovib riigile mingeid arveid esitada, näiteks on ta võitnud mingi pakkumise

või müüb mingit teenust või kaupa, siis tal on see võimalus olemas e-arveldaja abil, mille RIK on loonud, tal on võimalik seda teha mugavalt, tasuta jne, aga tal ei ole kohustust.

21:01 Aseesimees Kalle Laanet
Austatud majanduskomisjoni esimees, teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised. Eelnõu kohta on kaks muudatusettepanekut, mõlemad on juhtivkomisjonilt. Vaatame need läbi. Esimene muudatusettepanek, teine muudatusettepanek. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Teine lugemine on lõppenud.

---

19. 21:02 Kaubamärgiseaduse, tööstusomandi õiguskorralduse aluste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (793 SE) teine lugemine

21:02 Aseesimees Kalle Laanet
Läheme päevakorrapunkti nr 19 juurde. Vabariigi Valitsuse algatatud kaubamärgiseaduse, tööstusomandi õiguskorralduse aluste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 793 teine lugemine. Palun kõnelema majanduskomisjoni liikme Tarmo Kruusimäe!

21:02 Tarmo Kruusimäe
Hea aseesimees! Head töökaaslased! Nagu te olete juba märganud, majanduskomisjonil oli 31. jaanuar päris töine päev ja otsusedki olid meil kõik sellised töised, hoolimata sellest, et hing oleks soovinud võib-olla tähistada Sex Pistolsi laulja Johnny Rotteni või Hendrik Sal-Salleri sünnipäeva. Aga nüüd siis meie protokolli juurde.
Kohal oli Sven Sester, osa võtsid veel Toomas Kivimägi, Erki Savisaar, Märt Sults, Tarmo Kruusimäe, Annaliisa Jäme, kes oli meie konsultant, Kaido Rosin, meie nõunik-sekretariaadijuhataja, Marin Daniel, kes on meie nõunik, ja Piia Schults. Puudusid Arto Aas, Jaanus Marrandi, Kristen Michal ja Peeter Ernits. Kohal oli ka Justiitsministeeriumi eraõiguse talituse nõunik Gea Lepik. Arto Aas rääkis väga täpselt kaubamärgiseaduse *vol.* 1-st. Oli kuus muudatusettepanekut. Esimesed muudatusettepanekud olid tehnilist laadi, tehtud selleks, et kõik omavahel ühilduks. Üks muudatusettepanek on tehtud selleks, et tagada kõigile rahu, et selleks ajaks, kui kogu pädevus läheb Harju Maakohtule, kohapealne menetlus ikkagi toimiks. Jah, 1. aprillist on siis nii, et kõik kohapeal algatatud vaidlused, mis on toimunud muudes maakohtutes, lõpetatakse seal ka ära, ei ole selliselt, et poole pealt viiakse vaidlus üle Harju Maakohtusse.
Siis tulid ka menetluslikud otsused ja need olid sellised. Meil on ettepanek saata eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks (see oli konsensuslik), teha ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada (see oli ka konsensuslik) ning kolmas ettepanek on saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lõpetatakse, 20. veebruar on see kuupäev, nii nagu juba eespool kõneldud. Neljandaks teeme ettepaneku viia läbi eelnõu lõpphääletus, ka see oli konsensuslik otsus. Palun eelnõu toetada! Aitäh!

21:04 Esimees Eiki Nestor
Küsimused ettekandjale. Neid ei ole. Aitäh, Tarmo Kruusimäe! Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõu 793 kohta on esitatud kuus muudatusettepanekut, need kõik on juhtivkomisjonilt ja loomulikult arvestatud. Vaatame need läbi. Esimene, teine, kolmas, neljas, viies ja kuues. Eelnõu 793 teine lugemine on lõpetatud.

---

20. 21:05 Sadamaseaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (780 SE) teine lugemine

21:05 Esimees Eiki Nestor
Vabariigi Valitsuse algatatud sadamaseaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 780 teine lugemine. Majanduskomisjoni ettekandja Jaanus Marrandi, palun!

21:05 Jaanus Marrandi

Lugupeetud kolleegid! Sadamaseaduse ja vedelkütuse seaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus m.a 17. detsembril. Esimene lugemine toimus k.a 15. jaanuaril ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 22. jaanuariks ei laekunud eelnõu kohta Riigikogust ühtegi muudatusettepanekut.
Nagu te tähele panete, kui algul oli tegemist sadamaseaduse eelnõuga, siis nüüd on siia juurde lisatud üks teine seadus, mida ka sellesama eelnõuga muudetakse, ehk vedelkütuse seadus. Kuna eelnõu esimene osa ehk sadamaseadus puudutab ainult direktiivi regulatsioone, mis on vaja Eestil üle võtta, ja see puudutab üksnes sadamapidajaid, keda selle seaduse mõjusfääris on kõigest mõned, siis ei ole väga palju põhjust seaduseelnõu sellel poolel peatuda. Küll aga on oluline rääkida vedelkütuse seadusest, mis on vahepeal algataja ehk Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, kes on valitsuse ehk eelnõu algataja esindaja, muudatusettepanekute kujul siia lisandunud.
Vedelkütuse seaduse osa puudutab teatud biolisandite lisamist. Teatavasti on Eestil kohustus alates 1. maist 2018 lisada kütusele biolisandeid. Kuni selle aasta aprillini oli see nõue tavalise kütuse korral 3,1%, sealt edasi on see 6,4% ja järgmise aasta jaanuarist 10%. Et head kolleegid aru saaks, kuidas see toimub, ütlen, et selleks on kaks varianti. Üks variant on see, et igas kütuseliitris on teatud protsent biolisandeid sees.
Teine variant on täita seda kohustust statistika üleandmisega. Ehk nendel ettevõtetel, kellel jääb seda n-ö biokütust üle, on võimalik seda anda nendele, kellel on sellest puudus. Seda näeb ette ka vedelkütuse seadus, mis meil juba kehtib, ehk see on kirjas vedelkütuse seaduse §-s 2^2. Tehnilise rakendamise käigus on selgunud, et tegelikult ei ole võimalik statistikat üle anda. See on osutunud probleemiks. Seetõttu algataja ehk Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium tegigi ettepaneku, et selline ebatäpsest mõistekasutusest tingitud viga saaks parandatud, kuivõrd, nagu ma juba ütlesin, see takistab seaduse sisulist rakendamist. Põhjus seisneb selles, et kütuse tarbimisse lubamist reguleeriva alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seadus ei reguleeri biometaani tarbimisse lubamist, seega ei saa biometaani eelnimetatud kokkuleppe täitmiseks kasutada. Vedelkütuse seaduse muudatus puudutabki just biometaani. Samas on Eestis toodetud ja transpordis kasutatud biometaani kogused piisavad, et osaleda nimetatud kokkuleppes, neid sertifikaate n-ö edasi anda ja seda kohustust täita. Seetõttu nähti ette, et seadust oleks vaja täpsustada ning aktsiisiseaduse ja vedelkütuse seaduse tehniline vastuolu kõrvaldada.
See on kindlasti teatud turuosalisi mõjutav teema. Kui asjaosalistele sai teatavaks, et niisugune muudatusettepanek vedelkütuse seaduse kohta on menetluses oleva sadamaseaduse kaudu planeeritud, siis laekusid mitmelt turuosaliselt (Circle K Eesti AS, Olerex AS ja advokaadibüroo Sorainen) protestikirjad, kus öeldi, et seda niimoodi teha ei tohiks. Seal oli terve rida argumente. See on iseenesest arusaadav. Seaduses on mõisteline ebatäpsus, seadust on vaja väga täpselt lugeda, aga igal ettevõtjal on teatud kulutused, tal on oma plaanid, ja igasugune seadusmuudatus kindlasti mõjutab neid ja paiskab neid natukene segamini.
Diskussioon selle muudatusettepaneku ümber toimus meil peamiselt 11. veebruaril, kui me lahkasime kütuseettevõtetelt saabunud kirju. Komisjonis olid ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ametnikud Rein Vaks ja Timo Tatar, kes tegelikult lükkasid need väited ümber. Peamine põhjus, mille kütusefirmad välja tõid, oli see, et selline statistika üleandmine ei ole just nagu üldse aktsepteeritav või võimalik, et ikkagi igas kütuseliitris peab see lisand olema. Samas tõid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ametnikud välja (ma siin ka seda paragrahvi nimetasin), et juba kehtiva seaduse §-s 2^2 on tegelikult see statistika üleandmise regulatsioon olemas, seetõttu ei ole nendel ettevõtetel kohane väita, et nad ei ole teadlikud sellest, et nii saab seda biokütuse lisamise kohustust täita.
Pärast arutelusid jõudsid komisjoni liikmed üsna ühisele seisukohale, et selline muudatusettepanek on mõistlik, see on soodne kütuse hinnale, ka kütuse kvaliteedile ja soodustab kodumaiste biokütuste tootmist. Niisugustele asjaoludele tuginedes otsustati toetada vedelkütuse seaduse muutmist koos sadamaseaduse muutmisega, nii nagu oli teinud ettepaneku Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Kõik otsused olid konsensuslikud. Majanduskomisjon otsustas esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda tänaseks päevaks, 13. veebruariks, teha ettepaneku teine lugemine lõpetada ning kui teine lugemine lõpetatakse, siis on ettepanek suunata eelnõu kolmandale lugemisele 20. veebruariks. Tänan tähelepanu eest!

21:13 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Arto Aas, palun!

21:13 Arto Aas
Aitäh! Nagu sinu sõnavõtust võis aru saada, sai eelnõu menetluse käigus endale külge hoopis mingi uue seadusetüki, millel ei ole algse eelnõuga mitte midagi pistmist. Kogu see vaidlus kütuseturu ja biometaani ümber on hoopis teisest ooperist kui sadamaseaduse esialgne eesmärk, millest me siin täna ei räägi ja ka komisjonis peaaegu üldse ei rääkinud. Kuidas sulle tundub, kas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi selline käitumine on hea õigusloome tavaga kooskõlas, kui me teise lugemise ajal liidame eelnõule juurde veel ühe eelnõujupi, mille puudub igasugune väljatöötamiskavatsus, kaasamine ja mõjude hinnang, ning meil on jäänud napp nädal selle vastuvõtmiseks?

21:14 Jaanus Marrandi
Kuidas nüüd öelda, kahtlemata ei ole see hea seadusloome tava, aga me komisjonis seda arutasime – sa ka ise viibisid sellel komisjoni istungil – ja kõiki asjaolusid kaaludes jõudsime suhteliselt ühesele konsensuslikule järeldusele – vähemalt hääletusel keegi teistsugust arvamust ei väljendanud –, et see ei ole küll hea, aga, kuidas öelda, see ei ole ka kõige halvem lahendus. Kodanikele, tarbijatele on see mõistlik lahendus ja tekkinud tehniline aps või probleem saab lahendatud. See ei ole hea, aga see ei ole ka kõige halvem lahendus. Tõepoolest, tähtajad on kukkunud, vedelkütuse seadust on vaja rakendada ning kui vedelkütuse seaduse ja aktsiisiseaduse mõistetes on tekkinud vastuolu, siis on mõistlik selgus ikkagi majja tuua ja mida kiiremini seda tehakse, seda parem. See tingis ka selle komisjoni otsuse, vähemalt nii olen mina protokollist välja lugenud ja arutelust aru saanud ning nii ma teile ka siin ette kandsin.

21:15 Esimees Eiki Nestor
Arto Aas, palun!

21:15 Arto Aas
Aitäh! Seda segadust on siiski omajagu. Kui algul seda ettepanekut tutvustati, siis jäi kõigile mulje, et tegemist on ühe ebaolulise tehnilise muudatusega. Alles selle nädala alguses, esmaspäeval hakkasime komisjoni koosoleku lõpus minema sisusse, mida see vedelkütuse seaduse muudatus tegelikult tähendab. Selgus, et ei ole see midagi tehniline muudatus, see on väga suure mõjuga oluline muudatus. Meil oli tore ja huvitav arutelu ministeeriumi esindajatega, aga laua taga ei olnud turuosalisi, neid, keda see ettepanek puudutab. Tõesti, nende seisukohad on äärmiselt erinevad ja meil ei ole olnud kahe päeva jooksul võimalik täielikku selgust ja tõde välja selgitada. Kas see ikkagi nagu väärib sellist kiirustamist?

21:16 Jaanus Marrandi
Tegelikult oli meil ka komisjoni istungil sellest juttu ja komisjoni esimees pani Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ametnikele väga selgelt südamele, et nad annaksid nendele pöördumistele väga selged vastused. Kindlasti on kahetsusväärne, et niisugune mõisteline segadus on tekkinud, see on selge. Küll aga oli ka komisjoni istungil kõikidele osalistele arusaadav ja selge, et aeg ei oota. Tegelikult, nagu ma siin ka alguses välja tõin, biolisandite lisamine kütusele kogu aeg suureneb ja selleks, et neid nõudeid täita, on mõistlik ja muide ka kütuse kvaliteedi suhtes on mõistlik, et oleks võimalik seda statistikat n-ö liigutada ja müüa. See on iseenesest mõistlik. Sellele, kuidas tekkis see aktsiisiseaduse ja vedelkütuse vaheline mõisteline lahkheli, on täna keeruline vaadata. Ma püüdsin diskussiooni hästi lihtsalt ja kergelt edasi anda. Tegelikult suhtles Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ka Rahandusministeeriumiga, selleks et seda probleemi võib-olla lihtsamini lahendada. Aga omavahelisest väitlusest selgus, et see ei ole nii lihtne ja ikkagi on vaja seda mõistet täpsustada. Nüüd see siin on. Nagu ma ütlesin, see ei ole loomulikult kõige parem seadusloome tava, et ühe seaduse kaudu muudetakse teist, aga, kuidas öelda, antud olukorras on mõistlik seda ikkagi võimalikult kiiresti teha, sest kütusesertifikaatide vahetamine on vaja käivitada ja see peab hakkama

tööle, nii nagu vedelkütuse seaduse mõte on. Niikaua kui statistikat edasi anda ei saa, see seadus ei tööta nii, nagu seadusandja ehk meie ise siin ja ka algataja ehk valitsus olime seda asja mõelnud. Seetõttu on vigade parandus kahtlemata vajalik.

21:18 Esimees Eiki Nestor
Jüri Jaanson, palun!

21:18 Jüri Jaanson
Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Minu meelest on kahetsusväärne just see, et sellist praktikat meil komisjonides ikka jätkuvalt läbi lastakse. Võib ju ametnikke manitseda, aga ikkagi lastakse läbi sellist praktikat, et hoopis teisest valdkonnast teemad poogitakse seaduseelnõudele külge. See teebki Riigikogu ju kummitempliks. Ma sain teie jutust kätte ikkagi seda, et see ei olevat hea ega halb, väljatöötamiskavatsus on puudu, millegipärast on kiirustatud ja kõige lõpuks on vedelkütuse seaduses see võimalus ju olemas, nagu te ütlesite, see biometaani statistiline arvestus. Miks oli seda vaja just praegu teha? Miks ei kannatanud sellega oodata, et rahulikult omaette seaduseelnõuga välja tulla?

21:20 Jaanus Marrandi
Aitäh küsimuse eest! Ma tegelikult püüdsin seda selgitada, aga ma võin seda muidugi veel kord teha. Tõepoolest, vedelkütuse seaduses on selline statistika üleandmise võimalus olemas. Küll aga ei saa seda n-ö lasta turule aktsiisiseaduse mõistes. Aktsiisiseaduse mõistes on selline naljakas asi, et nullaktsiisiga kaubad tuleb lasta turule aktsiisilao kaudu, aga ei ole olemas biometaani aktsiisiladu. Seal oligi see mõisteline vaidlus. Selleks, et biometaan saaks turule tulla, nii nagu vedelkütuse seadus seda nõuab, oligi vaja seda teha. See on üks asi.
Teine küsimus on see, miks seda tehti nii kiiresti, et kas oli olemas väljatöötamiskavatsus. Väljatöötamiskavatsus oli olemas ja ta oli olemas siis, kui tehti vedelkütuse seadust. Nagu ma ka oma ettekande päris alguses välja tõin, on kaks moodust biolisandi lisamiseks. See kõik oli planeeritud. Üks variant on see, et seda lisatakse igale kütuseliitrile, praegu on see nõue 3,1% või mis ta on ja see tõuseb järgmiseks aastaks juba 10%-ni, muide. Teine meetod on see, et kui kellelgi on üle, siis sa kasutad puhast kütust, aga ostad kellegi ülejäänud statistikat. Põhimõtteliselt käivitab see selle vedelkütuse seaduse nagu tegelikult. See on selle asja mõte. Kiire on sellega sellepärast, et tõepoolest, tegelikult see variant toimib juba 1. jaanuarist. On esimese ja teise generatsiooni biolisandid. 1. jaanuarist me peame mingisuguse, ma seda peast ei mäleta, aga päris olulise protsendi lisama teise generatsiooni biolisandeid ehk jäätmetest tehtud kütust. Biometaan on just nimelt jäätmetest tehtav kütus. Reeglina on see tselluloosi töötlemise jäätmetest tehtav, seda tehakse Kundas, ja see on ka loomakasvatuse jääkidest veiselägast, sõnnikust ja silost tehtav kütus. Nii et selles mõttes on sellega kiire küll, on vaja, et see saaks hakata liikuma. Kui seda ei oleks nüüd tehtud, siis oleks tulnud arvestada, et võtab mitu kuud aega, enne kui uus Riigikogu käivitub ja uued ministrid tulevad, aga aeg läheb. See ei ole tarbijatele kasulik. Biolisandeid saab osta kuskilt välismaalt, ma pakun välja, et näiteks Poolast, kus tootjad teenivad selle pealt, või kust iganes. Täna on biometaani puhul tegemist meie oma biolisandiga. See mõjub hästi meie enda tootjatele ja tegelikult see mõjub hästi, ma väidan, ka kütuse kvaliteedile. Mitte igas liitris ei ole seda biolisandit, vaid ostetakse statistikat, mis läheb näiteks gaasiga sõitvate autode kaudu turule. Nii et selles mõttes on ta kasulik ja ei ole mõtet oodata kolmandikku aastat, selleks et seadus tööle hakkaks.

21:23 Esimees Eiki Nestor
Jüri Jaanson, palun!

21:23 Jüri Jaanson
Aitäh! Päris hea ja põhjalik selgitus, sellest kõigest ma saan aru. Aga me oleme olukorras, kus me sadamaseaduse muutmise asemel räägime hoopis teisest teemast ja see asi pidi käivituma selle aasta algusest. Saan aru, nüüd tuleb Riigikogu töös sunnitud paus jne. Aga kus olid ametnikud enne ja miks seda tööd eelmisel aastal, varem ära ei tehtud?

21:24 Jaanus Marrandi

Aitäh teile selle motiivi sissetoomise eest! Eks needsamad küsimused olid meil ka komisjonis arutlusel. On toimunud konsultatsioonid Rahandusministeeriumiga, kas biometaani saab niisugusel kujul nimetada kütuseks, mida saab üle anda. Rahandusministeeriumis toimunud aktsiisiseaduse ja vedelkütuse seaduse mõistete täpsustamine, kõik need kooskõlastamised ministeeriumide vahel, nagu sa isegi tead, on võtnud aega. Kindlasti on see kahetsusväärne, et see nii on läinud, ma olen sada protsenti nõus. Aga reaalne olukord on niisugune ja meil on valik, et seadus ei hakka tööle, nii nagu see oli plaanitud, nagu te ilusasti välja tõite, nii nagu esialgsed kavatsused ja analüüsid, väljatöötamiskavatsus ja muud asjad seda ette nägid. Kui seadus ei hakka nii tööle, siis on mõistlikum ikkagi võimalikult kiiresti see probleem kõrvaldada ja teha kõik, et see seadus töötaks nii, nagu algul plaanitud oli. See tee on sillutatud heade kavatsustega. Ma ei oska muud midagi öelda.

21:26 Esimees Eiki Nestor
Rohkem ettekandjale küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Arto Aas, palun!

21:26 Arto Aas
Tere jälle! Tahaks opositsiooni poole pealt väljendada nördimust, et järjekordselt on õigusloome hea tava ainult üks sõnakõlks, millest me reaalsuses kinni ei pea. Kui me mõne seaduse puhul näeme, et nööbi külge õmmeldakse pintsak, siis praegu on nööbi külge õmmeldud radiaator või midagi, millel ei ole algse eelnõuga mitte midagi pistmist. Sadamaseaduse ja vedelkütuse seaduse muudatus on täiesti eri planeetidelt ja mingit seost siin ei ole. See meile tegelikult ei meeldi. Juba on ka, eks ju, advokaadibürood must valgel kirjutanud, kuidas sellise menetlusega rikutakse Riigikogu enda kodu- ja töökorra seadust, head seadusloome tava ja kõike seda, mida me siin sõnades nii oluliseks peame. Kui kahe lugemise vahel ilmuvad kaheteistkümnendal tunnil mingid muudatusettepanekud, kus ei ole juures mõjude analüüsi, turuosaliste hinnanguid ega ole ka – vähemalt mina ei ole jõudnud neid näha, minu arust neid ei ole – Justiitsministeeriumi ega Rahandusministeeriumi arvamust, siis kuidas me neid asju menetleme? Sellel vedelkütuse seaduse muudatusel, mille me siia juurde poogime, on mitu korda suurem mõju kui sellel sadamaseaduse muudatusel. Nii asju lihtsalt ei tehta.
Vedelkütuse hind mõjutab meid kõiki, tarbijaid, ettevõtjaid – kõiki. Sellel on majandusele tohutu mõju. Tullakse ja öeldakse, et see kõik on kuidagi ebaoluline, aga kui sa hakkad küsimusi esitama, siis selgub, et seal taga on ikka väga keeruline ja mitmetahuline maailm, kus kõik ei saa asjadest ühtemoodi aru. Ma võin teile kinnitada: need väited, et kaks aastat tagasi seaduse vastuvõtmisel said kõik osapooled ühtemoodi aru, ei vasta tõele. Turuosalised ütlevad, et nad mäletavad kokkulepet teistmoodi: siis ei olnud juttu biometaanist, sellest, et sellega võib hakata statistiliselt kauplema. Nii et see menetluse pool on kindlasti probleem ja me ei tohiks sellist tava Riigikogus juurutada. Nii olulise mõjuga eelnõu puhul me tegelikult täpselt ei tea, mida me siin praegu otsustame ja mis mõjud sellel on. Väga suured ja soliidsed organisatsioonid on meie poole pöördunud murekirjadega. See oli menetlusliku poole kohta. Kindlasti oleks tahtnud, et meil oleks komisjonis olnud aega kutsuda laua taha ka, ma ei tea, minister ja eri osapooled ning selgitada tõde välja. Täna me minu hinnangul tõde ei tea.
Teine pool on sisuline, mis on ka ebaselge. Meil on kokkulepe Euroopa Liiduga või justkui kohustus biokütust kütusesse segada. Nüüd selgub, et võib-olla osal ettevõtjatel või organisatsioonidel seda kohustust ei teki, sest nad tegelevad biometaaniga, mis on subsideeritud äri, täiesti teine turg, täiesti teistsugune bisnis. Me doteerime biometaani tootjaid, me oleme aidanud välja ehitada tanklaid. See on hoopis teine äri, see on dotatsiooniäri ja kõik ei taha selles osaleda. Tekib ka see loogiline küsimus, et kui me ühte sektorit juba aitame, kas siis on õige, et see subsideeritud äri hakkab kuidagi mõjutama teisi turge, seda n-ö traditsioonilist kütuseturgu, kus on väga karm konkurents ja kus iga sent on arvel. Need sisulised küsimused jäid ka menetluse ajal komisjonis lahendamata. Täna ei ole võimalik enam kellegi käest küsida. Öeldakse, et asi on kiireloomuline. No kas ikka on? Seadused ja kohustused kehtivad nagunii ja see, et keegi kusagil, ma ei tea, ametkonnas tegi paar aastat tagasi mingi näpuvea, ei tähenda, et meie peaksime siin enda kokkulepitud reegleid rikkuma.
Ma palun veel paar minutit.

21:30 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

21:30 Arto Aas

Nii et meile selline asjaajamine tegelikult ei sobi, me ei tea täpselt, mis on selle eelnõu mõjud. Me ei saa öelda, kas see kõik on tingimata vale, aga vedelkütuse seaduse muudatusel sadamaseadusega mingit pistmist ei ole. Kahe lugemise vahel, kiirkorras selliseid muudatusi teha ei tohiks. Aitab küll. Aitäh!

21:31 Esimees Eiki Nestor
Ettepanekut ei tulnud ja rohkem kõnesoove ei ole. Eelnõu 780 kohta on esitatud kaks muudatusettepanekut juhtivkomisjonilt. Esimene ja teine muudatusettepanek. Arto Aas, palun!

21:31 Arto Aas
Palun esimest muudatusettepanekut hääletada!

21:32 Esimees Eiki Nestor
Selge. Austatud Riigikogu, juhatajal on protseduuriline küsimus austatud Reformierakonna fraktsiooni aseesimehele Kristen Michalile. See kõlab nii: kas rahvasaadik Arto Aasale oli fraktsiooni juhtkond esitanud tungiva palve selle eelnõu puhul otsustada, mida hääletada ja mida mitte?

21:34 Kristen Michal
Ma kinnitan, et see oli ka fraktsiooni protokollitud otsus.

21:34 Esimees Eiki Nestor
Aitäh! Austatud Riigikogu, me arutame eelnõu 780. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 1, mille on esitanud majanduskomisjon ja mis on täielikult arvestatud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Muudatusettepaneku poolt on 30 Riigikogu liiget ja vastu 12, erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek leidis toetust.
Muudatusettepanek nr 2 on majanduskomisjonilt. Kuna muid ettepanekuid ei ole, siis on eelnõu 780 teine lugemine lõpetatud.

---

21. 21:35 Muinsuskaitseseaduse eelnõu (684 SE) teine lugemine

21:35 Esimees Eiki Nestor
Järgnevalt on meie päevakorras Vabariigi Valitsuse algatatud muinsuskaitseseaduse eelnõu 684 teine lugemine. Komisjoni ettekandja on kultuurikomisjoni esimees Aadu Must. Palun!

21:36 Aadu Must
Austatud kolleegid! Meie ees olev seaduseelnõu on, nagu öeldakse, kaua tehtud kaunikene. Selle eelnõu esimene lugemine toimus 2018. aasta 29. septembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 2018. aasta 10. oktoobriks esitas Eesti Vabaerakonna fraktsioon kaks muudatusettepanekut, need on loetelus numbrite 1 ja 43 all. Komisjon ise sõnastas pärast pikki ja huvitavaid läbirääkimisi huvirühmadega veel 55 muudatusettepanekut, otsis kompromisse ja püüdis leida optimaalset sõnastust.
Ma ei saa märkimata jätta, et muinsuskaitseseadus – tegelikult oli sellest juttu ka esimesel lugemisel – oli või on selline seadus, mis kunagi ei leia kogu rahva üksmeelset toetust, sest on erinevad huvirühmad ja neil on erinevad huvid, mis kohati on lausa vastandlikud. Üks moment on veel: kõikide huviküsimuste lahendamine on võimalik siis, kui on tegemist väga rikka riigiga, kes kõik kinni maksab, aga selgus täiesti ootamatult, et meie ei ole nii rikkad, et riik jõuaks kõiki asju lihtsalt kinni maksta või vahel ka, vabandust, üle maksta ja kompenseerida.
Minu koolmeistripraktika ütleb, et vahel, kui hoolega kuulatakse, võib rääkida isegi üle aja, ülikoolis vähemalt, aga samal ajal tuleb vaadata auditooriumit ja kui on näha, et auditoorium on väga väsinud, siis tuleb kohe ära lõpetada. Täna ma alustan juttu siis, kui auditoorium on juba väga väsinud, aga ma püüan siiski olulise välja tuua. Väga palju informatsiooni on seletuskirjas ja kes tahab süveneda või on juba süvenenud, saab õnneks ka sealt tuge. Kõigepealt pean siiski tutvustama, mis muinsuskaitseseaduses kehtiva seadusega võrreldes on muutumas ja, nagu huvirühmad väidavad,

valdavalt paremaks. Alati mõni huvirühmadest leiab, et oleks vaja veel rohkem, aga see selleks.
Kõigepealt on sõnastatud üldised põhimõtted, millest peavad lähtuma kõik osapooled. Sisuliselt on tegemist väärtuspõhimõtetega ning need annavad raami ka ameti üldisele tegevusele. Kõik seadused ja leevendused peavad olema üldpõhimõtetega kooskõlas, mitte niimoodi, et natuke ühtepidi või natuke teistpidi.
Palju oli juttu muinsuskaitse eritingimuste väljastamisest. Praegu tellib eritingimused omanik arhitektilt ja maksab need ise kinni, edaspidi annab riik need omanikule tasu võtmata. Praegu on olnud umbes 280 väljastamist aastas ja öeldi, et omanikule läheb see maksma keskeltläbi, s.o Harju keskmine, 3000 eurot. Nii et see peaks olema oluline riigi abi.
Kolmandaks on paindlikumad võimalused teha mälestistel kitsendusi ja leevendusi. Kehtiva seaduse järgi saab leevendusi teha ainult ajaloo- ja arheloogiamälestiste liikidel, nüüd sai formuleeritud, et kõikidel mälestiste liikidel. Kitsenduste määramisel tuleb mälestisest lähtuvalt kaaluda, mis töid ja tegevusi on vaja tulevikus sellel objektil reguleerida ja millistest kitsendustest võib üleüldse loobuda. Ei ole mõtet kehtestada kitsendusi igaks juhuks, et äkki keelame midagi juba etteruttavalt ära.
Eelnõu kohaselt hakatakse mälestiste kaitse alla võtmisel hindama riikliku kaitse eeldusi ehk mälestise kohta koostatud metoodiliste hindamismaterjalide ja kriteeriumide alusel hinnatakse tema väärtust ja kaitse alla võtmise põhjendatust. Kehtiva seaduse alusel kirjeldati lihtsalt selle konkreetse mälestise tunnuseid, aga ei kaalutud objektiivseid kriteeriume ega võrreldud teiste samaliigiliste mälestistega. Nii et asja juures peab olema rohkem pühendumust ja asjatundlikkust.
Viiendaks, kaitsevööndi määramine. Kehtiva seaduse järgi määratakse see kõigile mälestistele, eelnõu järgi kaalutakse igal juhul eraldi, kas kaitsevööndit on vaja. Kaitsevööndi võib jagada erinevate piirangutega osadeks. Mäletan, et palju-palju aastaid tagasi käis sama teema üle suur vaidlus, kui mõned leidsid, et lammas ei tohi ohvrikivi ümber rohtu süüa, sest äkki ta kahjustab seda.
Kuuendaks, muinsuskaitselise järelevalve määramine. Kehtiva seaduse järgi on kohustuslik see alati määrata, kui mälestist konserveeritakse, restaureeritakse, seal tehakse ehitustöid. Eelnõu järgi tuleb aga igal juhul kaaluda, kas järelevalve määramine on üldse vajalik, kui töid tehakse juba eelnevalt kinnitatud tegevuskava järgi. Võrreldes majandusasjadega võib öelda, et see on umbes sama, et kui eelarve on olemas, kas siis peab iga asja juures veel hakkama rahastamist analüüsima. Siin on meil kõne all küll järelevalve tegemine, mitte raha.
Seitsmes oluline asi, mis muutub, on tööde tegemine. Näiteks on kehtiva seaduse järgi igal pool raie- ja kaevetööde kohta omad kitsendused, ilma loata tegemise keeld. Eelnõu kohaselt on keeld ainult siis, kui see on asja säilitamiseks vältimatu, näiteks arheoloogiamälestise ja ajaloolise loodusliku pühapaiga puhul.
Kaheksandaks, osa tööde puhul piisab teavitamisest. Selle üle oli väga palju juttu ja vaidlusi. Näiteks olid ka arheoloogid seda meelt ja kaitsesid peaaegu viimse hetkeni seda, et kuna arheoloogiline uurimine sisult ju hävitab muistise – kui nad on selle läbi kaevanud ja targaks saanud, siis midagi järele ei jää –, peab see olema kindlasti loamenetlusega tehtud. Pärast õige mitmendat diskussiooni ja koosistumist nendega jõudsid ka nemad arusaamisele, et kui need tegevuskavad on kõik nende ja nende määratud tippspetsialistide käest läbi käinud, siis hoolimata sellest, et tuleb rangelt kontrollida, ei ole kaks korda kontrollida võib-olla vajalik, ja nad leebusid. Esialgu oli hirm küll, et midagi võib untsu minna, aga see põhimõte leidis ka nende nõusoleku.
Siis oli veel hästi palju vaidlusi rahalise hüvitise üle, et milline peab olema rahaline hüvitis uuringute ja muinsuskaitselise järelevalve kulude katmiseks. Kehtivas seaduses sellist hüvitist ei ole, kuna leiti, et see kaitsmine on peaaegu et patriootiline kohustus, me kõik kaitseme. Uues seaduses see hüvitis on. Kuigi igasugused maksuvabastused on väga ohtlik teema, leiti siiski, et see hüvitis võiks olla maksuvaba, seda sel lihtsal põhjusel, et ta ei ole seotud mitte isiku, vaid objektiga, mida kaitstakse ja mille säilimist soovitakse.
Veel on oluline see, et Tartu Ülikool tõi välja just otsinguvahendi kasutamise, kõik need suured detektoristid jne, et see on natukene nagu röövarheoloogia. Neid punkte me täpsustasime, et kontroll oleks olemas.
Veel oli üks selline teema, mis on alati olnud n-ö ortodokssete või maksimalistidest muinsuskaitsjate ja pragmaatikute erinevus. See on see, kui kaua on objekt kaitse all. Ühelt poolt Muinsuskaitseamet algul leidis, kui objekt on muinsuskaitse alla võetud, kui on kas või teoreetiline võimalus seda restaureerida, siis ta jääb muinsuskaitse alla ja ärge seda puutuge. Küll komisjoni liikmed, küll õiguskantsler olid seda meelt, et kuulge, kui on niimoodi, et vanast mõisatallist on natuke järel ja uue talli ehitamine tuleks

lihtsalt 18 korda odavam kui vana kordategemine ja tallil ei ole väga suurt kultuuriväärtust, siis peab olema võimalus seda muinsuskaitse alt välja võtta. Seda toetas õiguskantsler ja mitu komisjoni liiget olid selle ettepaneku taga. Ka see on reguleeritud n-ö pragmaatika suunas.
Veel üldistest kontseptuaalsetest lähenemistest. Palju oli juttu muinsuskaitse üldprintsiipidest. Nii-öelda üldkontseptsioonis tundub sümpaatsena see euroopalik muinsuskaitsetava, et kui on tegemist ajaloolise hoonega, siis on esimene prioriteet, et see hoone peab elama ja töös olema, ja teiseks tuleb ta säilitada võimalikult algupärasel kujul. Vahel on räägitud teisipidi, et olgu võimalikult algupärane, paneme ta klaaskasti. Aga siis tuleb välja üks lihtne asi: hoone säilib siis, kui ta elab ja töötab. Nii et selles mõttes on ka uusi lähenemisi.
Veel on mitmeid arenguid, mis on tulnud huvirühmadelt. Kas või juurdepääsuprobleem. Muinsusväärtustele peab juurde pääsema, ei tohi olla niimoodi, et kuskilt kaugelt kuuled või näed, nende juurde peab pääsema ka puuetega inimene. Veel üks küsimus on see, et kas väga vanades ajaloolistes hoonetes, mis peavad elama – mulle isiklikult on läinud südamesse näiteks Tartu raekoda –, peab selleks, et nad elaksid, olema lift. Jah, seal peab olema lift, sest siis ta on raekoda ja siis see hoone töötab ja säilib.
Oli terve rida ettepanekuid, mis olid tulnud huvirühmadelt ja mida siiski ei arvestatud. Suur osa neist olid sellised, et need probleemid lahenesid huvirühmadega peetud läbirääkimiste käigus. Ma tunnen nüüd praegu kohmetust, et ma kõiki neid ette lugema ei hakka, kui ei ole küsimusi. Kui on küsimused, siis ma pean ette lugema, aga ma tahan natuke üldistada ja üle libiseda. Seletuskirjas on kõik need hästi läbi kirjutatud. Ma väidan veel kord, et meil oli komisjonis palju kohtumisi huvirühmadega. See nimekiri, mille ma jätsin ka ette lugemata, on väga esinduslik ja mitmekülgne. Teiselt poolt, kõigi nende teravate asjade teemal, mis jäid üles, me vestlesime – küll mina, küll teised komisjoni liikmed – nende inimestega. Kuigi öeldakse, et kohalolijaid on raske kiita, aga et ei jääks sellist tunnet, nagu ma hilisõhtusel tunnil tahaksin rääkida oma töövõitudest või midagi sellist, tahan ma eriti kiita Angelika Bergi, kes on oluliselt parem kooliõpetaja kui mina. Kui me huvirühmade esindajatega kohtusime, siis mina tahtsin selgeks teha, et vaat õige on nii või midagi sellist, siis Angelika aitas, ta seletas arheoloogidele ära, mis asi on arheoloogia, nii et nad pärast olid meiega nõus ja jõudsid järeldusele, et nemad teeksid küll mõne asja teistmoodi, aga see seaduseelnõu on siiski väga palju parem kui seni kehtiv seadus.
Teine asi veel. Ükski asi ei ole lõplik tõde, teiste sõnadega, tuleb uus Riigikogu, tuleb uus kultuurikomisjon ja küllap nad hakkavad jälle korvikesse parandusettepanekuid korjama. Ja muinsuskaitseseadusesse, mis alati muutub ja ikka paremaks, kui me rikkamaks saame, võivad nähtavasti aasta-poolteise pärast tulla mõned asjalikud parandused, mida on elu ise dikteerinud. Tõenäoliselt jätsin ma midagi olulist ütlemata. Siiski, võib-olla on oluline öelda, enne kui me hakkame parandusettepanekuid hääletama, et tõepoolest oli selliseid vaidlusi, et algul oli maailm nagu päris lõhki. Üks selliseid küsimusi oli näiteks nimetuse küsimus, see, kuidas ikkagi nimetada struktuuriüksust, mis Kultuuriministeeriumis riiklikult muinsuskaitse probleemidega tegeleb. Kuna on kavas ühendada muinsuskaitse ja muuseumidega tegelevad ametid, siis leiti, et võiks olla ühine nimetus "kultuuripärandiamet". Tugev vastulause tuli muinsuskaitseringkondadelt, väideti, et sõnast "muinsuskaitse" loobumine oleks nagu meie rahvuskultuurist mingi osa mahasalgamine. Te mäletate, et muinsuskaitseliikumine tuli esimesena avalikult välja kolme eraldi lipuga, sinise, musta ja valgega, jne. Need vaidlused lõppesid sellega, et kultuuripärandiameti mõistet peeti euroopalikumaks, nüüdisaegsemaks, võib-olla ta seda ka on, aga siis juhtus veel üks asi. Me hakkasime inglise keelde ja tagasi tõlkima ning siis tuli välja, et *cultural heritage* on ta nii või teisiti, *heritage protection.* Kui sa tõlgid kas "muinsuskaitse" või "kultuuripärandi" inglise keelde, kuulge, täpselt sama tuleb ju välja. Lõpuks oli meil ka kompromissettepanek, mille esitas Vabaerakonna fraktsioon, et kui te kuidagi kokkuleppele ei jõua, võtame siis midagi mõlemast. Praegu küll näib nii, et komisjon on otsustanud ja ma arvan, et vist isegi kõik osapooled on öelnud, et ei ole tähtis, mis värvi kass on, peaasi, et ta hiiri püüab, ja seetõttu kutsun ma teid üles toetama komisjoni ettepanekut jääda siiski Muinsuskaitseameti nimetuse juurde.
Veel üks tõsiseid küsimusi oli see, et ehitajatel ja muinsuskaitsjatel on alati erinevad huvid. Ehitajad leidsid, et see seadus kõiki nende hirme maha ei võta. Ma olen ise nende esindajatega korduvalt kohtunud ja pikalt rääkinud, viimati veel pühapäeva öösi või õhtul hilja. Me jõudsime selleni, et nad olid nõus, et nemad teeks teistmoodi, aga nad aktsepteerivad väljakujunenud teksti. Ainuke koht, kus erimeelsused alles jäid, oli see nende arvamus, et neid muinsuskaitseametnikke ei saa ikka usaldada. See, kas kedagi usaldada või mitte, ei ole seaduse ülesanne. Siim Raie, Muinsuskaitseameti juht, ütles, et

jah, see on probleem, tuleb rohkem seletada, avada jne.
Päris viimane punkt, mis aruteludes välja koorus, oli see, et muinsuskaitseseadus võibki olla keeruline. See tähendab, et Muinsuskaitseametil on vähemalt moraalne kohustus – seda seaduses ette kirjutatud ei ole –, et muinsuskaitseseadus tuleb lahti kirjutada koos kommentaaridega. See võtab maha hirmud, mis õnneks on valdavalt põhjendamatud. Minu poolt kõik. Aitäh!

21:51 Esimees Eiki Nestor
Küsimused ettekandjale. Ain Lutsepp, palun!

21:51 Ain Lutsepp
Aitäh, härra esimees! Austatud komisjoni ettekandja, komisjoni esimees! Siin on üks küsimus, mis puudutab ehitusseadustikuga kokkukõlamist, eelnõust jäi see välja. Palun selgitage olukorda, mis on tekkinud.

21:52 Aadu Must
Tõepoolest, muinsuskaitseseadus on see, mis haakub päris mitmete seadustega, eelkõige ehitusseadustikuga. Põhimõtteliselt viisid viimased konsultatsioonid sellele tulemusele, et kui mõni probleem on ehitusseadustikus täpselt ja hästi fikseeritud, siis meie püüame seda järgida. Seletuskirjas on või peaks olema sellele osutatud. Eriti, kui me loodame sellele, et kui tuleb kommenteeritud väljaanne, siis sääl on need osutused lihtsad ja selged, erinevusi ei ole. Me oleme ehitusseadustikust põhimõtteid laenanud. Nii et püüdsime vastuolu välja rookida.

21:53 Esimees Eiki Nestor
Urve Tiidus, palun!

21:53 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Teie esituses kõlas minu kõrvus väga hästi see põhimõte, et muinsuskaitse all olevatele hoonetele peab olema ligipääs ka nendel inimestel, kes ei ole võib-olla kõige võimekamad, et igast ilma käsipuudeta trepist üles ronida jne. Kas see tähendab seda, et nendes hoonetes on võimalik nüüd siiski panna näiteks käsipuud, kuigi neid seal algselt ei olnud? Mida see praktikas tähendab?

21:53 Aadu Must
See on nüüd tõepoolest see, millest me oleme komisjonis rääkinud. Sellel teemal konsulteerisime veel eraldi muinsuskaitseametnikega. Põhimõte on see, nii nagu vestluses Siim Raiega sai sõnastatud, et muinsuskaitse jätkuvalt võitleb selle vastu, et gooti stiilis ehitisele pandaks lifti jaoks kuhugi väljapoole mingi oranž ja kollane toru. Seda mitte. Üldprintsiip on see, et uuendused peavad sobima originaaliga ja seda võimalikult vähe kahjustama. No igaühel on oma mõõdupuud. Minule oli mõõdupuuks Tartu raekoda. Nad ütlesid, et nemad toetavad seda, et seal peab olema lift ja seda ei värvita oranžiks, vaid see jääb hoone põhitoonidega samasse gammasse.

21:54 Esimees Eiki Nestor
Andres Metsoja, palun!

21:54 Andres Metsoja
Aitäh, hea ettekandja! Ka keskkonnakomisjonis käis arutelu muinsuskaitseseaduse üle. Üks olulisi teemasid puudutas looduslikke pühapaikasid ja seal lisapiirangute seadmist nõnda, et seda maaomanikule ei kompenseerita. Me tegime selle kohta ettepanekuid ka. Te seda kindlasti arutasite. Kuhu te jõudsite?

21:55 Aadu Must
See oli üks tõsistest teemadest. Looduslike pühapaikade teema on üleüldse selline, et varem olid looduslikud pühapaigad seaduses formuleeritud arheoloogiamälestistena, arheoloogid olid sellele vastu, sest üsna tihti on neil paikadel arheoloogiaga vähe pistmist ja tervel real juhtudel on

dokumenteeritud, et mõned looduslikud pühapaigad on tekkinud n-ö hilistraditsioonis. Umbes niimoodi, et kui kunagi oli mõisas vastavalt 1825. aasta ukaasile ülirange kaitse all geodeetiline märk, mida kaardistamisel kasutati, ja kui keegi seda ristipuud rikkus, siis sai karistada, aga hiljem on vanaemad rääkinud sellest enam-vähem nii, nagu juba Lembitu oleks sääl käinud. Aga need asjad on ikkagi professionaalide lahendada.
Konsulteerisime mitmel teemal. Näiteks, kui seda kohta oleks vaja majandada võrdsetel alustel sellega, nagu on sätestatud looduskaitseseaduses, siis võib-olla võiks ta viia üleüldse tolle seaduse valitsemise alla. Päris raske on teha niimoodi, et muinsuskaitseseaduse all on osa objekte, kus kompenseeritakse, ja kõrval on osa objekte, mille puhul on siiski leitud, et riigil seda jõudu ja võimekust ei ole. Muinsuskaitseseaduse alusel kompenseerimine on tagasihoidlikum kui looduskaitseseaduse järgi. Aga millegipärast ei tahtnud keegi saada ka looduslikke pühapaikasid teise seaduse reguleerimisalasse. Mitmel pool on sisse viidud vähemalt otstarbekuse printsiip, ei ole niimoodi, et kui on looduslik pühapaik, siis see keeld seal kehtib. Seda ma tegelikult proovisin ka mainida – ma rääkisin liiga lühidalt –, et keelud oleksid hästi lokaliseeritud, mitte niimoodi, et kui üks puu on kaitse all, siis ei tohi metsa raiuda. Tegemist on kompromisslahendusega, nii komisjon kui ka kõik osapooled olid arusaamal, et teemavaldkonnaga tuleb edasi töötada.

21:57 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, Aadu Must! Riigikogu liikmetel ei olegi rohkem küsimusi. Avan läbirääkimised. Yoko Alender, palun!

21:57 Yoko Alender

Head muinsuskaitsehuvilised! Head kolleegid! Hea juhataja! Ma olen suures osas Aaduga täiesti päri. Miks ma tahtsin täna siia tulla? Ma arvan, et me oleme kultuurikomisjonis teinud ära päris suure töö. Alustuseks tahan öelda ka omalt poolt aitäh meie headele ametnikele eesotsas Angelikaga.
Aga lähen siit edasi. Seaduseelnõu on tõesti kaua menetletud. Mina isiklikult läksin Kultuuriministeeriumisse tööle 2012. aastal ja juba siis seda tööd alustati. See on võtnud aastaid. Ma arvan, et see, mida me vahel kuuleme – on väga palju tuliseid muinsuskaitsjaid, aga on ka neid, kes on leidnud, et on olnud liiga rangeid piiranguid, ja siis on ka see usalduse küsimus –, see kriitika käib tõepoolest kehtiva seaduse kohta. See eelnõu ongi ette võetud selleks, et tulla tänasesse päeva ja et tekiks rohkem usaldust, liikumaks selles suunas, mille me oleme nüüd konkreetselt põhimõttena Riigikogus muudatusettepanekute abil sõnastanud, et muinsuste säilitamine on omaniku ja riigi jagatud kohustus. Samuti oleme sõnastanud, et tuleb ikkagi jälgida seda avalikku huvi, meie põhiseaduses kirja pandud kohustust kultuuriväärtusi säilitada, ja ka omaniku erahuvi. Tuleb lähtuda mõistlikkuse ja proportsionaalsuse põhimõttest. Ma arvan, et need on olulised asjad. See on tõesti edasiliikumine. Mõned asjad võib-olla veel, mida ma tahan välja tuua ja mis selle kohta tõestust annavad. See on seesama puuetega, erivajadustega inimestele ligipääsu tagamine. Kindlasti annab see, kui selline asi on seaduses, aluse minna edaspidi kõiki kaasava elukeskkonna suunas, mille üks osi on ka need vanad majad. Mälestisi on väga palju, eks ole, ja ainult umbkaudu 5000 neist on ehitised. See oli lihtsalt teile infoks. On hästi palju ka teistsuguseid mälestisi, aga probleemid on tihti ehitistega. Arhitektina olen ma võib-olla olnud kimbatuses, et mida aeg edasi, seda enam meeldivad mulle vanad majad. Võib-olla on see ka üks põhjusi, miks ma tahtsin täna sõna võtta. Tegelikkuses ei ole siin konflikti. See, mida me kaitseme, on ju meie kunagiste kolleegide looming, need mälestised on kõik kellegi loodud. Ma arvan, et edaspidi, kui me suudame liikuda selles suunas, et suureneb usaldus ametnike, muinsuskaitsjate ja spetsialistide ning nende vahel, kes nendes hoonetes elavad ja toimetavad, siis me astume sammu edasi.
Üks asi on veel, millest võiks rääkida. Minu meelest võiks riik endale siin küll tuhka pähe raputada. See on see, millist eeskuju me anname. Riigi omandis olevad mälestised – kas me suudame nendega piisavalt hästi toimetada? Kas me liiga sageli ei eelista mälestiste kordategemise asemel keskpäraseid või veel hullemaid uusi hooneid? Võtame kas või superministeeriumi näite, kahjuks. Ka arhitekt Rem Koolhaas on öelnud, et teatud mõttes on mälestiste kaitsmine võitlus keskpärasuse vastu nüüdisaegses arhitektuuris. Kui palju on täna neid objekte, mida teie arvates kaitstakse 200 aasta pärast? Mida tullakse siis vaatama praegustest Eesti n-ö avaliku raha eest ehitatud hoonetest? Minule kangastub kohe Narva kolledž. Aga miks sai Narva kolledži hoone selliseks, nagu ta täna on? Ka seal oli muinsuskaitsel oma roll, seal tegid arhitektid ja muinsuskaitsjad väga head koostööd, ja ma arvan, et

loodi objekt, mida hakatakse kaitsma ka edaspidi.
Ma loodan, et see eelnõu läheb läbi, ma loodan, et see saab teie toetuse. Võin ehk lubada endale ka spetsialisti vaadet. See eelnõu on kindlasti parem kui kehtiv seadus. Ma usun, et meie väärikas pärand saab paremini kaitstud. Ka nimetuse küsimuses avastasin ma endas mingil määral konservatiivi ja toetan seda vana varianti. Aitäh!

22:02 Aseesimees Enn Eesmaa
Jüri Jaanson.

22:03 Jüri Jaanson
Austatud kolleegid! Mul on selle eelnõu üle tõesti väga hea meel. Seda on hästi pikalt ja põhjalikult menetletud. Ma väga tänan komisjoni ja kõiki asjaosalisi, et ta on jõudnud sellisena, nagu ta on, siia teisele lugemisele. Miks ta oluline on? Ta on esimene terviktekst, kus muinsuskaitseliste ehitiste puhul on arvestatud puudega inimestega, just sellega, et nad nendele ehitistele juurde pääseksid. See on väga oluline alguspunkt selleks, et inimesed, kes eri põhjustel ei saa praegu tavakodanikele juurdepääsetavaid ehitisi kasutada, saaksid tulevikus ikkagi meie kultuuriväärtustele ligi. Siin on juba näiteid toodud, aga mina ütlen, et üks halb näide on seesama Riigikogu hoone. Ta on küll restaureeritud, ta on ajalooline võimukeskus, aga ta ei ole puudega inimestele hästi ligipääsetav. Ma loodan, et kunagi kauges tulevikus, kui Riigikogul on uus hoone, on sellega kindlasti arvestatud. Sellega peab arvestama, sest juba seadused on sellised, sellest ei saa mööda vaadata.
Eelnevates ettekannetes toodi välja mõni väga hea asi. Näiteks see, et muinsuskaitseliste ehitiste taastamisel ei pea alati olema lihtsaid lahendusi, nende ehitiste taastamine võib olla ka pingutus. Samamoodi peab olema saavutatav juurdepääsu võimaldamine puudega inimestele, see peab olema saavutatav just teravate kontrastide, näiteks uue ja vana kontrasti kaudu, et oleks selgelt eristatav, mis on vana ja mis on lisatud selleks, et võimaldada juurdepääsetavust. Sellised lahendused on võimalikud ja edaspidi saab nii kindlasti teha.
Ma soovin veel kord tänada selle protsessi läbiviijaid või selle eelnõu edasiviijaid. Loodan, et sellisena jõuab ta ka kolmandale lugemisele ja edaspidi puudega inimesed teavad, et nendega on seekord arvestatud. Ma muidugi tahan veel mainida, et puudega inimestega arvestamine lisati juurde komisjonis. Selle eest ma tahangi just komisjoni tänada. Aitäh!

22:06 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Viktoria Ladõnskaja-Kubits!

22:06 Viktoria Ladõnskaja-Kubits
Head rahvasaadikud! Kui me räägime seaduse mõttest, siis on siin võimalik minna kahte printsipiaalselt erinevat teed: me lähtume kas sellest, et kultuuripärand, muinsuskaitse all olev objekt on omaniku au ja mure, või sellest, et see au ja mure on nii omaniku kui ka riigi osa. Isamaa erakond lähtub sellest, et muinsuskaitse all olevate objektide säilitamine on nii omanike kui ka riigi huvides.
Selle seaduse saatus pole olnud lihtne. Tuleb tunnustada Kultuuriministeeriumit, et nad on mitu aastat järjest tegelenud eelnõu ettevalmistamise ja vormistamisega, kuid samas pean ütlema, et kui Kultuuriministeerium kohe algusest peale ei oleks mitte lihtsalt formaalselt küsinud teiste osapoolte seisukohti, vaid oleks soovinud reaalselt nende seisukohtadega arvestada, oleks praegune tekst ehk teistsugune ja võib-olla ka parem. Mind kultuurikomisjoni liikmena ehmatas olukord, kus eelnõu oli ministeeriumi arvates enam-vähem valmis ja avalikule istungile kutsuti kõik osapooled ning siis tuli välja, et enamik osapooltest ei olnud tol hetkel pakutud tekstiga absoluutselt rahul.
Muudatusettepanekuid nõudsid Eesti Ehitusettevõtjate Liit, Eesti Omanike Keskliit, Hinni talu esindaja Ott Rätsep, Eesti Muinsuskaitse Selts, aga ka õiguskantsler ja teised.
Praeguseks on tekst kõvasti muutunud. Toon välja mõne positiivse asja. Esiteks on sõnastatud üldised põhimõtted (eelnõu § 3), millest peavad lähtuma kõik osapooled. Sisuliselt on tegemist väärtuspõhimõtetega ning need annavad raami ka ameti tegevusele. Kõik kitsendused ja leevendused peavad olema üldpõhimõtetega kooskõlas. Teiseks, muinsuskaitse eritingimuste väljastamine. Praegu tellib eritingimused omanik arhitektilt ja maksab need ise kinni, edaspidi annab riik need omanikule tasu võtmata. Kolmandaks, rahaline hüvitis uuringute ja muinsuskaitselise järelevalve kulude katmise toetamiseks. Kehtivas seaduses sellist hüvitist ei ole. See hüvitis on tulumaksuvaba. Veel üks oluline

nüanss: peale säilitamise toetuse, mis on ka kehtivas seaduses, luuakse lisavõimalus saada toetust omandireformi fondist ja see toetus on tulumaksuvaba. On selge, et ka uue seaduse puhul sõltub rakendamine paljuski jätkuvalt Muinsuskaitseameti ametnike tegevusest, kuid omanikel on võimalik seadusele tuginedes jälgida, et otsused oleksid kaalutletud, põhjendatud ja läbipaistvad ning põhineksid muinsuskaitseseaduses kirjeldatud väärtuspõhimõtetel.
Siiski on jäänud ka probleemseid kohti. Jätkuvalt on lahenduseta probleem, mis on tekkinud olemasolevate mälestiste tõttu, mis võeti kaitse alla n-ö nimekirjade kaupa. Enamik neid ehitisi võeti kaitse alla üle 20 aasta tagasi ja omanikega kooskõlastamata ning paljudel juhtudel on hinnangud ja kaitse alla võtmise põhjendused ikka veel koostamata. Toon tsitaadi ühe kaitse all oleva objekti omanikult: "Töö tuleb teha kokkuleppel omanikuga ehk temaga kooskõlastada. Ilma sellise kokkuleppeta on ametnike nõudmised suvalised. Ilma kokkuleppeta on ka trahvimine suvaline, sest omanikku ei saa karistada teo eest, mille olemusest ta pole teadlik. Igasugune loakohustus tekib alles siis, kui omanik tahab mälestist kokkulepitust erinevalt muutma hakata." Isamaa arvamus on, et kindlasti võiks seletuskirjas fikseerida omanike keskliidu ettepaneku koostada ka mälestistele mõjude hinnang. Seda võiks arutada tulevikus, kui on olemas reaalselt rakendatav mõjuhinnangu metoodika.
Tuleb markeerida ära ka õiguskantsleri esitatud muudatusettepanek, mida sisuliselt arvestati, kuid meie arvame, et seda võiks täielikult toetada. Nimelt oleks vaja täielikult toetada õiguskantsleri ettepanekut lõpetada mälestise staatus otstarbekuse kaalutlusel ja sel põhjusel, et muidu mälestis hävib.
Veel üks probleemne koht on muudatusettepanek nr 55, mille kohaselt viiakse kehtivad muinsuskaitseala põhimäärused uue seadusega kooskõlla nelja aasta jooksul "pluss haldusmenetluseks ja kohtuvaidlusteks kuluv aeg". Isamaa jaoks on see põhimõtteline küsimus. Pakutud kompromissiga me ei nõustu, sest neli aastat on ebaproportsionaalselt pikk aeg. Teisisõnu jäävad neljaks aastaks kehtima piirangud, mis pole seadusega kooskõlas ja mis puudutavad kümneid tuhandeid muinsuskaitsealal või selle kaitsevööndis asuvate hoonete omanikke. Väide, et kaks aastat on liiga lühike aeg – sellise mõttega tuli välja Kultuuriministeerium – on paljasõnaline. Praktikas on amet muinsuskaitseala põhimäärusi revideerinud kiiremini. Isamaa seisukoht on, et kahe aasta jooksul seaduse jõustumisest tuleb muinsuskaitseala põhimäärused seadusega kooskõlla viia.
Ma palun lisaaega!

22:11 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun! Kolm minutit juurde.

22:11 Viktoria Ladõnskaja-Kubits
Nõustuda võib selle erandiga, et pikem aeg on võimalik, kui kooskõlla viimine pikeneb kohtuvaidluste tõttu.
Veel üks oluline aspekt on ameti nimetus. Isamaa fraktsioon leiab, et muinsuskaitse termini all me mõistame ka muuseume. Arvame, et pärast seaduse vastuvõtmist peaks nimetuseks jääma Muinsuskaitseamet.
Isamaal on rida ettepanekuid, kuidas saaks seda seaduseelnõu teha paremaks ning inimlikumaks omaniku suhtes. Näiteks teeme ettepaneku muuta eelnõu § 33 lõiget 3 ja sõnastada see järgmiselt: "Mälestise ja muinsuskaitseala tervikliku säilimise tagamiseks peab mälestise või muinsuskaitsealal asuva ehitise omanik või valdaja mälestist või ehitist mõistlikul määral hooldama, vajaduse korral remontima ning tööde kavandamisel ja tegemisel järgima käesolevas seaduses sätestatud nõudeid." Ma selgitan. Tegemist on täpsustusega, mis lähtub põhiseaduslikust proportsionaalsuse printsiibist (põhiseaduse § 11). Selle kohaselt peavad kodaniku põhiõiguste piiramisel eesmärk ning abinõu olema omavahel materiaalselt tasakaalustatud. Seetõttu on igale kodanikule pandud avalik-õiguslikul talumiskohustusel kindel tasakaalupunkt, mille ületamine muudab piirangu ebaproportsionaalseks. Kõnesolev muudatus väljendab seadusandja tahet võtta kinnisasja omaniku põhiõiguste piiramisel arvesse põhiseaduslikku proportsionaalsuse printsiipi.
Lõpetuseks. Muinsuskaitse, meie kõigi kultuuripärandi kaitse on teostatav vaid siis, kui omaniku ja riigi vahel tekib mõistmine ja koostöö, mitte ei ole selline suhtumine, et ametnik on targem ja on võimeline nõudma omanikult ühise pärandi säilitamist. See on meie kõikide huvides. Kuna me selle seaduse puhul näeme veel arenguruumi, siis Isamaa erakond teeb teise lugemise katkestamise ettepaneku. Aitäh!

22:13 Aseesimees Enn Eesmaa

Krista Aru, palun!

22:13 Krista Aru

Härra juhataja! Austatud kolleegid! Head muinsuskaitsehuvilised! Ma kõigepealt tänan väga kultuurikomisjoni. Selle seaduseelnõu menetlemine kultuurikomisjonis oli väga pingerikas, aga ka väga hariv, sest me kohtusime paljude huvigruppidega, me kuulasime Muinsuskaitseametit, me kuulasime ministeeriumi, me vaidlesime omavahel ja kuulasime ka kõikide fraktsioonide ettepanekuid. Kahjuks selliseid Isamaa fraktsiooni ettepanekuid, nagu Viktoria nüüd väga selgelt ette luges, meile komisjoni sellisel kujul ei jõudnud. Ju me oleksime ka nende üle hästi vaielnud.
Muinsuskaitse on valdkond, mille puhul on kindlasti üks suur vastuolu see, et see on tasakaalustamata. Ühelt poolt on tõesti avalik huvi säilitada, hoida kõike seda, mis iseloomustab meie endi ajalugu ja kannab seda endas, ning teiselt poolt on omanike huvid. Selle tasakaalustamatuse vahel õige piiri leidmine on läbi aegade olnud üks suuri küsimusi, üks suuri probleeme. Sellel on väga mitu põhjust. Ühelt poolt on rahalised põhjused. Rahalised võimalused on omanikul kindlasti peaaegu alati piiratud ja on ka riigil piiratud, teiselt poolt on kindlasti see küsimus, mida, kuidas ja kui palju on vaja säilitada. Vahel tundub just omanikule arusaamatuna, miks sellised piirangud kehtestatakse. Siin, ma julgen öelda, on üks neid hädasid, mida kindlasti Muinsuskaitseamet peab parandama – see on inimesega, omanikuga rääkimine, selgitamine, ka asja üleräkimine, selle vajaduse põhjendamine just selges, inimlikus, lihtsas keeles. Kolmas tasakaalustamatuse põhjus on kindlasti see, et omanikud – on need siis juriidilised isikud või lihtinimestest omanikud – tunnevad, et muinsuskaitse nagu piirab nende õigusi. Siin ei näe ma muud võimalust kui just nimelt seesama harimise töö, mis ootab ees ja on tegelikult vajalik kogu ühiskonnale.
Kas see seadus teeb olukorda paremaks? Ma julgen öelda, et jah, see teeb olukorda paremaks. Väga mitmeid olulisi punkte, mida juba komisjoni esimees nimetas, Yoko Alender nimetas ja Viktoria nimetas, ei hakka ma üle kordama. Paindlikkus on oluline ja kõige olulisem on väärtuspõhisus, mis nüüd on väga selgelt ju ka tänu komisjoni ettepanekule muinsuskaitseseaduses sõnastatud. Samuti on omanikuga rääkimise vajadus toodud rõhutatult peaaegu igasse seaduseelnõu punkti.
Mis on veel paremaks läinud? Kogu kulutuste kompenseerimise mehhanism on uuesti läbi räägitud, uuesti sõnastatud ja on püütud seda ka muuta igati omaniku poole vaatavaks. See on oluline muudatus.
Mis on veel oluline? Oluline on kindlasti mälestiseks oleku lõpetamine. See on olnud probleem. Osa objekte on võetud kaitse alla väga ammu, selle kohta on ka omanikul puudulik informatsioon. Seadusesse on toodud sisse mälestiseks oleku lõpetamine, mitte küll sellises sõnastuses, nagu õiguskantsler ette pani, et otstarbekuse kaalutlusel, vaid on antud kaalutlemise õigus ka sellel põhjusel, kui ei ole võimalik enam öelda, kas see objekt on adekvaatselt taastatav. Nii et see hindamise alus on märksa laiem ja see on kasutatav.
Ma palun lisaaega.

22:18 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun! Kolm minutit juurde.

22:18 Krista Aru

See ei ole ideaalne seadus, kuid muinsuskaitse kohta, nagu elus üldse on, ei ole võimalik ilmselt teha ideaalset seadust. Nii nagu mu pinginaaber hetk tagasi mulle ütles, see seadus lähtub eelkõige meie tänasest olukorrast ega suuda vaadata ettepoole, sellele, mis ootab meid 10, 15 või 20 aasta pärast. Seepärast on selles seaduses juba praegu näha väga mitmeid puuduseid, mille juurde pöördutakse ilmselt õige pea tagasi.
See, millest mina kõige rohkem siin puudust tunnen, on selle seaduseelnõuga ärakaotatav usaldusmeeste võrgustik. Ma ei saa ausalt öeldes siiamaani aru, miks meie, kes me räägime, et kodanikuühiskond peab arenema ja aitama kõiki ameteid, peab olema see märkav silm ja kõrv, teise käega likvideerime ühe organisatsiooni, mis ühendas isikuid, kes on juba tükk aega tegutsenud, ega vaata seda, et need inimesed tuleks hoopis paremini tööle rakendada. Siin on mul suur küsimärk. Aga kultuurikomisjon hääletas Vabaerakonna fraktsiooni ettepaneku usaldusmeeste võrgustiku säilitamise kohta kahjuks välja.
Selle kohta, mis saab ameti nimetuseks, tegin ma muuseumiinimesena fraktsiooni nimel ettepaneku, et ameti nimetus võiks olla Muinsuskaitse- ja Muuseumiamet. Kuid Muinsuskaitseamet hõlmab kindlasti

ka muuseume, sest muuseumide suur kogumistöö ning andmebaaside koordineerimine ja korraldamine saab nüüd Muinsuskaitseameti ülesandeks. See on oluline muutus. See, mis on kindlasti puudu, on loa ja teatise vahekorra regulatsioon. Seda ei suutnud me ikkagi muuta selliseks, et see vaataks võib-olla veelgi rohkem omaniku poole. Seda saab teha järgmine kord. Veel on kindlasti puudu muinsuskaitsealade põhimääruste kiirem ülevaatamine. Sellega olen ma nõus, et praegu sätestatud neli aastat on võib-olla pikk aeg, kuid see on sätestatud praegust olukorda arvestades.
Vaadates kehtivat varianti ja neid võimalusi, mis tekivad uue seaduseelnõuga, on Vabaerakonna fraktsioon pärast pikki vaidlusi – ka nime üle – ikkagi toetamas seaduseelnõu seaduseks saamist. Aitäh!

22:21 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Eelnõu kohta on esitatud 58 muudatusettepanekut. Vaatame need üheskoos läbi. Esimese muudatusettepaneku on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus on jätta arvestamata. Teine muudatusettepanek on kultuurikomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud kultuurikomisjon ja juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Neljas muudatusettepanek on samuti kultuurikomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Nii ka viies, kuues, seitsmes, kaheksas, üheksas, kümnes, üheteistkümnes, kaheteistkümnes, kolmeteistkümnes, neljateistkümnes ja viieteistkümnes muudatusettepanek. 16. muudatusettepanek on samuti kultuurikomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. 17., 18., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 25., 26., 27., 28., 29., 30., 31., 32., 33., 34., 35., 36. ja 37. muudatusettepanek on samuti kultuurikomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. 38. muudatusettepaneku on esitanud Jüri Jaanson, juhtivkomisjoni otsus on arvestada sisuliselt. 39. muudatusettepanek on kultuurikomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult, nii ka 41. ja 42. muudatusettepanek. 43. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus on jätta arvestamata, kuid ettepanek ei kuulu vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele hääletamisele. 44. muudatusettepanek on kultuurikomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult, nii ka 45. muudatusettepanek. 46., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57. ja 58. muudatusettepanek on samuti kultuurikomisjonilt ja juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada, kuid Isamaa fraktsioon teeb ettepaneku muinsuskaitseseaduse eelnõu teine lugemine katkestada. Seda ettepanekut me hääletame.
Panen hääletusele Isamaa fraktsiooni ettepaneku katkestada muinsuskaitseseaduse eelnõu 684 teine lugemine. Palun võtke seisukoht ja hääletage!
Hääletustulemused
Ettepanekut toetas 14 saadikut, vastu oli 30. Ettepanek ei leidnud toetust ja eelnõu 684 teine lugemine on lõpetatud.

---

22. 22:28 Kõrgharidusseaduse eelnõu (725 SE) teine lugemine

22:28 Aseesimees Enn Eesmaa

Järgmine päevakorrapunkt on kõrgharidusseaduse eelnõu teine lugemine. Palun kõnetooli ettekandeks kultuurikomisjoni esimehe Aadu Musta!

22:28 Aadu Must

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Kõrgharidusseaduse eelnõu on järjekordne kultuurikomisjoni suur ja kaua tehtud kaunikene eelnõu, millega läks palju aega. Seda kindlasti ka sellepärast, et kaasatud olid tõepoolest jällegi kõik väga erinevad huvirühmad. Õnneks oli sellest juttu juba esimesel lugemisel. Kui see loetelu ette lugeda, kes kõik meie arutelul osalesid, siis juba see võtaks mu kõneaja valdavalt ära. Lühidalt või lihtsustatult öeldes olid kaasatud kõrgkoolide, rakenduskõrgkoolide, teadusasutuste ja ka üliõpilaskonna esindajad.
Nähtavasti on otstarbekas keskenduda praeguses esitluses sellele, mis juhtus pärast eelnõu esimest lugemist. Teiste sõnadega tuleks rääkida parandusettepanekutest. Laekunud parandusettepanekud olid, nagu öeldakse, institutsionaalselt seinast seinani. Ja üks oluline asi veel, mida me selle eelnõu juures pidime arvestama: see seaduseelnõu on nagu vedur, millel on kohe neli vagunit taga, sest lisaks

kõrgharidusseadusele tahame vastu võtta eraldi eri ülikoolide seadused: Tallinna Ülikooli seaduse, kunstiakadeemia seaduse, muusikaakadeemia seaduse ja maaülikooli seaduse. Kõikide nende juures pidi arvestama seda, et me käiksime ühte jalga ega hakkaks ühes seaduses looma ühte normi ja kõiki neid kõrgkoole ühendavas seaduses midagi hoopis muud.
Õnneks on parandusettepanekuid natuke vähem, kui neid oli muinsuskaitseseaduse puhul, aga palju on neid ikkagi. Kõrghariduse valdkond on nii rikas ja mitmekesine, et parandusettepanekuid tuli tõepoolest rohkesti. Õnneks teeb mu elu lihtsamaks see, et suur osa neist on normitehnilised – on avastatud tehnilisi ebakõlasid ja üks osa parandusettepanekuid on teiste eelnõude kohandamine, sätete ühtlustamine.
Hästi palju vaidlusi oli aga ikkagi sisulistel teemadel. Õppureid erutasid kõik nende tööd reguleerivad sätted. Esimene suur teema, mida käsitleb muudatusettepanek nr 1, on doktoriõpe. Selles valdkonnas oli palju erinevaid arvamusi. Jällegi, kui vahepeal proovida midagi ette lugeda, siis arvamust avaldasid Tervisetehnoloogiate Arenduskeskus, ELIKO Tehnoloogia Arenduskeskus, Toidu- ja Fermentatsioonitehnoloogia Arengukeskus jne jne – tegelikult paljud institutsioonid. Lõpuks oli kultuurikomisjon sunnitud võtma enda peale raske töö ja esimese parandusettepaneku kompromissina sõnastama.
Parandusettepanekud käsitlevad õppeõiguse andmist, täis- ja osakoormust.
Suuremaid vaidlusi oli muudatusettepaneku nr 4 üle, mille esitas Reformierakond. Põhimõtteliselt saavad need, kes töötavad ülikoolides, absoluutselt hästi aru, miks see oli esitatud. Sellepärast, et rahastamisega on kitsas ja tahaks kusagilt saada ressurssi juurde. Teiselt poolt, kui riigi tasandilt vaadata, siis see on ikkagi nagu poolest saadik ukse lahti tegemine, et läheme samm-sammult tasulise kõrghariduse juurde tagasi. Vähemalt selline ohumoment on olemas.
Olulisematest parandusettepanekutest, mida komisjon arutas, võib veel märkida õppeajaga seotud teemasid. Üliõpilaskond ütles, et küll on tore, kui seadus ütleb, et ülikool tuleb hästi ruttu lõpetada, siis ei pea õppemaksu maksma. Paraku on terve rida olulisi tegureid, mis õppeaega pikendavad, pikaajalised praktikad ja mitmesugused muud kohustused. Üks parandusettepanek nägi ette ülikoolidega läbi räägitud ja nende soovitatud ja heaks kiidetud erandeid.
Edasi, eksterniõpe. Selleski osas jõudsime oma arvates kompromissile. Mitmed vaidlusküsimused olid ikka ja jälle seotud õppekulude hüvitamisega. See teema kajastub erinevates parandusettepanekutes. See igivana igavene teema, et kui tudeng õpib Eestis, aga tööle läheb kuhugi mujale, kas Eesti riik võiks talt nõuda koolituskulude hüvitamist või mitte. Seda arutati lausa ametkondade kaupa ja peeti läbirääkimisi ministeeriumidega. Me saame aru, et kui näiteks Sisekaitseakadeemias ühte eriala õppinud inimene läheb tööle teise Eesti riigi asutusse, siis ei ole mõtet teda piinata või represseerida, aga probleem iseenesest on olemas ka selles mõttes, et mõni ametkond on jälle õnnetu, et nende omad lähevad tööle kuhugi mujale. Oli püüd ühtlustada nii palju kui võimalik, aga me arvestasime siiski kõiki ülikoolide põhjendatud ettepanekuid, kui nad seletasid, et nende praktika on teistsugune. Mõnel puhul oli see seletus hästi sümpaatne selles mõttes, et julgeti üles tunnistada: sellel organil, mille seadusandja tahab panna mingit ülesannet täitma, ei ole nõutavat pädevust. Järelikult tuleb see ülesanne anda teisele institutsioonile. Ka nendele ettepanekutele tulime vastu.
Palju vaidlusi oli akadeemilistele töötajatele esitatavate nõuete teemal. Teaduste akadeemia, mäletate – komisjoni liikmed mäletavad, teised ei saa mäletada – leidis, et kuulge, et see ei ole üldse mõeldavgi, et kuskil võiks ametis olla professor, kellel ei ole doktorikraadi. See kostis Tarmo Soomere suust nii veenvana, et ei olnud võimalik vastu vaielda. Siis aga tulid rakenduskõrgkoolide inimesed ja rääkisid, et kui on mõni maailmakuulus mõne eriala spetsialist või kunstnik, kellel nõutavaid pabereid ei ole, aga institutsiooni nõukogu hindab teda kõrgelt, mis siis saab. Leiti et sellised asjad on praktilisest elust võetud ja üksikjuhtumitel tuleb erandeid rakendada.
Veel tähtsatest teemadest. Näiteks Eesti Vabaerakonna fraktsioon tegi muudatusettepaneku – see sai numbriks 13 –, tenuuri kohta. Arutati-arutati ja natuke tekst muutus. Lõpuks vormistati see komisjoni ettepanekuna number 14, aga sisuliselt ettepanek 13 sulandus 14-ks. Selliseid asju oli muidugi veel. Kas kõlas kell juba?

22:36 Aseesimees Enn Eesmaa
See oli naabertoas.

22:36 Aadu Must

Aa, selge. Probleeme oli tenuuriga, probleeme oli ka sotsiaalsete hüvitistega, oli emeriitide probleem. Me aktsepteerime seda, et on võetud kurss dotsendi ametinimetuse kadumisele. Õnneks tuli äkki meelde, et meil on olemas sellised inimesed nagu emeriitprofessorid ja emeriitdotsendid. Komisjon leidis väga heasüdamlikult ja mõistlikult, et emeriitdotsente ei hakata ümber atesteerima – kas nad oleks siis emeriitabiprofessorid või kes teab mis. Nende tiitlid ja ka privileegid ja pensionid jäävad niisuguseks, nagu need on neile antud, aga juurde enam ei anta.
Mulle tundub, et kõiki ettepanekuid ma ei jõua käsitleda, aga mõne asja, mis puudutab Riigikogu ja kus komisjon läks täiesti vastuollu ministeeriumi ettepanekutega, ma tooksin küll välja. Püüan teilt nagu komisjonile õigustust leida. Üks teema oli see, et ministeerium leidis, et selline rumal praktika või ressursi raiskamine nagu peaministri iga-aastased ettekanded parlamendile teadus- ja arendustegevusest on liigne luksus. Las räägib sellest keegi ministritest, näiteks haridus- ja teadusminister. Me vahetame praegu Krista ja Yokoga pilke – meie leidsime, et kuulge, mis asja, las tuleb parlamenti peaminister. Siis on see teema tähtsustatud. Ja mis parlamendi alavääristamine see on? Kas peaministril ei sobi parlamendis käia? Meie sõnastasime oma parandusettepaneku ettepanekuna 30. Vaadake, et te vastu ei hääleta! See ütleb, et peaminister peab tulema siia sellest rääkima – muidu see ei ole tähtis teema.
Nagu ma ütlesin, ma loobun tutvustamast teile teemasid, mis reguleerivad ühte või teist kitsamat tehnilist valdkonda. Kaks sõna aga ütlen nende ettepanekute kohta, mida me ei arvestanud. Üks teema oli sügavalt pedagoogiline, mida arutades me ise õppisime, aga õpetasime ka teisi. Üliõpilaskond tuli ja ütles, et tuleb seadusse sisse panna head akadeemilised tavad või midagi muud sellist. Komisjoni üksmeelne arusaam oli aga see, et enamikus vanades suurtes ülikoolides on head akadeemilised tavad ammu selgelt ja reljeefselt välja kujunenud ja seda ei ole vaja seadusesse panna. Pigem tuleb noortele ülikoolidele, kus neid tavasid ei ole, öelda, et nemadki peavad oma head akadeemilised tavad välja kujundama.
Vaidlustes oli ka päris palju infomüra. Tudengite esindajad nõudsid enda esindajaid ühte või teise institutsiooni. Neile selgitati, et eri aegadel on teatud institutsioonide nimetused olnud küll senat, küll nõukogu, ja kui nad aru said, mis on muutunud ja mis mingi nime taga tegelikult on, siis jäädi rahule – olukord rahuldab küll.
Mulle oleks meeldinud rääkida sellel teemal süstemaatilisemalt. Olen harjunud rääkima 45 minutit, siis tegema 15 minutit vaheaega ja pärast veel 45 minutit rääkima. Aga head sõbrad, kolleegid ütlesid, et proovi teha lühidalt. Kõik puudujääva pean ära ütlema küsimuste-vastuste voorus.

22:40 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas ettekandjale on küsimusi? Neid ei ole. Avan läbirääkimised. Palun, Krista Aru!

22:40 Krista Aru

Austatud härra juhataja! Austatud rahvaesindajad! Kõrgharidusseadus ilmus esimest korda kultuurikomisjoni vaatevälja aastal 2015 detsembris ja nimelt haridusseaduse eelnõuna. Haridusseadus pidi olema see seadus, mis paneb paika kogu haridussüsteemi põhiväärtused, alusväärtused ja näeb ette kogu haridussüsteemi üldise korralduse. Ja selle juurde pidid hiljem lisanduma eraldi alusharidus-, põhikooli- ja gümnaasiumi- ning kõrgkooliseadus. Nii et meil oleks olnud haridusmaastik korraldatud enam-vähem ühtemoodi – kõigepealt katusseadus ja siis sellised tugipostid. Aga plaanid on alati ühed, elu teeb nendesse teatavasti korrektiive.
Nüüd me oleme töötanud kultuurikomisjonis kõrgharidusseaduse ja mitme kõrgkooli eraldi seaduse eelnõudega. Võite kohe küsida, miks see nii on: miks kõik meie avalik-õiguslikud kõrgkoolid saavad nüüd eraldi seaduse? Teatavasti olid meil enne Tartu Ülikooli seadus ja Tallinna Tehnikaülikooli seadus. Nüüdne põhimõte on, et kõrgkooliseadus sätestab kõikidele kõrgkoolidele kehtivad üldised nõuded ja selle seaduse alla tulevad eri seadused igale avalik-õiguslikule kõrgkoolile.
Kõrgharidusseadus ei lahenda meie kõrghariduse kõige suuremat kitsaskohta ehk rahapuudust. Rahastamise küsimustega tegeleb kõrgharidusseadus ainult sedavõrd, kuivõrd ta ühtlustab rahastamise põhimõtet – tegevustoetust ja sihttoetust, millest koosneb baasfinantseerimine ja tulemusrahastamine. Aga kõrgharidusse see raha juurde ei too. See seadus ei lahenda ka ühte suurt ja tõsist küsimust, mille on tõstatanud teadus- ja arenduskeskused, samuti väga mitmed ettevõtted: see on akadeemilise sfääri inimeste liikumine ettevõtlusesse ja siis ettevõtlusest uuesti akadeemilisse tegevusse. Ka see küsimus, üldse kogu doktorantuuri täpsem reguleerimine tõsteti praegu sellest seaduseelnõust välja, et

doktorantuuri, kaasa arvatud äridoktorantuuri ja ärimagistrantuuri üle väga põhjalikult uuesti juurelda ja aru pidada.
Mida head see seadus teeb? See katsub sisse seada motiveeritud, põhjendatud karjäärimudelit. Tenuuri mõiste ja tenuuri finantseerimine on seaduseelnõus väga selgelt lahti kirjutatud. Mida head veel? Kindlasti muudab see paindlikumaks, paremaks ja selgemaks kõrgkoolide hindamise – nii üldise hindamise kui ka temaatilise hindamise. Näiteks temaatilise hindamise puhul peab haridus- ja teadusminister kõrgkoolile ette andma selle ajakava. Suureneb kindlasti akadeemiline vabadus, paindlikkus kõrgkooli sees õppetöö korraldamisel ja ka kõrgkoolidevaheline koostöö. Eelnõu reguleerib ja täpsustab, kuidas antakse kõrgkoolidevahelise õppe puhul välja ühine diplom ning milline on iga kõrgkooli enda õigus anda välja näiteks ühiskursuse või muu ühisõppe puhul oma diplom.
Seega oleme siin jälle sellise seaduseelnõuga, mis ei lahenda kõiki probleeme. See kindlasti ei anna seda tulemust meie kõrghariduses, mida praegu murranguliselt oleks vaja, ja nimelt, et rahastamine muutuks paremaks. Aga seda seadust on vaja, et kõrgkoolide elukorraldus, igapäevane toimimine oleks kaasaegsem ja samas kõigis kõrgkoolides ühtlustatud. Aitäh!

22:46 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem sõnavõtusoove ei ole. Eelnõu 725 kohta on esitatud 35 muudatusettepanekut. Vaatame need üheskoos läbi. Esimese muudatusettepaneku on esitanud kultuurikomisjon, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult, sama kehtib muudatusettepaneku nr 2 kohta. Kolmas ja neljas muudatusettepanek on Reformierakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Viies muudatusettepanek Eesti Vabaerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon: arvestada täielikult. Kuues muudatusettepanek kultuurikomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult, sama kehtib seitsmenda, kaheksanda ja üheksanda muudatusettepaneku kohta. Muudatusettepaneku nr 10 on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus: arvestada sisuliselt. 11. muudatusettepanek Eesti Vabaerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon: arvestada sisuliselt. 12. muudatusettepanek on kultuurikomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. 13. muudatusettepanek on Eesti Vabaerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni otsus: arvestada osaliselt. 14. muudatusettepanek on kultuurikomisjonilt, juhtivkomisjon on otsustanud arvestada seda täielikult. Sama kehtib 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 25., 26., 27., 28., 29. 30., 31., 32., 33., 34. ja 35. muudatusettepaneku kohta, mis kõik on kultuurikomisjoni esitatud ja mida juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Oleme eelnõu muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 725 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

23. 22:48 Tallinna Ülikooli seaduse eelnõu (726 SE) teine lugemine

22:48 Aseesimees Enn Eesmaa

Järgmine päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud Tallinna Ülikooli seaduse eelnõu teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Toomas Väinaste!

22:49 Toomas Väinaste

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Tallinna Ülikooli seaduse eelnõu 726 menetlus kultuurikomisjonis esimese ja teise lugemise vahel oli järgmine. Vabariigi Valitsus algatas Tallinna Ülikooli seaduse eelnõu 2018. aasta 15. oktoobril. Eelnõu eesmärk on kehtestada Tallinna Ülikooli seadus, millega sätestatakse ülikooli eesmärk, ülesanded, juhtimise ning rahastamise alused. Eelnõu esimene lugemine toimus 2018. aasta 14. novembril. Muudatusettepanekute tähtajaks, mis oli 28. november, ei esitatud ühtegi muudatusettepanekut. Kultuurikomisjon küsis arvamusi eelnõu kohta Tallinna Ülikoolilt, Eesti Maaülikoolilt, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemialt, Eesti Kunstiakadeemialt, Rektorite Nõukogult, Eesti Teaduste Akadeemialt, Eesti Üliõpilaskondade Liidult, Eesti Kõrgkoolide, Teadus- ja Arendusasutuste Ametiliitude Ühenduselt Universitas, Eesti Ametiühingute Keskliidult, Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioonilt TALO ja Eesti Tööandjate Keskliidult. Oma arvamuse esitasid Eesti Kõrgkoolide, Teadus- ja Arendusasutuste Ametiliitude Ühendus Universitas, Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioon TALO, Eesti Üliõpilaskondade Liit ning Eesti Teaduste Akadeemia. Kultuurikomisjon arutas eelnõu pärast esimest lugemist kolmel korral – 14., 29. ja 31. jaanuaril – ning

otsustas teha kaks muudatusettepanekut. Kultuurikomisjon korraldas 14. jaanuaril istungi, kus osalenud huvirühmad esitasid oma seisukohad viie eelnõu kohta: need olid Tallinna Ülikooli seaduse eelnõu, Eesti Muusikaülikooli seaduse eelnõu, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia seaduse eelnõu, Eesti Kunstiakadeemia seaduse eelnõu ja kõrgharidusseaduse eelnõu. Muudatusettepanekuid oli kaks, mõlemad kultuurikomisjonilt. Esimene: muuta eelnõu § 4 lõiget 3 ja sõnastada see järgmiselt: "Üks isik saab olla nõukogusse nimetatud ainult ühel käesoleva paragrahvi lõikes 2 toodud alusel. Käesoleva paragrahvi lõike 2 punkti 2 või 3 alusel nimetatavaks nõukogu liikmeks ei saa olla Eesti Teaduste Akadeemia president, asepresident ega peasekretär, valdkonna eest vastutava ministeeriumi minister ega kantsler, ülikooli töötaja ega teise Eesti ülikooli juhtorgani liige." Ja teine parandusettepanek: muuta eelnõu § 9 lõiget 4 ja sõnastada see järgmiselt: "Ülikooli ülikooliseaduse alusel moodustatud nõukogu täidab alates 2020. aasta 1. jaanuarist käesoleva seadusega senatile pandud ülesandeid. Ülikooli ülikooliseaduse alusel moodustatud nõukogu volitused kehtivad kuni käesolevas seaduses nimetatud senati moodustamiseni, kuid mitte kauem kui 2020. aasta 31. augustini."
Kultuurikomisjoni menetluslikud otsused ja ettepanekud olid järgmised. 31. jaanuaril otsustas kultuurikomisjon esitada eelnõu 726 teisele lugemisele Riigikogu täiskogu 13. veebruari istungi päevakorda ettepanekuga teine lugemine lõpetada.

22:54 Aseesimees Enn Eesmaa
Andres Herkelil on ettekandjale küsimus. Palun!

22:54 Andres Herkel
Aitäh, juhataja! Austatud ettekandja! Meil on nüüd päevakorras riburada pidi mitme avalik-õigusliku kõrgkooli seaduse eelnõud. Ütelge palun, kas nende arutelude käigus kerkis üles ka selline võimalus, et võib-olla need kunagi ühendatakse ühtseks kõrgharidusseaduseks! Ma toon ühe teise komisjoni näite: meil on ka mitu valimisseadust, Euroopa Parlamendi valimisega kokku kolm. Ja vahepeal hakati rääkima, et oleks otstarbekas need ühendada näiteks ühtseks valimiskoodeksiks. Kas meil kunagi kõrghariduskoodeks võib ka tulla?

22:54 Toomas Väinaste
Seda ei oska öelda, aga enne olid Tartu Ülikoolil ja Tallinna Tehnikaülikoolil eraldi seadus ja üldine ülikoolide seadus. Mina isiklikult sain asjast niimoodi aru, et seadused, mis nüüd juurde tulevad, pigem parandavad olukorda. See teeb juhtimise ja kõik muu selgemaks.

22:55 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur tänu, austatud ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Seda soovi ei ole. Eelnõu kohta on esitatud kaks muudatusettepanekut. Vaatame need üheskoos läbi. Mõlemad on kultuurikomisjoni esitatud ja otsus on: arvestada täielikult. Esimene ja teine muudatusettepanek. Eelnõu muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 726 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

24. 22:56 Eesti Maaülikooli seaduse eelnõu (727 SE) teine lugemine

22:56 Aseesimees Enn Eesmaa
Järgmine päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Maaülikooli seaduse eelnõu teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Krista Aru!

22:56 Krista Aru
Austatud härra juhataja! Austatud rahvaesindajad! Seaduseelnõu 727 on Eesti Maaülikooli seaduse eelnõu. Selle algatas valitsus 15. oktoobril 2018. Seaduseelnõus on kirjas ülikooli eesmärk, ülesanded, juhtimise ja rahastamise alused. Teatavasti on maaülikool 1848. aastal Tartus asutatud veterinaariakooli järglane ja see on ka eelnõus ära nimetatud.
Esimene lugemine toimus 14. novembril. Muudatusettepanekuid tähtajaks ei laekunud.
Kultuurikomisjon arutas eelnõu kolmel korral: 14. jaanuaril, 29. jaanuaril ja 31. jaanuaril. Komisjon

kohtus seaduseelnõu arutades kõikide huvigruppide esindajatega, arutas mitut muudatusettepanekut ja kõiki seaduseelnõusid ühes paketis erinevate rõhuasetustega. Me töötasime kõrgharidusseaduse ja kõikide kõrgkoolide seaduste eelnõudega nagu ühes komplektis, aga üksikküsimusi käsitlesime iga kõrgkooli seaduseelnõu puhul siiski eraldi.
Ka maaülikooli seaduse eelnõu kohta sõnastas kaks muudatusettepanekut kultuurikomisjon ise. Need ettepanekud on lähtunud eelkõige Eesti Teaduste Akadeemia märkusest. Nimelt oli seaduseelnõus väga selgelt tõlgendatav säte, mille järgi ei oleks tohtinud keegi ka Eesti Teaduste Akadeemia juhatusest, kuhu kuuluvad ju akadeemikud, kuuluda ega saada nimetatud ülikooli juhtorganisse. Kultuurikomisjon, pidades siiski õigeks ja vajalikuks, et Eesti Teaduste Akadeemia juhatuse liikmed saaksid olla nimetatud Eesti kõrgkoolide nõukogusse, muutis vastavalt Eesti Teaduste Akadeemia ettepanekule selle sätte väga palju täpsemaks. Nagu kolleeg Toomas Väinaste siin enne ette luges, näiteks Eesti Teaduste Akadeemia poolt ei tohi olla kõrgkooli nõukogusse nimetatud vaid akadeemia president, asepresident ega peasekretär ja samamoodi ei tohi ministeeriumi poolt olla nimetatud minister või kantsler või ka konkreetse ülikooli töötaja.
Oli veel üks oluline arutelupunkt. Nimelt, seaduseelnõu algses tekstis on kirjas, et teise kõrgkooli nõukogusse ei tohi olla nimetatud ka mõne teise Eesti kõrgkooli juhtorgani liige. Oli ettepanek ja me tõsiselt kaalusime, kas sõna "Eesti" eest ära võtta ja piirata sellega ka näiteks mõne Soome või Saksamaa kõrgkooli esindaja nimetamist Eesti kõrgkooli nõukogusse, kuid leidsime, et see ei ole mitte kuidagi otstarbekas. Nii et jäi algne piirang. Arutades seda muudatust küllalt põhjalikult, pakkus kultuurikomisjon konsensusega välja sõnastuse, mis võtab piirangu suure hulga Eesti Teaduste Akadeemia juhatusse kuuluvate akadeemikute nõukogudesse nimetamiselt.
Teine kultuurikomisjoni enda tehtud muudatus puudutab üleminekukorraldust ehk seda, kuidas lõpetab praegu töötav nõukogu oma töö, millised on ja kui kaua kestavad nõukogu volitused. Nüüd on ju nii, et kõikides kõrgkoolides moodustatakse juhtorganitena senat ja nõukogu, kes asuvad ühes rektoriga kogu ülikooli tööd juhtima, teatud määral kontrollima ja ka suunama. Oli vaja sätestada, kui kaua on jõus praegu tegutseva nõukogu ülesanded. Nii et see on konkreetselt üleminekusäte ja seda võib vaadata kui mittesisulist muudatust. Samas annab selle muudatusettepaneku tegemine kõrgkoolidele selguse. Seega oli kaks muudatusettepanekut, mis kultuurikomisjon tegi konsensusega ja mille puhul vaidlusi üles ei jäänud.
31. jaanuari istungil tegi kultuurikomisjon (ka konsensusega) oma menetluslikud otsused. Komisjoni tegi ettepaneku teine lugemine läbi viia 13. veebruaril ehk täna ja ettekandjaks määrata Krista Aru nagu ka esimesel lugemisel. Ettepanek on teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis saata seaduseelnõu kolmandale lugemisele. Aitäh!

23:02 Aseesimees Enn Eesmaa
Andres Herkel, küsimus, palun!

23:02 Andres Herkel
Aitäh, juhataja! Austatud ettekandja! Ma esitan samasuguse küsimuse nagu eelmisele ettekandjale. Kas naasmine ühtse kõrgharidusseadustiku juurde võib kunagi kõne alla tulla? Kas sellest oli ka komisjonis nende arutelude käigus juttu või on see areng selles suunas, et igaühele eraldi seadus, juba pöördumatu?

23:03 Krista Aru
Aitäh! Jah, see küsimus oli komisjonis üleval kohe alguses, kui meil oli ka haridus- ja teadusminister seaduseelnõusid tutvustamas. Ka kultuurikomisjonil oli teadmine, nagu ma oma eelmises sõnavõtus meelde tuletasin, et 2015. aasta detsembris ja 2016. aasta jaanuaris, kui oli juttu suurest haridusseadusest ja meil oli ka juba lugemisel haridusseaduse eelnõu esimene variant, et kõik kõrgkoolide korralduslikud ja eesmärgistatud ülesanded katsutakse kokku viia ühte kõrgharidusseadusesse. Korrektiiv, mis praegu väljendub selles, et meil on kõrgharidusseadus ja eraldi kõikide kõrgkoolide seadused, on sündinud tänase päeva olukorra mõjul. Iga kõrgkool saab nüüd oma seaduse ja kõik kõrgkoolid on kahtlemata väga õnnelikud ja rahul, et neil hakkab olema oma seadus, mille alusel avalik-õigusliku kõrgkoolina tegutseda. Kas selle tagasipööramine veel võimalik on, seda komisjon ei arutanud. Pigem ma ei näe, et oleks otstarbekas hakata seda tagasipööramist taotlema.

23:05 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur tänu ettekandjale! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised, kui selleks soovi on. Seda ei ole. Eelnõu 727 kohta on esitatud kaks muudatusettepanekut, vaatame need üheskoos läbi. Mõlemad on esitanud kultuurikomisjon ja otsus on arvestada neid täielikult. Esimene ja teine muudatusettepanek, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Eelnõu 727 muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

25. 23:05 Eesti Kunstiakadeemia seaduse eelnõu (730 SE) teine lugemine

23:05 Aseesimees Enn Eesmaa
Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Kunstiakadeemia seaduse eelnõu teine lugemine. Kutsun ettekandeks kõnetooli kultuurikomisjoni aseesimehe Yoko Alenderi. Palun!

23:06 Yoko Alender
Austatud juhataja! Head kolleegid! Jutt on üsna sarnane. 730 SE teine lugemine, Eesti Kunstiakadeemia seadus. Vabariigi Valitsus algatas Eesti Kunstiakadeemia seaduse eelnõu 2018. aasta 15. oktoobril. Eelnõu eesmärk on kehtestada kunstiakadeemia seadus, millega nähakse ette ülikooli eesmärk, ülesanded, juhtimine ja rahastamise alused. Ja kuna Krista Aru juba nii kenasti tegi siin ka ajaloopeatüki lahti, siis ma mainin, et kunstiakadeemia on meil sellel aastal 105-aastaseks saav ülikool.
Esimene lugemine toimus 2018. aasta 14. novembril ja muudatusettepanekute tähtajaks ei esitatud muudatusettepanekuid. Arvamust küsiti samadelt huvigruppidelt ja eelnõu arutati komisjonis peale esimest lugemist kolmel korral. Komisjon otsustas teha kaks sarnase sisuga muudatusettepanekut. 14. jaanuaril kohtus komisjon huvirühmadega, kes esitasid oma seisukohad kõigi ülikoolide eelnõude kohta. Muudatusettepanekud käsitlevad samuti nõukogu liikmete määramise korraldust ja üleminekusätteid. Kunstiakadeemia puhul võiks ehk välja tuua ühe eripära: akadeemias viljeletakse ka loomepõhist uurimist, mis on kindlasti oluline eripära selle ülikooli puhul. Ministeerium püüdis vahepeal ühtlustada eelnõude teksti ja sätestada, et ülikoolide teadusnõukogude rolli täidab senat. Kunstiakadeemia puhul jäi aga komisjon peale arutelu eelnõu esialgse sõnastuse juurde ja kunstiakadeemia senat määrab selle, kellest teadusnõukogu koosneb. Sinna on vahel vaja kaasata ka senatist väljastpoolt spetsialiste, kuna tegemist on paljusid loomevaldkondi haarava ülikooliga. Aitäh!

23:08 Aseesimees Enn Eesmaa
Kas ettekandjale on küsimusi? Neid ei ole. Suur aitäh! Avan läbirääkimised. Seda soovi ei ole. Eelnõu kohta on esitatud kaks muudatusettepanekut. Mõlemad on esitanud kultuurikomisjon ja otsus on arvestada neid täielikult. Esimene ja teine muudatusettepanek. Seega oleme eelnõu muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 730 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

26. 23:09 Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia seaduse eelnõu (728 SE) teine lugemine

23:09 Aseesimees Enn Eesmaa
Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia seaduse eelnõu teine lugemine. Kutsun ettekandeks kõnetooli tagasi kultuurikomisjoni aseesimehe Yoko Alenderi. Palun!

23:09 Yoko Alender
Hea juhataja! Head kolleegid! Üllatusi mul teile ei ole, küll aga annan teada, et Vabariigi Valitsus algatas Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia seaduse eelnõu 2018. aasta 15. oktoobril. Eelnõuga tahetakse kehtestada Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia seadus, millega nähakse ette ülikooli eesmärk, ülesanded, juhtimise ning rahastamise alused. Esimene lugemine toimus 2018. aasta 14. novembril, muudatusettepanekute tähtajaks ei esitatud ühtegi ettepanekut. Kultuurikomisjon küsis arvamusi ja arutas eelnõu pärast esimest lugemist kolmel korral ja otsustas teha kaks muudatusettepanekut, mis

samuti käsitlesid nõukogu liikmete määramist ja üleminekusätteid kuni seaduse jõustumiseni. Kultuurikomisjon korraldas ka 2019. aasta 14. jaanuaril istungi, kus osalenud huvirühmad esitasid oma seisukoha. Eelnõus on tehtud mõned keelelised parandused, aga see on ka kõik. Aitäh!

23:11 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas on küsimusi ettekandjale? Neid ei ole. Avan läbirääkimised. Seda soovi ei ole. Eelnõu kohta on esitatud kaks muudatusettepanekut, mõlemad kultuurikomisjonilt ja mõlema puhul on otsus arvestada neid täielikult. Esimene ja teine muudatusettepanek. Oleme läbi vaadanud eelnõu 728 muudatusettepanekud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

27. 23:12 Riigikogu otsuse "Rahvahääletuse korraldamine ÜRO globaalses rändepaktis osalemise küsimuses" eelnõu (764 OE) esimene lugemine

23:12 Aseesimees Enn Eesmaa

Tänane viimane päevakorrapunkt on Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Rahvahääletuse korraldamine ÜRO globaalses rändepaktis osalemise küsimuses" eelnõu esimene lugemine. Kutsun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Henn Põlluaasa. Palun!

23:12 Henn Põlluaas

Hea koosoleku juhataja! Head kolleegid! Teema, millest me täna rääkida tahame, ja ettepanek on ääretult oluline: ÜRO rändelepe ja selle rahvahääletusele panek. Ma teen väikese ülevaate, kuidas see teema meile üldse siia lauale on jõudnud. See saaga on ausalt öeldes ülimalt häbiväärne. Eelmise aasta märtsis käis välisminister Mikser väliskomisjonis seda teemat tutvustamas. Seda jutumärkides, sellepärast et ÜRO rändeleppe teema oli peidetud Euroopa Nõukogu teemapunktide vahele sugugi mitte ÜRO teemana ja sellest libises ta sujuvalt üle, väites, et tegemist on täiesti formaalse, mitteolulise asjaga, millest Eestile mingeid kohustusi ei sünni. Hakatakse lihtsalt neid läbirääkimisi pidama. Ta lubas väliskomisjoni ja Riigikogu asjadega kursis hoida. Paraku järgnes sellele täielik vaikus. Läbirääkimisi küll peeti, aga Riigikogu ei vaevutud sellest informeerima. Oktoobrikuus võttis EKRE fraktsioon teema siin Riigikogus üles. Me hakkasime küsima, et teatavasti on lepe allkirjastatud juba suvel, milline see on ja millised on Eesti seisukohad. Tükk aega hämati, lõpuks oldi sunnitud tunnistama, et tõepoolest, see on alla kirjutatud. Mikser väitis, et Riigikogu väliskomisjon on sellele heakskiidu andnud ja et tema käis isiklikult seda tutvustamas. Seda, mida tutvustamas käidi, polnud toona olemaski. Küllap te mäletate kõik väga hästi, kuidas meile ja Eesti avalikkusele kinnitati, et tegemist ei ole absoluutselt millegi olulisega, et leppe punktid ei ole siduvad.
Nii EKRE kui väliskomisjon nõudsid rändepakti eesti keelde tõlkimist ja selle avalikustamist. Sellega venitati, venitati väga pikalt, kuni lõpuks tehti see ära. Ja mis me sealt siis leidsime? Kui võrrelda originaaltekstiga, siis oli täiesti selge võltsimine toimunud. Rändepakti nimi, mis on tegelikult rändelepe, oli eesti keeles kuidagi väga häguseks saanud: ränderaamistik. Üheski ÜRO ametlikus keeles sellist nimetust ei olnud. Ja selles leppes on üle 20 *commitment*'i, kohustuse, mis oli eesti keelde tõlgitud väga uduselt: me võtame endale pühendumuse. Kõikides teistes keeltes on täiesti selgelt juttu kohustustest, aga meile väidetakse, et kohustusi ei ole võetud.
Mida see lepe siis endast kujutab? Mul on siin väike kokkuvõte erinevatest kohustustest, mis me võtame. Põhimõtteliselt kogu see pakt kujutab endast salakavalat immigratsioonipumpa, mis deklareerib, et ränne on heaolu, innovatsiooni ja säästva arengu allikas. Rändepakt paneb ühte patta legaalsed ja illegaalsed migrandid, kellel tuleb soov mõnda riiki rännata. Kui inimõiguste deklaratsioon räägib inimesest ja Genfi pagulaskonventsioon pagulastest, siis nüüd pannakse keskpunkti migrant, kellele tagatakse pea samad õigused. Sisuliselt kuulutatakse immigratsioon inimõiguseks. Vastuvõtjal riigil tuleb võtta migrante vastu piiramatul arvul, anda neile isikut tõendavad dokumendid, viisad, tagada perekondade taasühinemine ehk järele tulek ning kõik õigused: eluase, haridus, arstiabi, omakeelne õiguslik abi, sotsiaalsed toetused, siin sündinud lastele kohe ja teistele lihtsustatud korras kodakondsus, töökohad jne. Vastuvõtvad riigid peavad suurendama migrantide mõjuvõimu ühiskonnas, mida see siis ka ei tähenda, ning nn mitmekesisuse aktsepteerimist.

Kallale minnakse ka sõnavabadusele. Vihakõne keelustamise loosungi all tuleb muuta karistatavaks immigratsiooni või immigrantide kritiseerimine ja valitsused peavad ajakirjandust suunama migrante heas valguses näitama ehk teisisõnu, kehtestama tsensuuri ja meelsuskontrolli. Kõik toetused tuleb ära võtta lehtedelt, kes seda ei järgi. Soodustama peab teadusuuringuid, mis näitavad immigratsiooni positiivses võtmes. Koolides peab kehtestama õppeprogrammid, mis aitavad immigratsiooni populariseerida. Immigratsioon kuulutatakse üdini positiivseks ja edasiviivaks nähtuseks, samal ajal ei tooda dokumendis välja mitte ühtegi massiimmigratsiooniga kaasnevat negatiivset tagajärge sihtriikidele ega samme selliste tendentside vältimiseks. Leppes öeldakse küll, et riigid võivad ajada iseseisvat immigratsioonipoliitikat, kuid lause lõpeb sõnadega "vastavalt rahvusvahelistele normidele". Ja just neid norme selle leppega luuaksegi. Pealegi öeldakse paktis, et tegemist on vaid verstaposti, mitte jõupingutuste lõpp-punktiga. See on vaid üks samm sellel teel. Ja me oleme näinud küll ja küll, kuidas Euroopa n-ö rahvusvahelised normid on muutunud rahvusvahelisteks reegliteks ja kohustusteks, millest enam ei saa üle ega ümber mitte ükski riik, eriti aga riigid, kes on n-ö vabatahtlikult need kohustused endale võtnud.

Meile räägitakse, et EKRE ja rahvuskonservatiivid õhutavad paanikat. Keegi ei tule siia, mis te räägite! Aga näiteks eelmine aasta vahendas Die Welt uuringut, mis viidi läbi kümnes nn Sahara-taguses Aafrika riigis, kust on pärit enamik Euroopasse saabunud Aafrika migrante. 75% Ghanas küsitletutest, Nigeerias 74%, pooled vastanutest Keenias, Tansaanias, Senegalis ja Lõuna-Aafrika Vabariigis soovivad oma kodumaalt lahkuda, emigreeruda Euroopasse. Ligi 40% Senegali, Ghana ja Nigeeria vastanutest soovib teha seda juba järgmise viie aasta jooksul. Praegu elab Aafrikas enam kui miljard inimest, aastaks 2050 elab seal juba enam kui 2 miljardit inimest. Ja kui pooled neist tahavad tulla Euroopasse, siis kujutage ette: Euroopa 500 miljoni vastu miljard ainuüksi Aafrikast ja kui palju siis veel mujalt! Ega Aafrika pole ainuke, kust siia tullakse.

Nii et tegemist on täiesti otseselt Eesti riigi ja rahva huve riivava leppega, mis on ka täiesti otseselt meie põhiseaduse vastane: sisuliselt tühistab see põhiseaduse sätte, kus on öeldud, et Eesti riik on loodud Eesti rahva riikliku enesemääramise kustumatul õigusel eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilitamiseks. Selles olukorras ei ole enam võimalik säilitada eesti keelt, rahvust ega kultuuri.

Kõige piinlikum on see, et seda häma ja valet on aetud pidevalt, see viis ka valitsuskriisini. Valitsus ei olnud võimeline ÜRO rändeleppega liitumise asjus otsust vastu võtma, nii sokutati see Riigikogule. Me teame, kuidas see siin Riigikogus läbi suruti. Aga tegemist oli avaldusega, mitte Riigikogu otsusega. Ja avaldusel ei ole absoluutselt mitte mingisugust õiguslikku jõudu. Ja ka see avaldus võeti vastu ainult tänu Reformierakonna kahepalgelisele käitumisele, kes lihtsalt tõmbas saba jalge vahele ja kadus siit saalist nelja tuule poole.

Ainukene, kes tegelikult on toetanud valitsuse seisukohti, et tegemist ei ole kohustustega, on õiguskantsler Ülle Madise. Kuid me teame kõik suurepäraselt, et tema ei anna mitte erapooletuid õiguslikke hinnanguid, vaid pigem poliitiliselt kallutatud, tellimuse peale tehtud analüüse ja vastuseid. Justiitsminister küsis väga mitmelt Eesti rahvusvahelise õiguse asjatundjalt ja büroolt seisukohta selle kohta ja kõik jõudsid ühesele arvamusele, et ÜRO rändelepe on norme loov ja see on kohustuslik. Kõik need aspektid, mis ma siin teile ette lugesin – meil ei ole mitte mingisugust suveräänset õigust enam midagi muuta või vastu hakata, kui me sellega oleme leppinud ja selle heaks kiitnud.

Ja mis kõige häbiväärsem: omamata selleks mingisugust mandaati – ma meenutan, et valitsuse sellekohane otsus puudub ja just valitsus peaks välispoliitikaga tegelema, Riigikogu avaldusel ei ole mingisugust õiguslikku alust –, andis välisminister Mikser meie ÜRO saadikule korralduse see lepe heaks kiita.

Kogu selle hukatusliku protsessi taga on üliaktiivselt seisnud Sotsiaaldemokraatlik Erakond. Ja siin ei ole ka midagi imestada, sellepärast et nende esimehe väljaöeldud ametlik doktriin kõlab ju väga lihtsalt: rahvusriiklus on ebainimlik ja ohtlik düstoopia. Ja selle düstoopia ja ebainimlikkuse hävitamisega ongi siin tegemist.

Põhiseadus ütleb, et kõrgeim võim Eestis on rahvas. Ja see on meile kõikidele kohustuseks, sellest ei saa üle ega ümber. Ja rahvas on täiesti selgelt ÜRO rändeleppega liitumise vastu: küsitluste järgi ligi 75% meie inimestest ei toeta seda. Sellega liitumine on kõige räigem demokraatia rikkumine, mis toob kaasa järjekordse sammu meie suveräänsuse ja meie rahva kestmise kao poole. Selle tõttu ongi Eesti Konservatiivne Rahvaerakond tulnud välja Riigikogu otsuse eelnõuga panna ÜRO globaalses rändepaktis osalemise küsimus rahvahääletusele. Sellepärast et iga iseseisva demokraatliku riigi kodanike üks kõige olulisemaid õigusi on otsustada, keda ja mis tingimustel soovida oma

kaasmaalasteks ja kodanikeks, see tähendab, keda lubada oma riiki ja kuidas välismaalasi kohelda. ÜRO globaalne rändepakt annab Eestile tulevikuks moraalseid ja poliitilisi suuniseid migratsiooni käsitlemiseks, riivates sellega otseselt Eesti Vabariigi suveräänsust. Seega on ÜRO globaalse rändepaktiga ühinemine või mitteühinemine ühtaegu väärtusküsimus, kuna mõjutab mitte ainult meie, vaid ka meie järeltulevate põlvede elu täiesti otseselt. Samuti on see põhiseaduse alusprintsiipide riive lubamise küsimus. Nii põhimõttelise küsimuse puhul ei tohi ühiskonda poliitilise otsuse tegemisest kõrvale jätta, nagu seekord järjekordselt tehti. Tegemist on väärtusotsusega, mille puhul ei ole vajalikud sügavad eriteadmised. Meie rahval on selleks olemas piisav küpsus, piisav ajalooline kogemus, piisav tarkus teada ja tunda, mis on meile hea, mis on meile ohtlik ja mis võib saada meie lastele ja lastelastele täiesti fataalseks.
Demokraatlikus ühiskonnas on rahva hoiak ja tahe poliitiliste lahenduste aluseks. Ja meie, kes me siin esindame rahvast, peame tegema seda ka tegudes, mitte ainult sõnades. On täiesti loogiline, et kõrgeim riigivõim ehk rahvas teostab enda tahet rändepakti referendumi kaudu. Seetõttu ongi meil ettepanek korraldada rahvahääletus ÜRO globaalses rändepaktis osalemise küsimuses. Hääletamissedelil võiks olla küsimus "Kas pooldate Eesti Vabariigi osalemist ÜRO globaalses rändepaktis?" ja lahtrid vastustega "jah" ja "ei". Midagi keerulist selles ei ole.
Ent üks väike "aga" on tõesti, mille kohta ilmselt keegi siin ka küsiks. Meie eelnõu järgi on ettepanek viia rahvahääletus läbi koos Riigikogu valimistega 3. märtsil. Me esitasime selle eelnõu juba novembris. Kui seda oleks kohe menetlema hakatud, siis oleks see andnud piisava aja, mis seaduses ette on nähtud, ehk kolm kuud referendumi korraldamiseni selle otsuse vastuvõtmisest. Paraku on seda eelnõu marineeritud siiamaani, seda ei ole lauale pandud. Nüüd lõpuks jõudis see ka komisjoni ja täna siia saali, ent kolme kuud enam Riigikogu valimisteni ei ole. Sisuliselt seda referendumit ei ole võimalik 3. märtsil läbi viia. Aga kuna eelnõul on kaks lugemist, siis on võimalik teha muudatusettepanek mitte viia seda läbi 3. märtsil koos Riigikogu valimistega, vaid hoopistükkis Euroopa Parlamendi valimistega mai lõpus. Selleks on meil piisavalt aega, et see ära korraldada.
Ma loodan, et te tõepoolest näitate, kelle poolt te nii saadikutena kui erakondadena olete. Et te näitate, kas te hoolite Eesti rahvast, meie tulevikust, meie lastest ja lastelastest või jätkate teerulliga ülesõitmist omaenda rahvast, kas te peate vajalikuks lihtsalt kellegi välismaise nõuandja ja jumal teab mis teise riigi heakskiitu, kes on selle liberaalse rahvusriikide hävitamise plaaniga kaasa läinud, või hindate sirgeselgsust ja otsustate, et meie oleme selle riigi peremehed, meie ise otsustame, meie ise teame, mis on meile hea. Selle leppega ei ole liitunud mitte kõik riigid. Selle leppe on tagasi lükanud USA, Jaapan, Austraalia jne, jne. On tegelikult täiesti naeruväärne eeldada seda, et nende riikide rahvusvahelise õiguse asjatundjad ei jaga mitte midagi, ei saa aru, et tegu tühise paberiga, mis ei pane kellelegi mitte ühtegi kohustust, vaid see on lihtsalt sihuke deklaratsioon. Kas tõesti mõned meie tarkpead on targemad kui teiste riikide asjatundjad?
Mõelge sellele! Tegelikult ka meie asjatundjad ütlevad, et me ei tohi sellega ühineda. Ja see on üks moment, mis tegelikult saab olema meie Eesti riigi saatuse määramisel ääretult oluline. Meil on läbi ajaloo olnud väga uhkeid ja võidukaid hetki, meil on olnud ka häbiväärseid ja inetuid hetki. Kui seda lepet ei panda referendumile, kui rahval ei lasta otsustada oma tuleviku üle, siis on see üks mustemaid, hirmsamaid, piinlikumaid ja häbiväärsemaid hetki, mille tekkeks kõik need, kes seda eelnõu ei toeta, annavad enda osa. Mõelge, kuidas te oma lastelastele kunagi silma vaatate! Aitäh!

23:33 Aseesimees Enn Eesmaa
Ettekande peale on registreeritud neli küsimust. Mart Helme.

23:33 Mart Helme
Aitäh, härra eesistuja! Kas me võime kogu seda lugu seostada liberaalsete erakondade esindajate publitseeritud Euroopa manifestiga, mis sedastab, et Euroopa kõige suurem vaenlane on rahvuslus, ja nõuab, et Euroopa peab liikuma rahvustejärgsesse ajastusse? Kas ÜRO pakt on osa sellest liikumisest rahvusteülesesse, rahvustejärgsesse Euroopasse?

23:33 Henn Põlluaas
Absoluutselt! Siin on täiesti selgelt näha ühisjooned Euroopa manifestiga, mis deklareerib, nagu sa õigesti märkisid, et rahvusriiklus on kõige suurem vaenlane ja see tuleb hävitada. Euroopa Liit peab olema globalistlik multikultuurne rahvaste paabel, kus ühegi liikmesriigi rahva identiteedil ega kultuuril

ei ole mitte mingisugust väärtust, kus meile dikteeritakse ette, millised peavad olema inimeste arusaamad, kombed, käitumine. Halb on kõik, mis ei ühti selle liberaalse demokraatia ja nn Euroopa ideega. Kõik see kuulub kõige karmimal viisil likvideerimisele, nii nagu rändepakti kõik kohustused ette näevad. Ja tulemust me teame.
Mis puutub ÜRO-sse, siis ÜRO ei ole enam see, mis ta kunagi oli. Lõviosa ÜRO liikmetest on ju kolmanda maailma riigid, kus ei ole demokraatiat, kus valitseb vägivald, kus valitseb korruptsioon ja mida juhivad diktaatorid. Kogu see rändepakt ongi ju koostatud, lähtudes nende vaatevinklist. Kui kunagi sai öelda, et need vaesed arengumaad, kolmanda maailma riigid vajavad kaitset, siis tänapäeval on olukord risti vastupidine: tegelikult vajavad kaitset Euroopa riigid, Euroopa rahvusriigid.

23:35 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Oudekki Loone!

23:35 Oudekki Loone
Aitäh! Küsimusele n-ö raamistiku andmiseks ma kõigepealt tahan öelda, et kuigi ma ei nõustu paljude nende aspektidega, kuidas te tõlgendasite seda rändepakti, ma tahan teid tunnustada selle ettepaneku eest. Sest tõepoolest, asi, mis algas väliskomisjoni tsiviliseeritud arutelust immigratsiooni üle, mis pidi olema ka avalik, galopeerus sügisel rändepakti arutelul kiiresti valitsuskriisiks ja otsuseid hakati tegema, lähtudes täiesti teistest põhjustest ja ka põhjendustest kui immigratsioon. Seega on ainuvõimalik anda selle probleemi lahendus Eesti rahva, Eesti kodanike kätte. Aga minu küsimus on niisugune. Ütleme, et see, mida te puldis ütlesite, on õige. Me ei tea, kuidas Eesti rahvas hääletab, aga ütleme, et ta ütleb, et Eesti ei peaks selles rändepaktis osalema. Et me kõik aru saaksime: mida see endaga kaasa toob? Millised peaksid siis olema Eesti valitsuse sammud referendumil avaldatud tahte elluviimisel?

23:37 Henn Põlluaas
Mis puudutab selle rändepakti sisu, siis see, mis ma siin ette lugesin, on kõik võetud otseselt rändepaktis loetletud kohustuste hulgast. Ma ei kujuta ette, kas on võimalik nendega mitte nõustuda. Võib küll väita, et neid võiks ju kuidagi teisiti tõlgendada, aga kui nad on must valgel täpselt niimoodi kirjas, siis see on tegelikult ainult üks häma ja vale, mida me olemegi kogu selle protsessi käigus päevast päeva kuulnud.
Aga kuidas käituda peale seda, kui rahvas on enda otsuse teinud? Ega siin midagi keerulist ei ole. Kui Eesti rahvas otsustab, et rändepakt on meile kasulik ja hea, siis me oleme endiselt sellega liitunud. Kui Eesti rahvas otsustab, et sellest tuleb lahkuda, siis on riigil ja valitsusel kohustus seda otsust täita. Ja täpselt samamoodi, nagu oli siis, kui Eesti sellega liitus, teatab Eesti ÜRO-le, et vastavalt referendumi otsusele, Eesti rahva tahtele astub Eesti sellest paktist välja ega pea mitte ühtegi seal sätestatud punkti endale kohustuslikuks. Nii see on.
Täpselt sama on deklareerinud ka kõik teised riigid, kes sellega ei ühinenud. Me lihtsalt astume sinna leeri, astume nende riikide sekka, keda huvitab suveräänsuse säilimine, otsustusõiguse säilimine ja see, et nemad ise määravad, kui palju ja keda nad enda riiki lubavad tulla. See on lihtne. On ju ka muid rahvusvahelisi kokkuleppeid, millega Eesti ei ole ühinenud, kas või kodakondsuse küsimuses ja muudes asjades, ja mitte keegi ei näita meile näpuga, et kuidas nii. Ma ei ole ka kuulnud, et keegi näitaks näpuga Jaapanile või Austraaliale või teistele riikidele, kes on juba eos keeldunud sellega ühinemast. Ma ei tea, et tegemist on mingite paariariikidega. Tegelikult vastupidi, kui riik näitab julgust ja otsustuskindlust ja oma rahvast hoolimist, siis see äratab ainult austust, ei midagi muud.

23:40 Aseesimees Enn Eesmaa
Peeter Ernits.

23:40 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea pinginaaber! Küsitluse järgi enamik rahvast on selle rändeleppe vastu. Kui nüüd peagi täitub see seni tühi saal rahvaesindajatega ja referendumi idee lämmatatakse, siis ma küsin sinult: kelle huvides need rahvaesindajad tegutsevad, kui see nii juhtub?

23:40 Henn Põlluaas

See on väga hea küsimus, aga seda peaks küsima tegelikult nendelt endilt. Eks meil on ju kapo ja Teabeamet rääkinud, et meil on kasulikke idioote ja meil on ka mõjuagente, meil on ka lihtsalt selliseid inimesi, kes ei hooli, kes elavad silmaklappidega, kes ei hooli absoluutselt enda rahvuslikust kuuluvusest, Eesti riigist, rahvast, identiteedist – on ka selliseid. Aga see peab jääma nende enda südametunnistusele.
Tegelikult üks moment on selle pakti juures veel. Me räägime ju kolmandast maailmast ja sisserändest Euroopasse Aafrikast, Aasiast, Lähis-Idast ja kust iganes, aga tegelikult on see probleem märksa laiem. See avab ju ka ukse sisserändele kas või Venemaalt, kes saab seda siis ära kasutada selleks, et ujutada Eesti üle n-ö pagulastega. Kusjuures selle pakti järgi ei peagi nad olema üldse pagulased, vaid inimesed, kes lihtsalt rändavad kuskile mujale – ükskõik milliste motiividega, kas majanduslikega või mis iganes. See annab ka Venemaale võimaluse suurendada siinset viiendat kolonni, ujutada meid inimestega üle ja eks me oskame väga hästi ette kujutada, mis sellise asja tagajärg on. Nii et kõik need, kes sellele eelnõule ja ettepanekule vastu hääletavad, peavad arvestama sellega, et tegelikult nad ei mängi isegi mitte Vene ruletti – Vene ruletis on püstolis üks padrun sees –, nad panevad mitte ainult endale, vaid tervele Eesti riigile ja rahvale pommi alla. Aitäh!

23:42 Aseesimees Enn Eesmaa
Martin Helme.

23:43 Martin Helme
Aitäh, lugupeetud asespiiker! Hea fraktsioonikaaslane! Mul on hea meel, et see Vene teema üles tuli. Me teame, kuidas meie eksluurajatest trollijad ja kõikvõimalikud muud naljahambad süüdistavad tihtilugu meie erakonda, ma ei tea, kuidagi Kremli kasuks töötamises. Kui me nüüd seda ränderaamistikuga seotud olukorda vaatame, siis näeme, et Venemaa liitus sellega. Talle on see kasulik, Venemaa näeb selles võimalust mõjutada oma naaberriike oma n-ö kaasmaalaste kaudu. Inimesed, kes toetavad ränderaamistikku, ajavad minu hinnangul Vene asja. Kuidas selle n-ö Kremli käsilaseks olemisega selle ränderaamistiku vaidluse taustal ikkagi on?

23:43 Henn Põlluaas
No täiesti selgelt, nii ongi. Venemaa ühines selle paktiga ja oleks ülinaiivne arvata, et Venemaa avab oma piirid piiramatule rändele, nagu see pakt eeldab. Loomulikult ta ei tee seda. Venemaa täidab rahvusvahelisi leppeid täpselt nii palju, kui ta ise heaks arvab. Me teame Venemaa käitumist, Venemaa poliitikat: Venemaa ei lase massiimmigratsioonil Vene suunas liikuda. Küll on ta teinud selliseid katseid küll Soome, küll Norraga eelmistel aastatel, sokutades sinna nii enda inimesi kui ka mujalt tulnuid. Tõepoolest, kui teatud jõud püüavad rahvuslikult mõtlevaid inimesi süüdistada putinismis, siis tegelikult selle leppega nõustumine iseenesest ei ole mitte midagi muud kui täiesti selge putinismi ilming, Kremli kavatsustele ja poliitikale kaasaaitamine. Selles ei ole mingisugust kahtlust.
Tegelikult on väga hea, et see nii oluline teema kerkis üles valimistele eelnenud aastal. See annab meie inimestele ikkagi täiesti selge pildi ja arusaama sellest, mida mõni erakond, mõni poliitik, mõni rahvasaadik tegelikult mõtleb ja teeb. Ma loodan, et see kajastub selgelt ka valimistulemustes.
Me oleme ise kogenud, mida tähendab massiimmigratsioon. Eesti taasiseseisvumisest on juba pea 30 aastat möödas, aga ikka ei ole suudetud integreerida seda seltskonda, kes meile millalgi sisse tuli. Ja praegune olukord ju tegelikult viib seda n-ö ühtesulamist ja integratsiooni üha kaugemale ja kaugemale. Kui iga aasta tuleb Eestisse paarkümmend tuhat, järgmine aasta Siseministeerium prognoosi järgi 33 000 inimest, tõenäoliselt veel palju rohkemgi, sest kõver tõuseb progresseeruvalt, siis meil juba täna ja homme ja ülehomme tekib olukord, kus eesti keelega on märksa raskem hakkama saada kui praegu. Tõepoolest, kui see ÜRO rändepakt toimima hakkab, ega ju homme kohe ei tule neid masse. Neid masse ei tule ka ülehomme, võib-olla ei tule ka aasta pärast, aga see on vaid ajaküsimus. Sest neid hakkab tulema. Ja meil puudub igasugune õigus ise otsustada, keda me siis siia laseme, meil on kohustus võtta kõik vastu, me peame täitma kõik need kohustused, mis ma enne üles lugesin ja mis on paktis sätestatud. Ühel heal hetkel tekib tõepoolest küsimus, kelle riik see on. Ja kas üleüldse Eesti riigil ilma eesti rahvata on mingisugustki mõtet? Rääkida siin mingisugustest somaalikeelsetest eestlastest või nigeeriakeelsetest või araabiakeelsetest eestlastest – see on ju nonsenss. See on sõna otseses mõttes nonsenss!
Meie põhiseadus on pannud meile kohustuse säilitada just nimelt eesti keelt, kultuuri ja rahvust ja meie

kohus on seda kohustust täita. Kui seda ei tehta, kui sellele töötatakse vastu, siis on tegemist tegelikult kõige otsesema vastutöötamisega Eesti riigile, meie põhiseadusele, meie printsiipidele ja seda võib võrdsustada – miks mitte? – riigireetmisega.

23:49 Aseesimees Enn Eesmaa
Rohkem ettekandjale küsimusi ei ole. Suur aitäh! Põhiseaduskomisjoni esimees Marko Pomerants teeb ettekande juhtivkomisjoni nimel.

23:49 Marko Pomerants
Hea istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Põhiseaduskomisjonis oli selle päevakorrapunkti arutelu 28. jaanuaril 2019. Rändepakti sisu ja olemust me selle arutelu käigus uuesti ei avanud, kuna me käisime selle kõik siin Riigikogu saalis läbi eelmise aasta lõpus. Seega oli meil arutluse all ainult selle Riigikogu otsuse küsimus. Ja põhiseaduskomisjon otsustas: võtta see otsuse eelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda tänaseks, 13. veebruariks, määrata ettekandjaks mind ja teha ettepanek eelnõu tagasi lükata. Aitäh!

23:50 Aseesimees Enn Eesmaa
Kas ettekandjale on küsimusi? On. Henn Põlluaas.

23:50 Henn Põlluaas
Aitäh! Äkki sa nimetad mõned argumendid ja põhjendused, miks selline otsus tehti. Ja kes olid siis need, kes selle tagasilükkamise poolt olid? Nimeliselt, palun!

23:50 Marko Pomerants
Aitüma! Mis puudutab argumente, siis neid sa oma ettekandes ise puudutasid. Põhiargument oligi see, et seda rahvahääletust ei ole võimalik seaduspäraselt läbi viia 3. märtsil 2019. Sa olid oma sõnavõtus selles mõttes korrektne, et märkisid, et eelnõu anti menetlusse novembri lõpus 2018, kui see võimalus olnuks teoreetiliselt olemas – märtsini oli veel kolm kuud. Aga kui arvestada seda, millal me arutasime seda Riigikogu resolutsiooni, samuti Riigikogu töögraafikut, siis ikkagi olnuks selle tulemuse saavutamine ebareaalne.
Muuseas, tekkis ka omaette huvitav õiguslik küsimus. Me arutasime täna siin ühte pretsedenti ja olime vahepeal tund aega vaikuses. Ilmselt Eesti Vabariigi ajaloos puuduvad näited selle kohta, et üks valitsus või Riigikogu koosseis määrab rahvaküsitluse järgmise Riigikogu koosseisu ja valitsuse ametiajaks. Kui teha muudatusettepanek korraldada küsitlus hiljem, siis seda see saaks tähendada. Aga ma ei tea, kas see vaidlus on asjakohane. Selle üle saab kindlasti edasi vaielda.
Aga ma mäletan ka küsimuse seda osa, mis puudutas tagasilükkamist. Peale Jaak Madisoni, kes oli tagasilükkamise vastu, ja erapooletuks jäänud Jüri Adamsi olid teised komisjoni liikmed tagasilükkamise poolt. Aitäh!

23:52 Aseesimees Enn Eesmaa
Raivo Põldaru.

23:52 Raivo Põldaru
Aitäh, härra eesistuja! Hea ettekandja, kas on põhjendust, miks eelnõu nii kaua, novembri lõpust kuni siiamaani seisis?

23:52 Marko Pomerants
Aitäh! Nagu ma ütlesin, see tähtaeg polnud realistlik. Ka siis, kui seda oleks hakatud arutama detsembrikuus, poleks me saavutanud olukorda, et 3. märtsil rahvahääletus läbi viia. Kolme kuud ikka poleks olnud.

23:53 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur aitäh ettekandjale! Avan läbirääkimised fraktsioonide esindajatele. Martin Helme Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel. Palun! Kolm minutit juurde.

23:53 Martin Helme

Lugupeetud asespiiker! Head kolleegid, kes meil siin veel on! Kõigepealt ma tahan tänada Riigikogu juhatust, kes leidis võimaluse panna see tähtis punkt päevakorra kõige viimaseks, et meil oleks ikka võimalikult äge osavõtt.

Aga läheme sisu juurde! Eesti Vabariigi põhiseadus ütleb kohe alguses lihtsa lause: kõrgeima võimu kandja on rahvas. Ehk siis suveräänsus on rahva käes ja rahvas on suveräänne. See tähendab, et kõige olulisemaid riigielu puudutavaid küsimusi peaks sellesama suveräänniga ikkagi arutama ja olulisemates küsimustes temalt ka luba küsima. Ja ei ole olemas tähtsamat teemat, ei ole olemas mitte midagi tähtsamat, kui on rahvastik. See on üks neist kolmest riigi tunnusest – üks on territoorium, teine on rahvastik, kolmas on siis legitiimne valitsus. See, mida me näeme immigratsiooniga seoses, ja mitte ainult Eestis, vaid ka mujal Euroopas, samuti Ameerikas, kus on see teema praegu väga kuum, on protsess, kus rahvas, kes on riigi peremees, vahetatakse välja kuskilt mujalt tulnud rahva vastu. Kui Eestist lahkub 100 000 inimest Soome tööle ja asemele tuleb ühe aasta jooksul peaaegu 40 000 töötajat Ukrainast, siis laiendame selle protsessi kümne aasta peale, ja me näeme, et põlisrahvas jääb oma kodumaal vähemusse. Me tunneme juba praegu, mina Tallinna elanikuna tunnen juba praegu, et mul on oma kodulinnas paljudes kohtades raske hakkama saada, kui tahan eesti keeles asju ajada – on see siis poes või arsti juures või mõnes teenindusasutuses. Mul on raske hakkama saada oma kodumaal oma emakeeles! Me näeme, kuidas mõne aastaga on Soomes ja Rootsis protsessid täielikult kontrolli alt väljunud. Inimesed avastavad, ilma et nad oleks elukohta vahetanud, et nad on sattunud elama kolmandasse maailma. Kui vanasti elasid viisakal tänaval, kus tänavavalgustus töötas ja võisid jalgratta jätta kuskile maja ette, siis nüüd enam ei saa. Prügi on laiali loobitud, kõik, mis ripakil, varastatakse ära. Õhtusel ajal ei julge üldse välja minna, röövitakse või vägistatakse. Lihtsalt ainult ühel põhjusel: sellepärast et sallivuslased on saanud oma armastatud multikultuurilisuse. Ometi on õnnestunud rahvaid segada ja elu lõbusamaks teha, mitmekesistada, näidata kõigile, et me oleme nii toredad sallivuslased, et oleme valmis oma riigi kildudeks kukkuma ja oma põlisrahva vähemusse laskma, et näidata, kui sallivad me oleme.

Mitte kellelgi ei ole õigust meilt nõuda, et me peaksime loobuma peremehe staatusest oma kodumaal. Mitte kellelgi ei ole õigust seda nõuda! Mitte kellelgi ei ole õigust tulla meile rääkima, et hea küll, kui te ei ole nõus 100 000-ga, võtke 10 000. Aga võtma peab igal juhul, sest immigratsioon on paratamatu. Ei ole! Kui ei taha, siis ei võta vastu, ja ongi kõik. Aga seda, kas me tahame, tuleb küsida inimestelt. Tuleb küsida nendelt inimestelt, kes siin juba on ja kellele see riik kuulub, kelle vanemad ja vanavanemad on selle riigi teinud ja oma lastele ja lastelastele edasi andnud. Seda me tahamegi selle eelnõuga.

Siin saalis me teame, kes on ülekaalus. Siin saalis on ülekaalus need inimesed, kes tahavad põlisrahva jätta vähemusse oma kodumaal, eestlastelt peremeheõiguse ära võtta, panna meid elama kolmandas maailmas. Meie erakond seda ei poolda, me ei ole sellega nõus. Me võitleme viimse veretilgani selle vastu. Ja tõepoolest, nii nagu Oudekki Loone ütles, aga kui Eesti rahvas otsustab, siin juba olemasolevad inimesed, kes on kodanikud ja hääleõiguslikud inimesed, otsustavad, et tahamegi välja surra, no mis seal ikka. Mulle ei meeldi see otsus, aga ma lepin sellega. Aga kui siin saalis susserdades, valetades, põhiseadust väänates, põhiseaduse preambulist teerulliga üle sõites, välissuhtlemisseadust rikkudes, valitsuse seadust rikkudes, kodukorraseadust rikkudes see asi ära tehakse, no siis me veereme revolutsioonilise olukorra poole. Aitäh!

23:58 Aseesimees Enn Eesmaa

Oudekki Loone Eesti Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun!

23:58 Oudekki Loone

Tere! Ma tahan kommenteerida täiesti hämmastavat olukorda, mis siin tekkis. Me näeme, kui lihtsalt see võib tekkida. Kui rääkida immigratsioonist, võib alustada väga ratsionaalselt ja kaalutletult ning öelda, et rändepakti poolt olemine loob meile avatuma maailma, kus kõigil on parem olla. Ja teiselt poolt võib öelda, et rändepakti vastu olemine tähendab oma töötajate kaitset. Igasuguseid asju võib öelda. Ja siis tabab meid Eesti poliitika lastehaigus – putinism. Kui te olete ühe poolt, siis te pooldate Venemaad, ja see on halb. Kuulge, sellisest retoorikast me võiksime ometigi loobuda! See ei ole ratsionaalne, see ei ole selle saali väärilине! Kui me tahame arutleda immigratsiooni üle, siis arutleme immigratsiooni üle. Kui me leiame, et eesti rahvas peaks laiemalt arutlema immigratsiooni üle, siis

anname inimestele selle võimaluse! Ma loodan, et me anname selle võimaluse, sõltumata sellest, kas korraldame referendumi või mitte. Immigratsiooni teema vajab avalikkuses arutamist. Aga teeks nii, et täiesti absurdseid süüdistusi ei loobi, ka see muu hulgas teeb meid rohkem vabaks.
Kui me kogu aeg arutame, mida elevant meist mõtleb, ja üritame oma poliitilisi otsuseid langetada, soovides eelkõige, et Venemaa mingil juhul meiega nõus ei oleks, siis me oleme Venemaa koloonia. Teeks nii, et me oleme iseseisev rahvas! Kaalutleme ka täna, mis on meie huvides, mitte ärme ütleme, et vastased on nagunii putinistid. Ma arvan, et isegi lasteaialapsed ei tee niimoodi. Ärme meie ka teeme! Aitäh!

23:58 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem kõnesoove ei ole. Tuletan saalile meelde, et esimesel lugemisel saavad sõna fraktsioonide esindajad. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 764 esimesel lugemisel tagasi lükata. Valmistume hääletuseks.
Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Rahvahääletuse korraldamine ÜRO globaalses rändepaktis osalemise küsimuses" eelnõu 764 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtke seisukoht ja hääletage!
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt oli 14, vastu 14, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust, eelnõu jääb menetlusse. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määran 27. veebruari kell 17.15. (Aplaus.)
Istung on lõppenud. Me kohtume veel täna kell 10 hommikul.

Istungi lõpp kell 00.04.